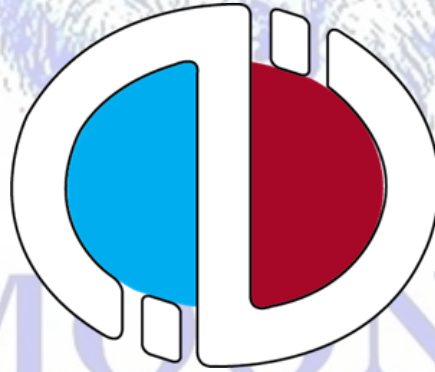

YENİLENEN
SİSTEME
GÖRE!

HUK119U ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW

ÜNİTE ÖZETLERİ
DENEME SORULARI
ÜNİTE SORULARI
ÇIKMIŞ SORULAR

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

QUESTIONS,JUS
“DERS GEÇMENİN EN KOLAY YOLU”
SINCE 2020

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

ÜNİTE 1: OSMANLI-TÜRK ANAYASAL GELİŞMELERİ OSMANLI DÖNEMİ ANAYASAL GELİŞMELERİ

Anayasacılık, hem devlet iktidarının sınırlarını çizer hem de bireylerin haklarıyla özgürlüklerini güvence altına alır.

Osmanlı döneminde yenileşme çalışmaları, Fransız Devrimi'nin yaşandığı 1789'da tahta geçen III. Selim'e kadar götürülebilir ancak anayasal çalışmalar, Sened-i İttifak ile başlar. Ardından, Tanzimat Fermanı gelir. Onu da Islahat Fermanı izler. I. Meşrutiyet döneminde yazılan Kanun-i Esasi, Osmanlı'nın ilk anayasasıdır. II. Meşrutiyet döneminin yaşandığı 1909 yılında bu anayasada, önemli değişikliklere gidilmiştir.

Sened-i İttifak

29 Eylül 1808'de Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa, devletin ileri gelenleriyle (âyanlarıyla) Sened-i İttifak adı verilen anlaşma belgesini imzalayarak padişah, II. Mahmut'un onayına sunmuştur.

Sened-i İttifak, misak türünde bir belgedir. Misak, iki ayrı gücün (iradenin) ürünüdür. Padişah, devletin ileri gelenlerini İkinci güç yerine koymuştur.

Sened-i İttifak'ın başlangıç (dibace) bölümünde, Osmanlı Devleti'nin bozulan düzeninin yarattığı olumsuz etkilerin giderilerek devletin yeniden güçlenmesi için toplantıların düzenlendiği belirtilmiştir. Sonuçta, yedi koşul (şart, madde) ile bir ek (zeyl) belirlenmiştir.

Sened-i İttifak, padişahın yetkilerini de sınırlandırır. Bu açıdan, İngilizlerin Magna Carta belgesine benzetilir. Sened-i İttifak, uygulamaya geçmeyen bir belgedir. Osmanlı Devleti'nin ilk anayasal belgesidir ancak bir anayasa değildir.

Tanzimat Fermanı

Abdülmecit döneminin hariciye nazırı (dışişleri bakanı) Mustafa Reşit Paşa'nın girişimleriyle hazırlanmıştır. Ferman, padişahın kendi yetkilerini sınırlandırarak uyruğundakilere (tebaasına) haklar bağladığı (ihsan ettiği) yazılı buyruklardır.

1839'da Tanzimat Fermanı'nı Reşit Paşa, devletin ileri gelenleriyle yabancı devletlerin temsilcilerinin de bulunduğu kalabalık bir halk topluluğunun önünde, Gülhane Parkı'nda okumuştur. Bu yüzden, Gülhane Hatt-ı Hümayunu (Padişahın Gülhane Buyruğu) adıyla da anılmaktadır.

Tanzimat Fermanı, içeriği açısından bir haklar bildirgesi (beyannamesi) görünümündedir. Bu anlamda, Türklerin ilk temel haklar bildirgesidir. Tanzimat Fermanı, bir anayasa değil; ancak anayasal bir belgedir. Çünkü devletin kuruluşuna, hak ve özgürlüklere, vergilendirmeye, cezalandırmaya, yargılamaya ilişkin kararlara yer vererek anayasal konuları düzenlemiştir.

Tanzimat Fermanı, bağışlanan hak ve özgürlüklere dokunulamayacağını belirtmesi; yasanın, halka ayırım gözetilmeksizin uygulanacağını öngörülmesi açısından hukuk devletinin kurulması yönünde atılmış önemli bir adımdır.

Tanzimat Fermanı'na uyulmadığında işletilebilecek hukuksal denetim aracı yoktur. Fermanın dayanağı, padişahla vezirlerin yeminidir.

Islahat Fermanı

Tanzimat Fermanı'yla tanınan hakları yetersiz bulan ve verilen sözleri tutulmamış sayan Batılı devletler, 1856 Paris Konferansı'ndan önce, Osmanlı Devleti'ni Rusya'ya karşı korumanın bedelini ve Avrupa Devletleri arasına katmalarının karşılığını ister. Bu nedenle padişah Abdülmecit, 1856 yılında Islahat Fermanı'nı ilan eder.

Islahat Fermanı, Tanzimat Fermanı'na benzerse de halkın arasındaki Müslümanlarla diğer dinlerdeki eşitliğine odaklanmıştır. Islahat Fermanı da bir anayasa değil, anayasal bir belgedir.

Birinci Meşrutiyet Dönemi ve 1876 Kanun-i Esasi

23 Aralık 1876'da II. Abdülhamit, Kanun-i Esasi'yi çıkarmış; 1878'de askıya almıştır. 24 Temmuz 1908'de Kanun-i Esasi, yeniden yürürlüğe konulmuş; bazı bölümleri 20 Nisan 1924'e dek yürürlükte kalmıştır. Osmanlı Devleti'nin ilk ve son anayasasıdır. Kanun-i Esasi, ferman niteliğinde bir anayasadır.

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Kanun-i Esasi hem biçimsel (şekli) hem de içerik açısından bir anayasadır. 19 bölümde 119 madde içerir. Kanun-i Esasi'nin 115. Maddesindeki "Kanun-i Esasi'nin bir maddesi bile hiçbir sebep ve bahane ile tatil ve icradan iskat edilemez." Kararı, Kanun-i Esasi'nin bağlayıcı niteliğini ortaya koyar.

Kanun-i Esasi'nin 116. Maddesine göre değişiklik önerisinin ilkin, Meclis-i Mebusan'da ve Heyet-i Âyan'da üçte iki çoğunluklarla ayrı ayrı benimsenmesi; daha sonra da bu değişikliği padişahın onaylaması gerekmektedir. Değiştirilebilmesinin zorlu bir yöntem gerektirmesi nedeniyle Kanun-i Esasi, katı bir anayasadır.

Kanun-i Esasi'nin Kurduğu Anayasal Düzen Kanun-i Esasi, parlamenter düzeni andırsa da padişahın neredeyse sınırsız yetkileriyle ilerlediği için parlamenter monarşiden de başkadır. Hükümeti, padişah kurar. Tüm birimler, padişaha karşı sorumludur.

Kanun-i Esasi'ye göre, Osmanlı Devleti ülkesiyle bölünmez bütün (üniter) , bir devlettir (m.1). Başkenti İstanbul'dur (m.2). Resmi dini İslamiyet, resmi dili Türkçedir ve devlet memuriyetinde görev alabilmek için Türkçeyi bilmek gerekir (m.18).

Kanun-i Esasi, devletin temel yetkilerini üçe ayırır:

Yasama
Yürütme
Yargı

Kanun-i Esasi'ye göre yürütme, padişah ile Heyet-i Vükela'yı kapsayan ikili yapı üzerinde kurulmuştur.

Padişah: Devletin ve yürütmenin başıdır. Saltanat, Osmanlı soyundan gelen en büyük erkek çocuk (ekber evlat) üzerinden yürütülür. Padişah, halife sıfatını da taşımaktadır. Padişah, kutsaldır; hiçbir koşulda gerçekleştirdiği işlerden sorumlu tutulamaz (m. 5). Görevden alınamaz. Padişaha karşı, hiçbir dava açılmaz.

Heyet-i Vükela (Bakanlar Kurulu): Sadrazam, Şeyhülislam ile diğer vekilleri kapsar. Başkanı Sadrazam'dır (m. 28).

Kanun-i Esasi'ye göre Meclis-i Umumi (genel meclis), Heyet-i Âyan (İleri gelenler kurulu) ile

Heyet-i Mebusan (milletvekilleri kurulu) adlı iki alt birimi içinde barındırır.

Heyet-i Âyan: Başkanıyla üyelerinin sayısı, Heyet-i Mebusan'ın üye sayısının üçte birini aşamaz (m. 60, 62). Heyet-i Âyan üyesi seçilebilmek için 40 yaşını doldurmak; toplumun güvenini kazanmak; devlete hizmet etmiş bulunmak gerekmektedir (m. 61, 62).

Heyet-i Mebusan: Yasa önerisinde bulunabilirlerse de yasama yetkileri yoktur. Osmanlı uyruğundan her 50.000 erkek için bir temsilci seçilerek toplanır. Dört yıllığına seçilirler (m. 69). Seçildikleri bölgenin değil, bütün Osmanlı'nın vekilidirler (m.71). Seçim düzeni, anayasada belirlenmemiş yalnızca, gizli oy ilkesine uyulacağı belirtilmiştir (m. 66).

Talimat-ı Muvakkate, seçimin nasıl yürütüleceğini karara bağlıyordu. İki aşamalı, çoğunluk düzeni öngörüyordu: İlk aşamada müntehib-i evvel (birinci seçmenler), müntehib-i saniyi (ikinci seçmenleri) belirliyor, sonra bu ikinciler de vekilleri seçiyorlardı.

Yasa önerme yetkisi, üç ayrı birimin elindeydi:

Heyet-i Vükela

Heyet-i Âyan

Heyet-i Mebusan

Padişahın mutlak veto yetkisi vardır. Padişahın onaylamadığı hiçbir öneri, yasalasamaz (m. 54).

Kanun-i Esasi, demokrasiyi kuramamıştır; ancak artık sınırsız, mutlak bir yönetim de yoktur. Padişah da devletin diğer kuruluşları da yetkilerini, anayasal düzende birlikte kullanabilmektedir.

Kanun-i Esasi yargı yetkisini, bağımsız mahkemelere vermiştir (m. 81-89); ancak iki tür mahkeme kurmuştur: Şer'iye mahkemeleri ile nizamiye mahkemeleri (m. 87). Şer'iye mahkemeleri yargılama sürecinde, İslam hukukuna (şeriat hükümlerine) göre karar alır. Nizamiye mahkemeleri, ceza davalarıyla yeni yasaların açığa çıkardığı uyuşmazlıklara bakmaktadır.

Öte yandan, 30 üyesi bulunan Divan-ı Âli (Yüce Divan) adında bir mahkeme daha vardır.

Milletvekillerinin, Yargıtay üyelerinin; padişaha karşı yürütülen eylemlerin yargılanması burada gerçekleştirilmektedir (m. 92-95).

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

İkinci Meşrutiyet Dönemi: 1909 Değişiklikleri
14 Şubat 1878'de II. Abdülhamit, Osmanlı-Rus Harbi'ni gerekçe göstererek Heyet-i Mebusan'a süresiz tatil verdi. Kanun-i Esasi'nin, resmen ortadan kaldırılmasa da (ilga edilmese de) uygulanması durduruldu.

23 Temmuz 1908'de II. Abdülhamit, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin güçlenmesini de göz önünde bulundurarak Kanun-i Esasi'yi yeniden yürürlüğe koydu. Böylece, II. Meşrutiyet dönemi başlamıştır.

17 Aralık 1908'de, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin, çoğunluğu elde ettiği yeni Meclis-i Umumi açılmıştır. 13 Nisan 1909'da, 31 Mart Vakası çıkmıştır.

27 Nisan 1909'da İstanbul'da, Meclis-i Umumi-i Millet (genel millet meclisi) adı altında toplanan Âyan ve Mebusan heyetleri, II. Abdülhamit'in yerine Mehmet Reşat'ı tahta geçirmiştir. Ardından, anayasada değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

Yasa dışı tutuklamaya yasak konulmuş (m. 10); padişahın sürgüne gönderme yetkisi yok edilmiş (m. 113); basına sansür uygulanması yasaklanmış (m.12); haberleşmenin gizliliği ilkesi benimsenmiş (m. 119); toplanma ve dernek kurma hakları tanınmıştır (m. 120).

Yasama kuruluşlarının yapısı değiştirilmemiş; ancak yasama yetkisinin kullanılması değiştirilmiştir. Heyet-i Âyan ve Heyet-i Mebusan üyelerine padişahın izin almaksızın yasa önerisinde bulunma yetkisi verilmiştir.

Padişaha ilişkin değişiklikler: Padişah, yetkilerini artık, tek başına kullanamaz. Padişahın mutlak veto yetkisi, geciktirici ve zorlaştırıcı veto yetkisine dönüştürülmüştür. Padişahın veto ettiği yasalar, Meclis-i Umumi'nin üçte iki çoğunluğuyla kabul edilirse padişah bu yasaları artık, onaylamak zorundadır. Meclis-i Mebusan'ı fesih yetkisi neredeyse kullanılamaz niteliklidir. Uluslararası anlaşma yetkisi padişaha tanınmışsa da birçok konuda Meclis-i Umumi'nin onayı gerekmektedir.

Heyet-i Vükela'ya ilişkin değişiklikler: Üyeleri atama ve azletme yetkisi padişahın elinden alınmıştır. Padişah, yalnızca sadrazamı atayacak (m.7), diğer vekilleri sadrazam seçerek padişahın onayına sunacaktır (m. 29). Heyet-i Vükela artık, padişaha değil; Meclis-i Mebusan'a

karşı sorumludur (m. 30). Heyet-i Mebusan'a, Heyet-i Vükela'yı denetleyerek gerekli görüldüğünde düşürme yetkisi de verilmiştir.

1909 değişiklikleriyle Kanun-i Esasi, tam bir parlamenter düzeni (meşruti monarşi düzenini) öngörmektedir.

1921 Anayasası (1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu)

19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal, Samsun'a çıktı. 22 Haziran 1919'da Amasya Tamimi'ni yayınlarak ulusal bağımsızlık savaşının başladığını bildirdi.

23 Temmuz 1919'da Erzurum Kongresi'nin sonunda 10 maddelik bildiriyle vatanın parçalanamaz bütünlüğü; doğu illerinin de bu bütünün içinde yer aldığı; İstanbul Hükümeti'nin bu bütünlüğü sağlayamadığında, Erzurum Kongresi'nde Mustafa Kemal başkanlığında kurulan Heyet-i Temsiliye'nin geçici bir hükümet kuracağı belirtildi.

4 Eylül 1919'da Sivas Kongresi'yle, Anadolu'da ve Rumeli'de direnişteki Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirildi.

12 Ocak 1920'de İstanbul Hükümeti, Meclis-i Mebusan'ı açtı. 28 Ocak 1920'de, Erzurum'da ve Sivas'ta alınan kararlar uyarınca, ülkenin bütünlüğüyle bağımsızlığı ilkelerini içeren Misak-ı Milli, İstanbul Hükümeti'nce de benimsendi.

16 Mart 1920'de İstanbul işgal edildi. 18 Mart 1920'de Meclis-i Mebusan, son kez toplanarak çalışmalarına ara verdiğini bildirdi.

19 Mart 1920'de Mustafa Kemal, Ankara'da salahiyeti fevkaladeyi haiz (olağanüstü yetkiler taşıyan) bir meclis toplanması için, bütün ülkede seçime gidilmesi yönünde Heyet-i Temsiliye adına, bütün valiliklerle komutanlıklara bir genelge ulaştırdı. Böylece, kurucu meclis için çağrı gönderildi.

23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara'da toplanmıştır. Heyeti Temsiliye, yerini TBMM'ye bırakmıştır.

20 Ocak 1921 tarih ve 85 sayılı yasayla Teşkilat-ı Esasiye Kanunu kabul edildi. Diğer adıyla 1921 Anayasası, 23 maddenin yanına ayrı madde (madde-i münferide) eklenen, kısa bir anayasadır. Çünkü Kanun-i Esasi, yürürlükten

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

kaldırılmamıştı. Öte yandan, “sonraki yasa, önceki yasayı aykırılığı ölçüsünde ortadan kaldırır (ilga eder)” ilkesi gereği 1921 Anayasası, kendisiyle çatışan 1876 Anayasası’nı ortadan kaldırmıştır.

1921 Anayasası’nın 1. Maddesiyle (Hâkimiyet bilakaydû şart milletindir.) egemenlik, hiçbir koşulla daraltılmaksızın ulusundur görüşü, ilke edinilmiştir. Ulusal egemenlik ilkesinin belirlenmesi, Türk anayasal gelişim sürecinin en önemli aşamasıdır. Egemenlik ilkesi, Türk anayasalarının tümünde yer almıştır.

1921 Anayasası’nın 2. Maddesiyle (İcra kudreti ve teşri selahiyeti milletin yegane ve hakiki mümessili olan Büyük Millet Meclisi’nde tecelli ve temerküz eder.) güçler birliği korunarak, meclis hükümeti düzeni benimsenmiştir. TBMM, hem yasama hem de yürütme yetkisini elinde tutar.

Meclis hükümeti, yasama ve yürütme yetkilerini yasama kuruluşunda birleştiren, güçler birliğine dayalı bir hükümettir. Konvansiyonel rejim de denir.

1921 Anayasası’nın 3. Maddesiyle (Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur ve Hükümeti, Büyük Millet Meclisi Hükümeti unvanını taşır.) ikinci madde desteklenir.

1921 Anayasası’nın 7. Maddesiyle TBMM, anlaşma ve barış sözleşmesi imzalama yetkisini elinde bulundurur.

1921 Anayasası’nın 8. Maddesiyle TBMM, yürütmeye ilişkin işlerini, milletvekilleriyle yürütür. Milletvekilleri, anayasal yetkiyi elinde bulunduran bir yürütme aracı değil; meclisin yönergelerince ilerlemekle görevli bir memurlar topluluğu niteliğindedir.

1921 Anayasası’nın 9. Maddesiyle Meclis Başkanı, milletvekillerinin olağan başkanıdır. Yedinci ve dokuzuncu maddeler, meclis hükümeti düzeninin getirdiği, belirgin özelliklerdir.

1921 Anayasası’nın 10. Maddesiyle coğrafi konum ve ekonomik ilişkiler açısından ülke vilâyetlere; vilâyetler kazalara; kazalar da nahiyelere ayrılmaktadır.

1921 Anayasası, yargı yetkisini düzenlememiştir. Bununla birlikte anayasanın uygulanmasında, meclisin yargı yetkisini de elinde bulundurduğu düşünülür. Söz konusu düşünce uyarınca, İstiklal Mahkemelerinin üyelerini TBMM, kendi üyeleri arasından seçmiştir.

1921 Anayasası’nın 14 maddesi, merkezi idarenin taşra teşkilatıyla yerel yönetimlerine ilişkin düzenlemeler içerir.

1921 Anayasası’nda merkeziyetçi yönetim, sınırlı ve istisnai; yerinden yönetim (adem-i merkeziyet) ise birincil ve geneldir. Bu, Osmanlı merkeziyetçi yönetimini dışlayan; yerinden yönetime ve özerkliğe öncelik tanıyan bir düzendir.

Saltanatın Kaldırılması ve Cumhuriyet’in İlanı 16 Mart 1922’de, saltanat ve hilafet makamları birbirinden ayrılır. 30 Ekim ve 1-2 Kasım 1922 tarihli, 307 ve 308 sayılı kararlarla, saltanat kaldırıldı.

Aralık 1922’de Mustafa Kemal, Halk Fırkası’nı kuracağını açıkladı. Haziran-Temmuz 1923’te meclis, seçime gitti. Mustafa Kemal’in belirlediği milletvekili adayları seçimleri kazandı. 11 Ağustos 1923’te İkinci Meclis, çalışmalarına başladı.

13 Ekim 1923’te, Türkiye Devleti’nin başkenti Ankara’dır maddesi eklendi. 29 Ekim 1923’te cumhuriyet, yeni bir anayasayla değil; 364 sayılı yasayla gerçekleştirilen 1921 Anayasası’ndaki değişiklik sonucunda ilan edildi.

364 sayılı yasayla gerçekleştirilen değişiklikler: 1921 Anayasası’nın 1. Maddesine “Türkiye Devleti’nin şekli-i hükümeti cumhuriyettir.” Cümlesi eklenmiştir.

1921 Anayasası’nın 10. Maddesiyle cumhurbaşkanının TBMM Genel Kurulu’nca meclisin kendi üyeleri arasından bir seçim dönemi için seçileceği, yeniden seçim yolunun açık kalacağı belirlenmiştir.

Hükümetin kurulma yöntemi de değişmiştir: Başvekili, meclis üyeleri arasından, cumhurbaşkanı; diğer vekilleri başvekil, yine meclis üyeleri arasından seçer. Seçilen vekilleri cumhurbaşkanı, meclisin onayına sunar. Böylece, parlamenter düzene geçiş için önemli bir adım atılmıştır.

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Halifeliğin Kaldırılması

16 Mart 1922'de, saltanat ve halifelik birbirinden ayrıldı. Halifeliği kimin sürdüreceğine TBMM'nin belirlemesine karar verildi. Birinci Meclis'te, saltanat kaldırılırken halifelik korunmuştur. Çünkü iç politika dengeleri, halifesiz bir düzene geçmeye henüz elverişli değildir. Öte yandan, dış politika alanında hem Lozan Barış Görüşmeleri'nin ortamını daha da germemek hem de İslam ülkelerini kollamak gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenlerle halifelik, daha yenilikçi ve devrimci nitelikteki İkinci Meclis döneminde kaldırılmıştır.

3 Mart 1924 tarih 431 sayılı (Hilafetin İlgası ve Hanedan-ı Osmaninin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Haricine Çıkartılmasına Dair Kanun) yasayla halifelik makamı kaldırılır.

Halifeliğin kaldırılması, laiklik ilkesinin benimsendiği anlamına gelmemektedir. Çünkü Cumhuriyet'i ilan eden anayasa değişikliğiyle 2. Maddeye "Türkiye Devleti'nin dini İslam'dır." Cümlesi eklenmiş; 1. Maddesinde de "Halife hal'edilmiştir. Hilafet, Hükümet ve Cumhuriyet mana ve mefhumunda esasen mündemiç olduğundan Hilafet makamı mülgadır." (Halife görevinden alınmıştır. Halifelik, hükümetin ve Cumhuriyet'in anlamı ve kavramı içinde esasen bulunduğu/saklı olduğundan hilafet makamı kaldırılmıştır.) denilmiştir.

1924 Anayasası

20 Nisan 1924'te, 491 sayılı Teşkilat-ı Esasiye Kanunu adıyla kabul edilir. 23 Nisan 1924'te yayımlanarak yürürlüğe girer. Kapsamında, 6 bölüm ve 105 madde vardır. 1921 Anayasası'nın devamı niteliğindedir.

1924 Anayasası'nın 1. Maddesindeki "Türkiye Devleti bir Cumhuriyet'tir." Cümlesi, 1921 Anayasası'nda 29 Ekim 1923'te gerçekleştirilen değişikliklerle benimsenmiştir. Bu hüküm, anayasal yaşamımızın değişmez kuralıdır. Sonraki anayasalarımızda da 1924 Anayasası'nda da özel olarak koruma altına alınmıştır. Anayasa'nın 102. Maddesine göre bu hüküm değiştirilemez, hatta değiştirilmesi teklif dahi edilemez.

1924 Anayasası'nın 3. Maddesinde egemenlik ilkesi (1921 Anayasası'nın birinci maddesi) yeniden vurgulanmıştır. 1924 Anayasası'nın Genel Esaslar bölümünde belirtilen "Türkiye Devleti'nin dini, İslam'dır." Hükümü, 11 Nisan

1928'de Anayasa'dan çıkartılmış; 1937 yılında da Anayasa'ya laiklik ilkesi eklenmiştir.

1924 Anayasası'nda Devletin Temel Organları 1924 Anayasası'nın ikinci bölümü Vazife-i Teşriiye (yasama görevi) başlığını taşımaktadır. Yasama organı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'dir. Seçmenlik hakkı, 18 yaşını dolduran erkeklerindir (m.10). 30 yaşını doldurmuş erkekler, milletvekili seçilebilir (m.11). 1934 yılında seçmen yaşı 18'den 22'ye yükseltilerek kadınlara da milletvekili seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. Seçimler dört yılda bir gerçekleştirilir. Yeniden seçilme yolu açıktır. Milletvekilleri yalnızca kendilerini seçenleri değil, bütün milleti temsil eder (m.13). Milletvekillerinin dokunulmazlıkları bulunmaktadır (m.17).

1924 Anayasası'nda, TBMM'ye verilen şeriat kurallarının uygulanması göreviyle yetkisi, 1921 Anayasası'ndan devralınmıştı. 1928'de, yürürlükten kaldırıldı. Yasaları yorumlama yetkisinin meclise verilmesi, yalnızca 1924 Anayasası'nda görülmüştür. 1924 Anayasası, 5. Maddesiyle, yürütme yetkisini de TBMM'ye vermiştir.

1924 Anayasası 6. Maddesiyle, yasama yetkisini de TBMM'ye vermiştir; ancak TBMM, 7. Maddeye göre yürütme yetkisini, kendisinin seçtiği cumhurbaşkanıyla onun atayacağı bir İcra Vekilleri Heyeti aracılığıyla kullanır.

1924 Anayasası'na göre cumhurbaşkanını, TBMM Genel Kurulu kendi üyeleri arasından bir seçim dönemi için (erken seçim olmazsa dört yıl) seçer. Yeniden seçim yolu açıktır (m. 31). Her meclis, kendi yasama döneminin cumhurbaşkanını seçer. Cumhurbaşkanlığı makamına meclis başkanı vekâlet eder (m.33).

1924 Anayasası'na göre cumhurbaşkanının yetkileriyle görevleri: Yasaları on gün içinde yayımlamak veya anayasa değişiklikleri ve bütçe kanunları dışında, uygun görmediklerini bir daha görüşülmek üzere meclise göndermek (m. 35); başbakanı ve başbakanın seçtiği bakanları atamak (m. 44); yabancı devletlere temsilci göndermek ve yabancı devlet temsilcilerini kabul etmek (m. 37); sakatlık ve kocama gibi nedenlerle belirli kişilerin cezalarını kaldırmak veya hafi etmek (m. 42); TBMM'nin manevi yapısında bulunan başkumandanlığı temsil etmek (m.40).

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

1924 Anayasası'na göre, cumhurbaşkanının bütün işlemlerini, başbakanın ve ilgili bakanın imzalaması gerekmektedir (m.39). Meclise karşı sorumluluk, başbakanın ve ilgili bakanındır (m.46).

1924 Anayasası'na göre cumhurbaşkanı, siyasal açıdan sorumlu değildir. Vatan hainliği dışında, cezai olarak da sorumsuzdur (41/1); ancak kişisel suçlar açısından her vatandaş gibi o da sorumludur. Kişisel suçlarında, milletvekilliği dokunulmazlığına ilişkin 17. Madde hükümleri uygulanır (41/2).

1924 Anayasası'na göre, yürütmenin asıl yetkili ve sorumlu kanadı hükümettir. Hükümet, bir hafta içinde güvenoyu istemek zorundadır (m. 44). Bakanlar Kurulu, meclise karşı sorumludur.

1924 Anayasası, meclis hükümeti ile parlamenter düzen arasında karma bir düzen kurmuştur. Güçler birliği ile görevler ayrılığı gözetilmiştir.

1924 Anayasası, 8. Maddesiyle, yargı yetkisini bağımsız mahkemelere vermiştir. Anayasa'nın dördüncü bölümü Kuvve-i Kazaiye başlığını taşır. Yargısal ilkelere yer verilir: Mahkemelerin örgütü, görev ve yetkileri yasalarla düzenlenir (m. 53). Hâkimler bağımsızdır (m. 54/1). Mahkeme kararlarını, TBMM ve İcra Vekilleri Heyeti hiçbir şekilde değiştiremez, bunların uygulanmasını erteleyemez ve engelleyemez (m. 5/2). Hâkimler, yasanın belirlediği durumlar dışında görevlerinden alınamazlar (m. 55). Hâkimlerin özlük haklarıyla görevden alınma koşulları özel kanunla belirlenir (m. 56). Hâkimler yasayla belirlenmiş görevleri dışında kamusal ya da özel hiçbir görev alamazlar (m. 57). Mahkemelerde yargılama alenidir (m. 58). Herkes, mahkemede haklarını savunmak için gerekli gördüğü yasal araçları kullanabilir (m. 59). Hiçbir mahkeme görev ve yetkisi kapsamındaki davalara bakmaktan kaçınmaz (m. 60).

1924 Anayasası'nda Temel Hak ve Özgürlükler 1924 Anayasası'nın beşinci bölümünün başlığı, Türklerin Hukuku Ammesi'dir (Türklerin Kamu Hakları). Bölümde, temel hak ve özgürlükler düzenlemiştir. Bölümde geçen Türk sözcüğü, etnik bir anlam taşımaz. 88. Maddede, din ve ırk ayırmaksızın vatandaşlık bağının Türk adını almaktaki yeterliliği belirtilir. Bölümün ilk, anayasanın 68. Maddesinde "Her Türk özgür doğar, özgür yaşar." Denilmektedir.

1924 Anayasası'nda, ilköğretimin devlet okullarında parasız verilmesi dışında, sosyal haklara hiç değinilmemektedir. Dönemin anayasacılık anlayışı da sosyal haklara yabancıdır. Yine de 1917 Meksika ve 1919 Alman anayasası, sosyal haklara ilişkin düzenlemeler içermektedir.

Anayasa'nın Üstünlüğü ve Katılığı

1924 Anayasası'nın değiştirilmesi, olağan yasalara göre daha zor yöntemlere uyulmasını gerektirdiği için, katı (sert) bir anayasadır. Ayrıca, yönetim biçimin cumhuriyet olduğuna ilişkin birinci maddesinin değiştirilmesi teklif dahi edilemez.

1924 Anayasası'nın 102. Maddesine göre, değişiklik önerilerini, meclisteki üye tam sayısının en az üçte birinin imzalaması ve üye tam sayısının en az üçte ikisinin kabul etmesi gerekmektedir. Anayasa değişiklikleri açısından cumhurbaşkanına herhangi bir görev verilmemiştir.

1924 Anayasası'nın 103. Maddesiyle "anayasanın üstünlüğü ilkesi" benimsenmiştir. Buna karşın 1924 Anayasası, denetim düzeni kurmadığı için anayasanın üstünlüğü ilkesi, uygulamaya geçememiştir.

1924 Anayasası'nın Uygulanması

1924 Anayasası, iki dönemde de uygulanmıştır. Tek ve çok partili dönem. 18 Temmuz 1945'te iş adamı Nuri Demirağ, Kalkınma Partisi'ni kurdu. 7 Ocak 1946'da Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan, Demokrat Parti'yi kurdu.

21 Temmuz 1946'da, çok partili dönemin ilk seçimi gerçekleştirildi. Açık oy, gizli sayımla yürütülen tek dereceli bu seçimin sonuçlarının kesinleşmesi uzun sürdü. Mecliste CHP 403, DP 54, bağımsızlar 8 milletvekilliği elde etti.

14 Mayıs 1950'de gizli oy, açık sayımla yürütülen seçimin sonucunda, geçerli oyların %53,3'ünü alan DP, 408; %40'ını alan CHP, 69 milletvekilliği elde etti. TBMM, Celal Bayar'ı Cumhurbaşkanı, Refik Koraltan'ı Meclis Başkanı seçti. Adnan Menderes de hükümeti kurmakla görevlendirildi.

1924 Anayasası çoğulcu değil, çoğunlukçu bir demokrasi anlayışını benimsemiştir. Egemenliği, hiçbir koşulda daraltılmaksızın ulus adına TBMM

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

kullanmıştır. Bu uygulama, TBMM'nin yetkilerinin de hiçbir koşulda daraltılamaması yanılığını doğurmuştur. Çoğunluktakiler, her istediğini gerçekleştirebileceğini düşünmüştür. Çoğunluk iktidarını sınırlandıracak, temel hak ve özgürlükleri güvence altına alacak, Anayasa Mahkemesi gibi, yargısal denetim organlarının yokluğu, önemli bir denetim sorunudur. Denetimsizlik, azınlığın baskı altında tutulmasına yol açmıştır. Böylece, 1924 Anayasası'nın yetersizliği görülmeye başlanmıştır.

ÜNİTE 2: 1961-1982 ARASI TÜRKİYE'DE ANAYASAL DÜZEN

1961 Anayasası

1961 Anayasası'nın genel özellikleri: Darbeci askerlerle sivillerden kurulan meclis, yazmıştır. 1924 Anayasası'nın çoğunlukçu anlayışına tepkidir. Yürütmenin daraltılması düşüncesiyle özerk kurumlara yer vermiştir.

1960 Darbesi ve 1961 Anayasası'nın Hazırlanışı
27 Mayıs 1960'ta Orgeneral Cemal Gürsel, yönetime el koyar. 12 Haziran 1960'ta darbeciler, çıkardıkları 1 sayılı yasayla kendilerine Milli Birlik Komitesi adını vermiş ve 1924 Anayasası'nın bazı hükümlerini değiştirerek geçici bir anayasal düzen kurmuşlardır.

1 sayılı kanunun 1. Maddesiyle, yeni Anayasa ve Seçim Kanunu çıkarılır. Buna göre, gerçekleştirilecek genel seçimlerle TBMM yeniden kurulana değin, meclisin yetkileri Millî Birlik Komitesi'ne verilmiştir.

1 sayılı kanunun 3. Ve 4. Maddesiyle devlet başkanlığı, cumhurbaşkanlığı, başbakanlık ve başkomutanlık yetkileri, Milli Birlik Komitesi Başkanı Cemal Gürsel'e; TBMM'nin yetkileri, Milli Birlik Komitesi'ne verilir. Böylece, bakanları atama yetkisi Devlet Başkanı'na; onları denetleme ve gerektiğinde görevden alma yetkisi de Milli Birlik Komitesi'ne geçmiştir.

1 sayılı kanunun 5. Maddesiyle yargı yetkisi, bağımsız mahkemelere verilmiştir.

1 sayılı kanunun 6. Maddesiyle, indirilen meclisi yargılamak için, "Yüksek Adalet Divanı" kurulmuştur. Sonuçta çok sayıda idam, ömür boyu hapis, ağır hapis, idam cezaları verilir. 16 ve 17 Eylül 1961'te Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan idam edilir.

13 Aralık 1960 tarih ve 157 sayılı yasayla kurucu meclisin çalışmaları başlamıştır. 6 Ocak 1961'de Temsilciler Meclisi, anayasa taslağını yazdı. 27 Mayıs 1961'de kurucu meclis, taslağı onayladı. 9 Temmuz 1961'de anayasa, halkoyuna sunulurak % 61,5 evet, % 38,5 hayır oyuyla yürürlüğe girmiştir.

1961 Anayasası'nın Temel Özellikleri ve Bağlayıcılığı

1961 Anayasası, katı ve kazuistiktir. 1961 Anayasası'nın 8. Maddesi anayasanın üstünlüğünü ve bağlayıcılığını düzenlemektedir. Kanunların anayasaya uygunluğunu denetleyecek Anayasa Mahkemesi'ni kurmuştur. (Kanunların anayasaya aykırı olamayacağına dair hüküm 1924 Anayasası'nda da vardı; ancak buna işlerlik kazandıran Anayasa Mahkemesi, Türk hukukunda ilk kez 1961 Anayasası'yla kurulmuştur.)

1961 Anayasası'nın Genel Esasları

1961 Anayasası, 1 ve 2. Maddelerinde devletin şeklini ve niteliklerini düzenlemiştir. Eklediği nitelikler arasında "milli devlet", "insan haklarına dayanan devlet", "demokratik devlet", "sosyal devlet", "hukuk devleti" ilkeleri vardır. 1961 Anayasası, 4. Maddesinde egemenlik ilkesine düzenleme getirmiştir.

1961 Anayasası'nda Temel Hak ve Hürriyetler
1961 Anayasası, temel hak ve hürriyetleri düzenlerken Alman hukukçu George Jellinek'in görüşlerinden yararlanmıştır.

1961 Anayasası, "Temel Haklar ve Ödevler" üst başlığıyla "Kişinin Hakları ve Ödevleri", "Sosyal ve İktisadi Haklar ve Ödevler", "Siyasi Haklar ve Ödevler" alt başlıklarına yer verir.

1961 Anayasası, 11. Maddesinde temel hak ve hürriyetleri güvence altına almıştır. 11. Maddenin 3. Fıkrasına göre, Anayasa'da yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi kötüye kullanılamaz.

1961 Anayasası'nda Devletin Temel Organları
1961 Anayasası, devletin temel organlarını üçe ayırır: Yasama, yürütme, yargı.

Yasama Organı: Türkiye Büyük Millet Meclisi

1961 Anayasası, "Millet Meclisi" ve "Cumhuriyet Senatosu"ndan oluşan iki meclisli bir yasama organı öngörmektedir. İki meclisli bu yasama organının adı "Türkiye Büyük Millet Meclisi"dir.

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Millet Meclisi, tamamını halkın seçtiği 450 milletvekilinden oluşur (m. 67). Milletvekili seçilebilmek için 30 yaşını doldurmak ve Türkçe okuyup yazmak gereklidir (m. 68). Seçim sistemi doğrudan anayasada belirlenmemiş, kanun koyucuya bırakılmıştır.

1961 Anayasası döneminde nispi temsilin, 1961 seçimlerinde barajlı d'Hondt; 1965 seçimlerinde millî bakiye; 1969, 1973 ve 1977 seçimlerinde de barajsız d'Hondt sistemleri uygulanmıştır.

Cumhuriyet Senatosu, üç tür üyeden oluşur (m. 70). 150'sini halk; 15'ini cumhurbaşkanı altı yıllığına seçer. Üçüncü tür, "tabii üyeler" adı altında toplanır. Eski cumhurbaşkanları, Millî Birlik Komitesi başkanı ile üyeleri tabii üyedir. Ömür boyu görevlidirler. 40 yaşını doldurmalı ve yükseköğrenimlerini tamamlamaları gerekmektedir (m. 72).

TBMM'nin Görev ve Yetkileri: 1961 Anayasası'nın 64. Maddesinde düzenlenmiştir ancak anayasanın diğer maddelerinde de başkaca görev ve yetkiler verilmiştir:

Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak (m. 64).
Devletin bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek (m. 64).
Para basılmasına karar vermek (m. 64).
Genel ve özel af ilan etmek (m. 64).
Mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek (m. 64).
Uluslararası anlaşmaları onaylamak (m. 65).
Silahlı güç kullanılmasına izin vermek (m. 66).
Hükümeti denetlemek (m. 88-90).
Yürütme Organı

İkili yapıdadır: Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu.

Cumhurbaşkanı: TBMM üye tam sayısının üçte iki çoğunluğuyla, gizli oyla, yedi yıllığına seçilir. Cumhurbaşkanı seçilebilmek için, 40 yaşını doldurmak; yükseköğrenimi tamamlamak ve TBMM üyesi olmak gerekir. TBMM'de ilk iki oylamada üçte iki çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinilir (m. 95). Bir kişi arka arkaya iki kez cumhurbaşkanı seçilemez (m. 95/2).

1961 Anayasası, c umhurbaşkanının tarafsızlığını öngörmektedir. Bu nedenle, cumhurbaşkanının partisiyle ilişkisi kesilir ve

TBMM üyeliği sıfatı sona erer (m. 95/3). Cumhurbaşkanı, Devlet'in başıdır. Bu sıfatla, Türkiye Cumhuriyeti'ni ve milletin birliğini temsil eder (m. 97/1). Cumhurbaşkanı, vatana ihanet dışında, görevleriyle ilgili işlemlerinden sorumlu değildir (m. 98/1). Bu nedenle cumhurbaşkanı, tek başına hiçbir işlem gerçekleştiremez. Cumhurbaşkanının bütün kararları, başbakan ve ilgili bakanlarca imzalanır. Kararlardan, başbakan ile ilgili bakan sorumludur (m. 98/2).

Cumhurbaşkanının yetkilerinden bazıları şunlardır:

Türkiye Cumhuriyeti'ni ve milletin birliğini temsil etmek (m. 97/1).
Gerekli gördüğünde, Bakanlar Kurulu'na başkanlık etmek (m. 97/2).
Yabancı devletlere Türk Devleti'nin temsilcilerini göndermek ve Türkiye'ye gönderilen yabancı devlet temsilcilerini kabul etmek (m. 97/2).
Uluslararası anlaşmaları onaylamak ve yayımlamak (m. 97/2).
Hastalık, sakatlık ve kocama nedeniyle belirli kişilerin cezalarını hafif etmek veya kaldırmak (m. 97/2).
Yasaları, on gün içinde yayımlamak (m. 93).
Cumhuriyet Senatosu'na üye seçmek (m. 70).
Başbakanı ve bakanları atamak (m. 102/2-3).
Başkomutanlığı temsil etmek (m. 110/1).
Bakanlar Kurulu'nun önerisiyle Genel Kurmay Başkanı'nı atamak (m. 110/4).
Bakanlar Kurulu: Baş başbakandır. Başbakan, cumhurbaşkanınca, TBMM üyeleri arasından atanır (m. 102/2). (Halktan en çok oyu almış ve TBMM'den güvenoyu alabilecek bir kişiyi ataması gerekmektedir.) Bakanlar, TBMM üyeleri veya milletvekili seçilme yeterliğindekiler arasından başbakanca seçilir ve cumhurbaşkanınca atanır (m. 102/3).

1961 Anayasası'nda yürütmenin güçsüzleştirilmesi düşünülmüştür. 6. Madde bunun en önemli göstergelerindendir. Yine yürütme ve idarenin görev alanı içerisinde yer almasına karşın, özerk konumdaki kamu kuruluşları açılmıştır. Bunlar üniversitelerle radyo-televizyon idaresidir (m. 120, 121).

1961 Anayasası'nın 103. Maddesine göre, Bakanlar Kurulu, Cumhuriyet Senatosu'na karşı değil, üyelerinin tamamını halkın seçtiği Millet Meclisi'ne karşı sorumludur

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

1961 Anayasası, tam bir parlamenter sistem kurar. Yürütme alanına ilişkin bütün görev ve yetkiler Bakanlar Kurulu'nundur.

Yargı Organı

1961 Anayasası 7. Maddesinde yargı yetkisinin Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağını öngörmüş ve bu bağımsızlığı güvence altına alacak gerekli düzenlemeleri de getirmiştir. Hâkimlerin atama ve özlük işlemlerinde yetkili, bağımsız Yüksek Hâkimler Kurulu'nu ilk kuran anayasadır. Getirdiği önemli yeniliklerden biri yasaların anayasaya uygunluğunu denetleyen Anayasa Mahkemesi'ni kurmasıdır.

1971-1973 Anayasa Değişiklikleri

1960'ların sonlarına doğru ülkede ortaya çıkan siyasal şiddet olaylarıyla terör eylemleri önlenememiştir. Dönemin Genekurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları, 12 Mart 1971 tarihinde bir muhtıra vererek Demirel hükümetini istifaya zorladılar.

Demirel'in istifası üzerine ordu desteğinde Nihat Erim Başbakanlığında "partiler üstü" geçici bir hükümet kuruldu. 14 Ekim 1973 genel seçimlerine kadar süren 12 Mart rejimi ara döneminde ülkeyi askerlerin denetimi altındaki sivil hükümetler yönetti. Bu dönemde anayasada geniş kapsamlı değişikliklere gidildi.

Yürütmenin Güçlendirilmesine Yönelik

Değişiklikler

Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verilmiştir (m.64). Kanunun belli ettiği yukarı ve aşağı hadler içinde kalmak, ölçü ve esaslara uygun olmak şartıyla, vergi, resim ve harçların muafiyet ve istisnalarıyla nispet ve hadlerine ilişkin hükümlerde değişiklik yapmaya, Bakanlar Kurulu'nun yetkili kılınabileceği öngörülmüştür (m.61). Üniversite özerkliği zayıflatılmıştır (m. 120). TRT'nin özerkliği kaldırılmıştır.

Temel Hak ve Hürriyetlere Yönelik Değişiklikler
Bütün temel hak ve hürriyetler için geçerli genel bir sınırlama hükmü getirilmiştir (m.11). Devlet memurlarının sendika kurma hakları kaldırılmıştır (m.119). Devlet memurlarının siyasal partilere üye olmaları yasaklanmıştır (m.119).

Yargı Organına Yönelik Değişiklikler

"Tabii yargı yolu" şartı "kanuni yargı yolu" şeklinde değiştirilmiştir (m.32). Anayasa Mahkemesi'nin anayasa değişikliklerini sadece şekil yönünden denetleyebileceğine ilişkin hüküm anayasaya konulmuştur (m. 147). Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kurularak asker kişilerin idari eylem ve işlemlerinin denetimi Danıştay'ın yetki alanından çıkarılmıştır (m. 140). Üyelerinin atanmasında Bakanlar Kurulu'nun aday gösterdiği Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurulmuştur.

1961 Anayasası özellikle 1970'li yıllarda uygulanan barajsız d'Hondt yönteminin uygulanması sonucunda, partilerin tek başlarına hükümet kurumalarının zorlaşması nedeniyle eleştirilir.

1982 Anayasası'nın Yapım Süreci ve Temel Özellikleri

12 Eylül 1980'de Türk Silahlı Kuvvetleri, 1970'li yılların ikinci yarısından başlayarak yaşananları gerekçe göstererek yönetime el koydu.

1982 Anayasası'nın Hazırlanışı ve Kabulü
14 Eylül 1980'de Genekurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, devlet başkanlığına geçmiş; 21 Eylül'de de emekli oramiral Bülend Ulusu başkanlığında bir hükümet kurulmuştur.

27 Ekim 1980'de Milli Güvenlik Konseyi 2324 sayılı "Anayasa Düzeni Hakkında Kanun" çıkardı. Bu Kanunun 2. Maddesi, TBMM'nin ve Cumhuriyet Senatosu'nun görev ve yetkilerinin Milli Güvenlik Konseyi'ne ve cumhurbaşkanına geçtiğini belirtmektedir.

Milli Güvenlik Konseyi, 29 Haziran 1981 tarih ve 2845 sayılı "Kurucu Meclis Hakkında Kanun"la "Milli Güvenlik Konseyi" ve "Danışma Meclisi"nden oluşan bir kurucu meclisle yeni anayasanın yazım sürecini başlatmıştır.

7 Kasım 1982'de anayasa tasarısı, halk oylamasında % 8.63 hayır oyuna karşılık geçerli oyların % 91.37'sini alarak onaylandı. Halk oylamasında evet oyu veren vatandaşlar, aynı zamanda Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Kenan Evren'in de cumhurbaşkanlığına evet oyu vermiş sayılmıştı.

1982 Anayasası'nın Temel Özellikleri

1982 Anayasası, kazuistik bir anayasadır; katı bir anayasadır; siyasetin sivilleşmesinde bir geçiş dönemi öngörmüştür; yürütme organını güçlendirmiştir; tıkanıklıkları giderici çözüm

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

yolları getirmiştir; daha az katılımcı demokrasi modelini benimsemiştir; hürriyet-otorite dengesinde otoriteden yana tercihte bulunmuştur.

1982 Anayasası'nda Yapılan Değişiklikler
1982 Anayasası, 20 defa değiştirilmiştir. Bu değişikliklerden en kapsamlıları 1995, 2001, 2010 ve 2017 değişiklikleridir.

2017'de öngörülen değişiklikler arasında şunlar sayılabilir:

TBMM üye sayısı 550'den 600'e çıkarılmıştır (m. 75).
Seçilme yaşı 25'ten 18'e indirilmiştir (m. 76).
TBMM ve cumhurbaşkanı seçimlerinin aynı günde yapılması öngörülmüştür (m. 77).
TBMM'nin yasama dönemi 4 yıldan 5 yıla çıkarılmıştır (m. 77).
Cumhurbaşkanının bir siyasi partiye üye olması yasağı kaldırılmıştır (m. 101).
Sıkıyönetim usulü kaldırılarak olağanüstü hâl yönetim usulü yeniden düzenlenmiştir (m. 119).
Anayasa Mahkemesinin üye sayısı 17'den 15'e indirilmiştir (m. 146).
Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve diğer askeri mahkemeler kaldırılmıştır (m. 145, 156, 157).
Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun isminden "Yüksek" ibaresi çıkarılarak kurulun yapısı, üye sayısı ve üye seçim usulü değiştirilmiştir (m. 159).

ÜNİTE 3: 1982 ANAYASASINDA TEMEL İLKELER

Giriş

1982 Anayasası çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyetinin nitelikleri ve bunlarla ilgili ilkeler temel anlamda Anayasanın Başlangıç bölümünde ve ilk üç maddesinde yer almaktadır. Bu bağlamda Cumhuriyetin temel niteliklerinin anlaşılması açısından söz konusu ilkelerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Cumhuriyetin temel niteliklerinin düzenlenmiş olduğu Anayasanın ilk üç maddesi:

"I. Devletin şekli

Madde 1 – Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

II. Cumhuriyetin nitelikleri

Madde 2 – Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk

milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

III. Devletin bütünlüğü, Resmî dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti

Madde 3 – Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Milli marşı "İstiklal Marşı"dır. Başkenti Ankara'dır." Şeklinde dir.

Başlangıçta Belirtilen Temel İlkeler

1982 Anayasası'nın 176. Maddesinin birinci fıkrası uyarınca, Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkeleri belirten başlangıç kısmı Anayasa metnine dâhildir. Başlangıç bölümünün hukuki değeri, Anayasa kurallarının yorumlanmasına katkısı açısından ele alınabilir.

Başlangıç bölümünde yer alan ilkelerin önemli bir bölümü, Anayasanın pozitif düzenlemelerinde açıklığa kavuşturulmuş ve somutlaştırılmıştır.

Atatürk Milliyetçiliğine Bağlılık ile Üniter Devlet İlkesi

Atatürk milliyetçiliği kavramının anlaşılması açısından öncelikle doktrinde ve uygulamada söz konusu olan iki tür millet anlayışına değinilmesi yararlı olacaktır. Milleti oluşturan topluluğun mensupları arasın-daki bağların özelliğine göre objektif ve sübjektif millet anlayışları söz konusu olmaktadır. Objektif millet anlayışı kapsamında, millet birtakım maddi bağlarla birbirine bağlı insanların oluşturduğu bir toplumdur. Sübjektif millet anlayışında ise, objektif anlayışın tersine milleti oluşturan insanlar arasındaki bağlar manevi niteliklidir.

Atatürk milliyetçiliği, bir yönüyle milliyetçiliği reddeden düşüncelere karşı olduğu kadar, ırkçılığa, şovenizme ve saldırganlığa da karşıdır. Atatürk, bilimsel anlamda da kabul gören "sübjektif millet" anlayışını benimsemiş ve "bir harstan (kültürden) olan insanlardan mürekkep cemiyete millet denir." Şeklinde milleti tanımlamıştır.

Üniter devlette; tek bir devlet varken, federal devlette; federal devlet ile federe devletlerin kendine özgü birer anayasası ve hukuk düzeni bulunmaktadır. Üniter devletlerde, devleti oluşturan il, ilçe vb. Yerel birimlerin işlerinde bağımsızlığı bulunmamasına rağmen, federal

devletlerde federe devletler kendi içişlerinde bağımsızdır (Gözler, 2017: 51; Uslu, 2017: 3-4).

Demokratik Devlet ile Cumhuriyetçilik İlkesi Demokrasi kavramının tanımı hususunda bir uzlaşma bulunmamaktadır. Ancak demokrasi iki değişik anlamda kullanılmaktadır. Demokrasi ilk olarak ulaşılmaması gereken bir ideal anlamda tanım-lanmaktadır. Halkın halk için halk tarafından yö-netilmesi olarak ifade edilmektedir. İkinci olarak ise, olan, ideale yaklaşan anlamda tanımlanmaktadır. Demokratik devlet ilkesinde millet egemenliği, seçimler ve siyasi partiler önemli rol oynamaktadır.

Millet Egemenliği

Egemenlik, devlet içindeki en üstün buy-ruk veya emretme kudretidir. Egemenlik erkinin millete ait olduğu bir devlette hükümet sistemi, milletin kendi kendini yönetmesine dayalı bir de-mokratik rejim olmalıdır.

Seçimler

Özgür, serbest ve adil seçimler demokratik dev-let ilkesinin temel vazgeçilmez bir unsurudur. Seç-me hakkı ve seçme özgürlüğü, demokratik devlet ilkesinin vazgeçilmez temel şartları olarak karşımı-za çıkmaktadır. Anayasanın “Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları” başlıklı 67. Maddesinin ikinci fıkrası: “Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatan-daşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.» şeklindeki düzenleme ile seçimlerin ve halkoylamalarının tabi olması gereken ilkeleri düzenlemiştir. Bu doğrultu-da, öncelikle genel oy ilkesine değinmek gerekirse, bu ilkeye göre; servet, vergi öğrenim durumu ve cinsiyet gibi sınırlamalar olmaksızın, bütün seçmen yurttaşların oy hakkına sahip olması söz konusu-dur. Eşit oy ilkesinde ise, her seçmen yurttaşın bir tek oya sahip olması gerekmektedir. Seçimlerin serbestliği ilkesine göre; yurttaşlar hiçbir baskı ve zorlama olmadan oy kullanabilmeli ve oy kullanma da bir zorunluluk olarak öngörülmemelidir (Özbudun: 2017: 92).

Siyasi Partiler

Seçmen yurttaşların, çeşitli alternatif siyasi düş-ünceler arasında serbestçe ve adil bir şekilde seçim yapabilmeleri sayesinde seçim serbestliği sağlanabi-lir. Çağdaş demokratik ülkelerde bu alternatif si-yasi düşünceler, siyasi

partiler tarafından yaşatılır ve oluşturulur. Nitekim modern demokrasiler artık birer partiler demokrasisi niteliğindedir. Seçmenler, seçime girecek olan siyasi partilerin sunmuş olduğu siyasi anlayışlar arasında bir tercih imkânı bulur ve oy verdiği parti iktidara geldiği zaman bu anlayışın hayata geçeceğine güvenebilir.

Türk Anayasa hukukunda, siyasi partilerin ser-bestçe faaliyette bulunması kural olsa da, Anayasa partilerin faaliyetlerine ilişkin birtakım yasaklar ve sınırlamalar getirmiştir. Bu anlamda Anayasa-nın 68. Maddesinin 4. Fıkrası: “Siyasi partilerin tü-zük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsız-lığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatör-lüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savun-mayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez.” Şeklinde-dir.

Cumhuriyetçilik İlkesi

Cumhuriyet kavramı devlet şekli anlamında, egemenlik kriterinden yola çıkılarak tanımlanmak-tadır. Devlet şekli olarak cumhuriyet, egemenlik yetkisinin bir kişiye veya zümreye değil, halkın tümüne ait olduğu bir devleti ifade etmektedir. Cumhuriyetin devlet şekli olmasının yanında, bir hükümet şekli (devlet yönetimi) olarak ele alınması da gerekmektedir. Hükümet şekli olarak cumhuri-yetin tanımında ise seçim kriteri kullanılmaktadır. Nitekim hükümet şekli yönüyle cumhuriyet, başta devletin başı olmak üzere devletin temel organları-nın seçim yoluyla göreve geldiği, özellikle bunların oluşumunda veraset ilkesinin herhangi bir şekilde etkili olmadığı bir hükümet şeklini ifade etmekte-dir. (Özbudun, 2017: 73; Özer, 2012:116-117).

Cumhuriyetin, demokrasi ve monarşi kavram-ları ile ayrımı noktasında; cumhuriyet kavramı-nın dar ve geniş anlamda tanımlarına değinmek bu ayrımın anlaşılması açısından yararlı olacaktır. Dar anlamda cumhuriyet tanımı; cumhuriyeti mo-narşinin tersi olarak ele almaktadır. Bu bağlamda cumhuriyet, devlet başkanının veraset dışındaki bir usulle iktidara gelmesi olarak tanımlamak müm-kündür. Geniş anlamda cumhuriyet tanımında ise, demokratik düzenin temel prensiplerini içine alan bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Ülke isimlerinde cumhuriyet kelimesinin kullanılması veya kullanıl-maması yanıltıcı olabilmektedir çünkü bir cumhu-riyet

demokratik olabileceği gibi, anti-demokratik de olabilir (Gözler, 2017: 48-50). Bununla beraber geniş anlamdaki cumhuriyet, yani egemenlik hak-kının tümüyle topluma ait olduğu kavram, dar anlamdaki cumhuriyet kavramını kapsamaktadır.

Türk Anayasa hukukunda da cumhuriyetin dar anlamda tanımlanması söz konusudur. Anayasal dü-zenlemeler ve anayasa gerekçeleri de dar anlamda cumhuriyeti esas almaktadır. 1982 Anayasası taslağını hazırlayan Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu gerekçesinde cumhuriyet: “Devlet Başkanının veraset yoluyla değil, milletçe veya milletin temsilcisi Türkiye Büyük Millet Meclisin-ce seçilerek makamına geleceği...” şeklinde dar ve teknik anlamıyla ifade edilmiştir (Bakırcı/İba, 2017: 7).

Hukuk Devleti İlkesi

Hukuk devleti kavramını temel anlamda; eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayalı, insan hak ve özgürlüklerini koruyup güç-lendiren, her anlamda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek devam ettiren, hukuk gü-venliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasaya uygun hareket eden, işlem ve eylem-leri bağımsız yargı denetimine tabi olan devleti ifa-de etmektedir (Tanör/Yüzbaşıoğlu, 2018). Hukuk devleti, kısaca hukuk ile kuşatılmış devlet anlamına da gelmektedir. Devletin temel organlarının belli ve öngörülebilir kurallar çerçeve-sinde hareket etmesi gerekir.

Yargı Organlarının Tarafsızlığı ve Bağımsızlığı
Yargı bağımsızlığının güvence altın-da olmadığı rejimlerde, gerçek ve tam bir hukuk devletinden söz etmeye imkân yoktur (Özbudun: 2017: 135; Tanör/Yüzbaşıoğlu, 2018: 118; Özer, 2012:130-131). Nitekim Anayasanın “Yargı Yetki-si” başlıklı 9. Maddesi: “Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.” Şeklinde-dir. Yargı bağımsızlığına ilişkin olarak daha ayrıntılı bir Anayasa hükmü olan “Mahkemelerin Bağımsızlığı” başlıklı 138. Madde ise: “Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hü-küm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yet-kisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görölmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir be-yanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez” şeklinde-ki düzenleme ile mahkemelerin bağımsızlığını gü-vence altına almıştır.

Yürütme İşlemlerinin Yargısal Denetimi
Anaya-sanın 11. Maddesi: “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk ku-rallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.” Şek-lindeki düzenlemesiyle, yürütme organlarının ve idare makamlarının Anayasaya uygun davranması gerekliliği öngörülmektedir. Nitekim Anayasanın yürütme organını düzenleyen İkinci Bölüm’ünde yer alan “Yargı Yolu” başlıklı 125. Maddesi: “İda-renin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi ön-görülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir.

Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuz-luk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır.

Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uy-gunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürüt-me görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldı-racak biçimde yargı kararı verilemez.

Hukukilik denetimi, yani kanunilik veya hu-kuka uygunluk denetimi şeklinde olmalıdır. Ayrıca idari yargı kararlarının idari eylem ve işlem nite-liğinde olmaması gerekmektedir.

Yasama İşlemlerinin Yargısal Denetimi
Hukuk devleti ilkesinin gerçek anlamda hayata geçmesi için; sadece yürütme organının eylem ve işlemlerinin değil, aynı zamanda yasama organının işlemlerinin de Anayasaya

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

uygunluğunun bağımsız ve tarafsız yargı organları tarafından denetlenebil-mesi gerekir. Anayasanın 11. Maddesi: “Anayasa hükümleri, yasama, yürüt-me ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.” Şeklindeki düzenlemesiyle, yasama organı tarafından çıkarılan kanunların Anayasaya uygun olması gerektiği-ni öngörmektedir. Anayasa, kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal dene-timine bir istisna öngörmektedir. Bu istisna Anayasa-nın “İnkılap Kanunlarının Korunması” başlıklı 174. Maddesinin birinci fıkrasında “ Anayasanın hiçbir hükmü, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma ve Türkiye Cumhuriyetinin laiklik niteliğini koruma amacını güden, aşağıda gösterilen inkılap kanunlarının, Anayasanın halkoyu ile kabul edildiği tarihte yürürlükte bulunan hükümlerinin, Anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlaşılamaz ve yo-ruml anamaz.” Şeklinde düzenlenmiştir.

Yargı Organının Hukuka Bağlı Olması
Anayasanın 11. Maddesi: “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare ma-kamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan te-mel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.” Şeklindeki düzenlemesiyle, yargı organla-rının da Anayasaya bağlı olması gerektiğini ifade etmiştir.

Kanuni Hâkim Güvencesi
Anayasanın “Kanuni Hâkim Güvencesi” başlıklı 37. Maddesi: “Hiç kimse kanunen tabi olduğu mah-kemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.” Şeklindeki düzenleme ile kanuni hâkim güvencesi-ni öngörmektedir.

Hâkimlik Teminatı
Hâkimlerin ve savcılarının görevlerini herhangi bir baskı veya tehditten çekinmeden yerine getirebilme-leri amacıyla, Anayasanın “Hâkimlik ve Savcılık Te-minatı” başlıklı 139. Maddesi: “Hâkimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösteri-len yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz.

Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlar, görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar veya meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar ve-rilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır.” Şeklindeki düzenlemesi bir güvence olarak öngö-rülmüştür.

Ceza Sorumluluğunun İlkeleri
Hukuk devletin temel hak ve özgürlüklere ilişkin önemli bir unsuru olan ceza sorumluluğu-nun ilkeleri Anayasanın 38. Maddesinde: “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimse-ye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri an-cak kanunla konulur.

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakın-larını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.

Ceza sorumluluğu şahsidir.

Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlü-ğünden alıkonulamaz.

Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuv-vetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.

Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerek-tirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez.” Şeklinde düzenlenmiştir.

Hukukun Genel İlkeleri

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Anayasanın 138. Maddesinin birinci fıkrası:

“Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatle-rine göre hüküm verirler.” Şeklinde-dir. Söz konusu düzenleme Anayasa ve kanundan başka, ayrıca “hu-kuk” kavramının kullanılmış olması; anayasa yargı-sı dâhil her yargı organında yer alan hâkimlerin, yazılı hukuk kurallarının yanında, hukukun genel ilkelerini de dikkate alması gerektiğini ifade etmek-tedir.

İdari Faaliyetlerin Belirliliği İlkesi

Hukuk devleti ilkesine göre; idarenin eylem ve işlemlerinin idare edilenler tarafından önceden bi-linebilir ve öngörülebilir olmalıdır. İdare makam-ları takdir yetkisine sahip oldukları alanlarda dahi sınırsız bir serbestiye sahip değildir.

Hukuki Güvenlik İlkesi

Hukuk devleti ilkesi çerçevesinde; yurttaşların kendilerine uygulanacak olan hukuk kurallarının içeriğini önceden bilme, öngörme ve faaliyetlerini ona göre planlama imkânına sahip olması hukuki güvenlik ilkesinin bir gereğidir.

Temel Hak ve Özgürlüklerin Tanınması ve Korunması

Hukuk devleti ilkesinin en önemli unsurların-dan ve kazanımlarından birisi, kişilerin temel hak ve hürriyetlerinin hukuken tanınması ve güvence altına alınmasıdır. Zira Anayasa temel hak ve hürriyetleri 12-74. Maddelerinde; kişi hakları, sosyal haklar ve siyasi haklar şeklinde üç grup olarak düzenlenmiş ve tanınmıştır.

Laiklik İlkesi

Laiklik ilkesinin temel anlamda; din özgürlüğü ile din ve devlet işlerinin ayrılığı şeklinde iki boyutu bulun-maktadır. Din özgürlüğü; vicdan ve ibadet hürriyetlerini içermektedir. Nitekim din özgürlüğü, Anayasanın “Din ve Vicdan Hürriyeti” başlıklı 24. Maddesinde: “Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14 üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında

okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına da-yandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.” Şeklinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca; herkes dilediği dini inanca sahip olabileceği gibi, hiçbir dini inanca da sahip olmayabilir. Ayrıca din özgürlüğüne ilişkin önemli bir güvence Anayasanın “Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması” başlıklı 15. Maddesinde: “Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörü-len güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölüm-ler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve mane-vi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlana-maz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.” Şeklinde güvence altına alınmıştır.

Sosyal Devlet ile Eşitlik İlkesi

Anayasa Mahkemesi çe-şitli kararlarında sosyal devlet ilkesini daha ayrıntılı şekilde; insan hak ve özgürlüklerine saygı gösteren, ferdin huzur ve refahını gerçekleştiren ve teminat altına alan, kişi ile toplum arasında denge kuran, emek ve sermaye ilişkilerini dengeli olarak düzen-leyen, özel teşebbüsün güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayan, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için sosyal, ekonomik ve mali önlemler alarak çalışanla-rı koruyan, işsizliği önleyici ve milli gelirin adalete uygun biçimde dağılmasını sağlayıcı önlemler alan, adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendini yükümlü sayan devlet şeklinde tarif etmiştir. Mah-keme ayrıca, sosyal devletin Anayasanın “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5.

Maddesindeki: “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınır-layan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırma-ya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.” Şeklindeki düzenleme ile bağlantı kurarak; sosyal adalet, sos-yal güvenlik ve insan haysiyetine uygun yaşama kavramlarına da değinmiştir. Bu bağlamda sosyal devleti temel anlamda; sosyal adaleti ve sosyal gü-venliği sağlamak ve herkes için insan haysiyetine yaraşır asgari bir hayat düzeyini gerçekleştirmekle yükümlü devlet olarak tanımlamak mümkündür (Özbudun: 2017: 142-143; Tanör/Yüzbaşıoğlu, 2018: 112; 118; Uslu, 2017: 5).

Sosyal devlet ilkesinin en önemli unsurlarından biri de sosyal haklardır. Sosyal haklar; sosyal adaleti sağlamak, sosyal eşitsizlikleri azaltmak ve toplum-daki ekonomik bakımdan zayıf olan yurttaşların ve kesimlerin korunması şeklinde amaçlara yönelik haklardır (Özbudun: 2017: 154; Gözler, 2017: 76).

Eşitlik ilkesi; yurttaşların bir temel hakkı olarak eşit işlem görmeyi ve ayrıma tutulmama-yı içeren bir ilkedir. Nitekim Anayasanın “Genel Esaslar” kısmında, 12. Maddede düzenlenmiş ol-ması da, eşitlik ilkesinin temel bir devlet yönetimi ilkesi olarak görülmesi gerektiğini ifade etmektedir.

ÜNİTE 4: 1982 ANAYASASINDA TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınıflandırılması
1982 Anayasası kapsamında temel hak ve özgürlükler konularına göre; kişinin hak ve ödevleri, sosyal ve ekonomik hak ve ödevler ile siyasi haklar ve ödevler şeklinde üç grup şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa’nın ikinci kısmında temel hak ve özgürlükler yer almaktadır. Temel hak ve özgürlüklerin yer aldığı ikinci kısmın ilk bölümünde 12-16. Maddeler arasında hak ve özgürlüklere ilişkin genel hükümler bulunmaktadır. Anayasa’nın 13. Maddesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, 14. Maddesi temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılması ile 15. Maddesi

temel hak ve özgürlüklerin ve durdurulmasına yönelik genel hükümlerini içermektedir. Anayasa’nın “Yabancıların durumu” başlıklı 16. Maddesi ise: “Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlandırılabilir.” Şeklinde-dir. Anayasa’nın temel hak ve özgürlüklere ilişkin ikinci kısmının “Kişinin Hakları ve Ödevleri” başlıklı ikinci bölümünde, 17-40. Maddeleri arasında negatif statü hakları niteliğinde olan kişisel hak ve ödevler (Örneğin kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı, özel hayatın gizliliği, haberleşme özgürlüğü vb.) düzenlenmiştir. “Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” başlıklı üçüncü bölümde, 41-65. Maddeler arasında ise pozitif statü hakları niteliğinde olan sosyal ve ekonomik hak ve ödevler (Örneğin eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi, çalışma hakkı ve ödevi, sosyal güvenlik hakkı vb.) düzenlenmiştir. Son olarak, “Siyasi Haklar ve Ödevler” başlıklı dördüncü bölümde ise aktif statü hakları niteliğinde olan siyasi haklar ve ödevler (Örneğin seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı, kamu hizmetlerine girme hakkı, dilekçe hakkı vb.) yer almaktadır.

Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılması Rejimleri

1982 Anayasasında temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hususu, “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması” başlıklı 13. Maddede: “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa’nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyet’in gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” Şeklinde yer almaktadır. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında; 1982 Anayasası’nda yer alan ölçütlerin; kanunilik ilkesi, özel sebeplere bağlı olarak sınırlama, Anayasanın sözü ve ruhuna uygunluk, Laik Cumhuriyet’in gerekleri, hakkın özü, demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkesinin olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu şartları ayrı birer başlık altında özetlemek, sınırlandırma rejiminin anlaşılması açısından yararlı olacaktır.

Kanunilik İlkesi

Anayasanın 13. Maddesinde yer alan “Temel hak ve hürriyetler... ancak kanunla sınırlandırılabilir.” İfadesi doğrultusunda, sınırlamalar ancak kanunla yapılabilecektir. Temel hak ve özgürlüklerin kanunla

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

sınırlanabilmesi, bu sınırlamaların cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik vb. Yürütmenin düzenleyici işlemleriyle yapılamayacağını ifade etmektedir.

Özel Sebeplere Bağlılık

Anayasa'nın 13. Maddesinde yer alan "Temel hak ve hürriyetler... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak... sınırlanabilir." İfadesi doğrultusunda, sınırlamalar sadece madde düzenlemesinde yer alan özel bir sebebe dayanılarak yapılabilecek olup, temel hak ve özgürlüklerin madde metninde yer almayan ve tüm hak ve özgürlükler için söz konusu olabilecek bir genel sınırlama sebebine dayanılarak sınırlandırılması mümkün değildir. Bu özel sebepler; sınırlandırılması söz konusu olan hakka ilişkin madde düzenlenmesinde yer alan kamu yararı, genel sağlık, genel ahlak, suç işlenmesini önlemek, kamu güvenliği, suçluların cezalandırılması, milli güvenlik vb. Kavramlardır.

Anayasanın Sözüne ve Ruhuna Uygunluk Anayasa'nın sözü; Anayasa'nın metni olarak anlaşılmaktadır, bununla beraber bu kavram özellikle hak ve özgürlükleri düzenleyen maddelerde ilgili hak ve özgürlüğe yönelik olarak bir ek güvence veya özel güvence öngörüldüğü durumlarda önem kazanmaktadır. Nitekim bir hak ve özgürlüğün sınırlandırılmasında da, ilgili hak ve özgürlüğün düzenlenmiş olduğu Anayasal düzenleme kapsamında o hakka yönelik bir ek güvence öngörülmüş ise, sınırlandırılmanın bu güvenceye uygun olması gerekmektedir. Anayasa'da bazı hak ve özgürlükler için tanınmış olan bu ek veya özel güvenceler; ilgili hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dokunulamayacak alanlar, yapılamayacak hususlar ve kanun koyucuya yönelik yasaklama niteliğindedir.

Demokratik Toplum Düzeninin Gerekleri

Demokratik toplum düzeninin gerekleri demokratik bir rejimin dayandığı değerler ve çoğulculuk, hoşgörü, hukuksal ve bireysel hak ve özgürlükler, azınlık görüş ve düşüncelerine saygılı olmak şeklindeki belirgin özellikler olarak ifade edilmektedir. Bu doğrultuda, temel hak ve özgürlüklere kanunla yapılacak sınırlamaların ve müdahalelerin demokratik bir toplum için zorunlu olması ve bu zorunluluğun da zorlayıcı toplumsal bir ihtiyaç olarak anlaşılması gerekmektedir.

Temel Hak ve Özgürlüklerin Öz

Hak veya özgürlüğün özü, vazgeçilmez unsurlarına dokunulduğu takdirde, ilgili hak veya özgürlüğü anlamsız kılacak olan asli çekirdeğidir. Anayasa Mahkemesine göre ise; bir hak ve hürriyetin amacına uygun şekilde kullanılmasını son derece zorlaştıran veya onun kullanılmasını imkânsız hâle düşüren müdahale ile hakkın özünü ihlal edecektir Hakların özüne dokunulmasının yasak olması; temel hak ve özgürlüklerin içeriğini boşaltarak dokunulmaz çekirdeğinin zedelenmesini önlemeyi amaçlamaktadır

Laik Cumhuriyet'in Gerekleri

Laik Cumhuriyet'in gerekleri ölçütünde ise; genel anlamda laiklik ilkesi ile cumhuriyetçiliğin gereklerinin anlaşılması gerekir. Laiklik ilkesinin unsurları; din, vicdan, ibadet ve kanaat özgürlüğünün tanınması ve güvence altına alınması, resmi bir devlet dininin bulunmaması, devletin bütün dinlerin mensuplarına eşit davranması, din kurumlarıyla devlet kurumlarının ayrılmış olması ve devlet yönetiminin din kurallarından etkilenmemesi olarak ifade edilebilir.

Ölçülülük İlkesi

Ölçülülük ilkesi temel anlamda; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık şeklinde üç unsurdan oluşmaktadır. Elverişlilik unsuru kapsamında; sınırlama konusu müdahalenin, bu sınırlama ile ulaşılmak istenen amaca bir katkıda bulunması gerekmektedir. Gereklilik ilkesinde ise; sınırlamanın amacını gerçekleştirmek için, sınırlanması düşünülen hak veya özgürlüğe en az müdahalede bulunan aracın seçilmesi, yani en yumuşak aracın tercih edilmesi söz konusudur. Bu bağlamda; bir hak veya özgürlüğün sınırlandırılması ile gerçekleşmesi öngörülen amaç için, elverişli olan aynı oranda etkili müdahale araçları ile ilgili hak veya özgürlüğü en az sınırlayıcı şekilde en yumuşak aracın tercih edilmesi gerekmektedir. Son olarak orantılılık ilkesi ise; bir temel hak ve özgürlüğün sınırlandırılması ile ulaşılması amaçlanan amaç ile sınırlandırma aracı olan müdahale tedbiri arasında ölçüsüz bir oran bulunmamasını ifade etmektedir.

Temel Hak ve Özgürlüklerin Kötüye Kullanılması

Temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılması kavramının kısaca; bir hak veya özgürlüğün bir kişi veya grup tarafından, hakkın amacından saptırıp hedefine aykırı bir boyuta yönelmesi şeklinde ifade edilmesi mümkündür 1982 Anayasası'nın "Temel hak ve hürriyetlerin

kötüye kullanılamaması" başlıklı 14. Maddesinde: "Anayasa'da yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devlet'in ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyet'i ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz. Anayasa hükümlerinden hiçbirisi, Devlet'e veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz. Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir." Şeklinde yer almaktadır. Temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılması kavramı kısaca; bir hak veya özgürlüğün bir kişi veya grup tarafından, hakkın amacından saptırıp hedefine aykırı bir boyuta yönelmesi şeklinde tarif edilebilir. Temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılması yasağı; tanınan temel hak ve özgürlüklerden yararlanarak bunları yok etme veya ihlal etme girişimlerinin engellenmesini amaçlamaktadır.

Temel Hak ve Özgürlüklerin Kullanımının Durdurulması

1982 Anayasasının "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı 15. Maddesinde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulması hususu: "Savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir. Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz." Şeklinde düzenlenmiştir. Türk Anayasa Hukuku kapsamında, temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasının şartları ile ölçütlerinin; savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerden birinin mevcut olması, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerin ihlal edilmemesi, ölçülülük ilkesine uygunluk ve çekirdek haklara dokunmama şeklinde özetlenmesi mümkündür.

Savaş, Seferberlik veya Olağanüstü Hâllerin Mevcudiyeti
Olağanüstü Temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulması hususunu düzenleyen Anayasa'nın 15. Maddesinde yer alan "Savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde, ... temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir." İfadesi doğrultusunda, söz konusu sınırlamalar ancak savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde yapılabilecektir. Olağanüstü hâl yönetimlerinin; nedenler, yetki, düzenleme ve denetim şeklinde dört unsurdan oluştuğunu ifade etmek mümkündür. Olağanüstü hâl nedenleri; Anayasa'nın 119. Maddesinde de belirtilen savaş, seferberlik, ayaklanma, tabii afet, ağır ekonomik bunalım vb. Kriz ve bunalım durumlarıdır. Olağanüstü hâl yönetimlerinde yetki kapsamında; ülkenin bir veya birden fazla bölgesinde ya da tamamında olağanüstü hâl ilanı yetkisi yürütme organına, yani Cumhurbaşkanı'na verilmiştir.

Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülükler
Milletlerarası yükümlülükler ölçütü kapsamında temel anlamda; milletlerarası hukukun genel ilkeleri ve Türkiye Devleti'nin taraf olduğu antlaşmalardan kaynaklanan yükümlülükler yer almaktadır. Temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulması noktasında, Türkiye'nin taraf olduğu antlaşmaların başında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gelmektedir. Nitekim olağanüstü hâllerde insan haklarının sınırlandırılması konusunda başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere milletlerarası hukuktan doğan şartları ve uyulması gereken ilkeleri; duyuru ve bildirim yükümlülüğü, olağanüstü yönetimlerin geçici olması, ölçülülük, milletlerarası hukukun diğer ilkelerine uymak, ayırım yapmama ilkesi ve çekirdek haklara dokunmama ilkesi olarak ifade etmek mümkündür. Olağanüstü hâl rejimlerinde temel hak ve özgürlüklere getirilecek sınırlamalar kapsamında; alınacak tedbirlerin etkili olması, anayasal düzenin işletilmesi, hukuk devletinin temel gereklerinin ihlal edilmemesi ve korunması, temel hak ve özgürlüklerin bütünselliğinin muhafaza edilmesi ve demokratik devlet anlayışı kapsamında halkın seçtiği organlarla kararların alınması ve denetimin sağlanması gerekmektedir.

Ölçülülük İlkesi

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulması hususunu düzenleyen Anayasa'nın 15.maddesinde yer alan "..., durumun gerektirdiği ölçüde..." ifadesi doğrultusunda, söz konusu sınırlamalar yapılırken ölçülülük ilkesi ihlal edilmemelidir. Ölçülülük ilkesi; sınırlama aracı olan müdahalenin sınırlama amacını (ör. Kamu yararı, genel ahlak vb.) gerçekleştirmeye elverişli olması, bu aracın sınırlama amacının gerçekleştirilmesi açısından gerekli olması ve bu araç ile sınırlama amacının sağlanması arasında ölçüsüz bir oran olmamalıdır.

Sert Çekirdek Haklar

Olağanüstü hâllerde ve savaş hâlinde dahi dokunulamayacak olan söz konusu "sert çekirdek haklar" mutlak olarak korunması gereken ve dokunulmaz haklardır. Anayasa'nın 15. Maddesi doğrultusunda sert çekirdek haklar; kişinin yaşam hakkı, maddi ve manevi varlığının bütünlüğü, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerin açıklamaya zorlanmama ile suç ve cezaların geçmişe yürütülememesidir. Sınırlı sayıda belirlenen bu çekirdek hakların özelliği ve ilkelerin değerleri; bunların herkes için her zaman her durumda ve her yerde geçerli olmalarından ileri gelmektedir.

Temel Hak ve Özgürlüklerin Korunması ve Güvence Altına Alınması

Temel hak ve özgürlüklerin korunması ve güvence altına alınması yollarını; ulusal ve uluslararası boyut temelinde iç hukuk yolları ile uluslararası hukuk yolları şeklinde ele almak mümkündür. İç hukuk yolları olarak söz konusu olan ulusal düzeyde koruma yolları temel olarak; siyasi (teşrii), idari ve yargısal başvuru ile bağımsız kurumlara başvuru yolları olarak mümkündür. Uluslararası boyutta korunma ve güvence altına alma yollarını ise Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi bünyesinde koruma olarak ikiye ayırmak gerekir. Birleşmiş Milletler bünyesinde temel hak ve özgürlüklerin korunması yollarında etkili bir koruma ve denetim mekanizması bulunmamasına karşılık, Avrupa Konseyi bünyesinde yer alan koruma yolu etkili bir mekanizmadır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yoluyla temel hak ve özgürlüklerin korunması ve güvence altına alınması etkili şekilde gerçekleşmektedir.

Bireysel Başvuru

Türk Anayasa Hukuku kapsamında herkes, 1982 Anayasası'nda ve Avrupa İnsan Hakları

Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapabilmektedir. Söz konusu bireysel başvuru hakkı Anayasa'nın 148. Maddesinde düzenlenmiştir. Bireysel başvuru hakkının ayrıntıları 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel Başvuru" başlıklı Dördüncü Bölüm'ünde, 45-51. Maddeler arasında bulunmaktadır.

ÜNİTE 5: YASAMA

Giriş

Anayasadan kaynaklanan asli ve genel bir yetki olan yasama yetkisinin kapsamı içinde ilk kez kanun çıkarmak ya da yürürlükteki kanunları değiştirmek ya da kaldırmak yer almaktadır. 1961 ve 1982 Anayasalarında net bir tanımlanmayan yasama yetkisinin, kural koyuculuk anlamında, kanun dışındaki bir diğer işlem türü de parlamento kararlarıdır.

Yasama Fonksiyonu

Planlama yapma ve kural koyma olarak genelleştirebileceğimiz yasama işlevi, özellikle üç faaliyeti temel almaktadır. Bunları maddeleştirirsek:

Kanun yapmak (kural koyuculuk)
Hükümeti denetlemek (Yeni sistemde CB ve Bakanları)
Bütçe tasarını kanunlaştırmak (Yeni sistemde, tasarımı CB sunar)
Yasama işlevi kapsamında yer alan kanun ve parlamento kararı işlem türlerinin tanımını yapmak gerekirse; kanun, " toplum için uyulması zorunlu, genel, soyut, sürekli ve konu-yu doğrudan doğruya düzenler nitelikte kurallar " olarak tanımlanabilir. Parlamento kararları ise kanun dışında kalan yasama organının yaptığı, siyasal içerikli ve kural olarak yargısal denetim dışında tutulan işlemlerdir.

Bir kurula iktidar işleminin hukuksal nitelemesi yapılırken maddi (içeriksel) ve biçimsel-organik olmak üzere iki ölçütün geliştirildiğini görmekteyiz. Maddi ölçüte göre, bir işlemin yasama, yürütme ya da yargı (kurulu iktidarın parçaları) organına ait olup olmadığına işlemin, içeriğin, konusuna, hukuk dünyasında doğurduğu sonuca göre verilecektir. Biçimsel ve organik ölçüt ise işleme değil işlemi yapan organa ve işlemin yapılış usulüne

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

odaklanmaktadır. Bu durumda, yasama organı işlemleri yasama; yürütme organının işlemleri yürütme ve yargı organının yaptığı işlemler de yargı işlemi olarak nitelendirilecektir.

Yasamanın Kapsamı ve Yasakları

Yasama organı, yaptığı faaliyet gereğince yetkisini doğrudan anayasadan alan ve dolayısıyla asli nitelikte hareket edebilen bir organdır ve anayasaya aykırı olmamak kaydıyla her konuda -anayasada düzenlenmese bile- düzenleme yapabilecektir. Yasamanın bu genellik özelliğine karşın kendisine, uyması için yüklenen bazı yasaklar da öngörülmüştür. Bu yasak alanı sekiz (8) maddede özetleyebiliriz:

TBMM'nin yargısal nitelikli karar çıkaramaz, TBMM'nin yürütme organı gibi karar veremez, Kanunla belli bir kişiye yükümlülük yüklenemez, Kanunla, bir kişiye ait yükümlülük kaldıramaz, TBMM, kanunları uygulayıcı işlemler yapamaz, Cumhurbaşkanı'nın iç bünyesi kanunla düzenlenemez, Yasama organı uygulayıcı bireysel idari işlemler yapamaz, Yasama organı, bir kişiyi memuriyete atayamaz, bir kişiye nimet veremez veya külfet yükleyemez.

TBMM Üyeleri

Yasama görevini yerine getiren milletvekilleri milletin temsilcisi olarak belirlenmiş bir hukuksal konum içinde faaliyette bulunurlar. Bu konumlanışın temel başlıkları, "temsili özellikleri", "göreve başlama yemini", "milletvekilliği ile bağdaşmayan işler", "yasama bağışıklıkları", "milletvekilliğinin düşmesi"dir.

TBMM'nin görev süresi beş (5) yıl olup üye sayısı altı yüz (600)'dür. Milletvekili seçilme yeterliliğine (bkz.1982 AY. Md. 76.) sahip olarak seçilen temsilcilerin, seçildikleri çevreyi ya da bölgeyi değil bütün milleti temsil etmeleri ulus egemenliği ilkesinin doğal sonucudur. Seçilen bir milletvekili görevine, TBMM Genel Kurulunda edeceği yeminle başlar. Milletvekillerinin belli işleri yapması özellikle yasaklanmıştır. Yasama imtizaçsızlığı ya da uyumsuzluğu da denilen bu duruma ilişkin olarak Anayasanın 82. Md.'sinde düzenleme getirilmiştir. Milletvekillerinin görevlerini yaparken bazı görece "ayrıcılıklarla" donatılmasını ifade eden yasama bağışıklıkları ise yasama sorumsuzluğu ve yasama dokunulmazlığı olarak iki başlıkta toplanabilir (bkz. 1982 AY. Md. 83). Milletvekilliğinin hangi koşullarda nedenlerle düşeceği ise Anayasanın 84. Md.'sinde düzenlenmiştir. Bu haller:

İstifa,
Kısıtlanma,
Mahkûmiyet,
Bağdaşmazlık
Devamsızlıktır.
Meclisin Görev ve Yetkileri
Başkanlık Divanı (TBMM Başkanı,
Başkanvekilleri, kâtip üyeler) Danışma Kurulu,
Yasama Komisyonları, Genel Kurul ve Siyasi
Parti Gruplarından oluşan TBMM'nin,
örgütlenme şeması içinde çalışmasını belirleyen
en üst norm anayasa ve sonrasında yasama
İçtüzüğü gelmektedir. Buna göre TBMM'nin yetki
ve görevlerinin öncelikle Anayasa'nın 87.
Md.'sinde sıralandığını görebiliyoruz. Bu
çerçevede özetle TBMM'nin yetkilerini şu alt
başlıklandırmalar ile açıklamak mümkündür:

Kanun Yapılma Usulü, Oylama ve Kabul Yeter Sayıları
Yapım konusundaki genel ve özel kuralların da bulunduğu anayasa hükümleri dışında asıl düzenlemeler yasama İçtüzüğünde yer almaktadır. Bu kanunlardan "Bütçe Kanunu", "Kesin Hesap Kanunu" ve "Milletlerarası Antlaşmaların Uygun Bulunması Kanunu" yapım süreci ve özellikleri diğerlerinden farklılaşan özel nitelikli kanunlar olarak kabul edilmektedir.

Yasamanın Yürütmeyi Denetlemesi

1982 Anayasası'nın 98. Md.'sinde düzenlenen denetim araçları, "yazılı soru", "genel görüşme", "meclis araştırması" ve "meclis soruşturması"dır. Cumhurbaşkanı'nın cezai sorumluluğu (md. 105) ve Yardımcıların ve bakanların görev suçlarından dolayı cezai sorumlulukları (md. 106) ayrıca özel olarak düzenlenmiştir. Bu sorumluluk için meclis soruşturmasının nasıl açılacağı, yürütüleceği, sonlandırılacağı ve olası sonuçları ayrıca ve ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Meclis soruşturması neticesinde ilgili kararın çıkması üzerine CB, CB yardımcıları ya da bakanların yargılanmasını Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesi yapmakla yetkilendirilmiştir.

Özel Nitelikli Kanunlar (Bütçe Kanunu, Kesin Hesap Kanunu, Milletlerarası Antlaşmaların Uygun Bulunması Kanunu)
Bazı kanunlar, diğerlerinden farklı bir görüşme usulüne ve statüye sahiptir. Bunlar, bütçe kanunu, kesin hesap kanunu ve milletlerarası antlaşmaların uygun bulunması kanunlarıdır.

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

TBMM'nin, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ile İlgili ve Diğer Görevleri

Para basılmasına karar vermek,
Savaş ilanına karar vermek,
Genel ve özel af ilanına karar vermek,
HSK üyelerini seçmek ve anayasada verilen diğer görevleri yerine getirmek
Yasama Bağışıklığı (Muafiyet)
Yasama bağışıklığı, yasamaya verilen imtiyazlardır. Yasama bağışıklığına yasama muafiyeti veya teşrii muafiyet denilebilir. Diğer insanlara verilmeyen bazı haklar Anayasa veya kanunlar tarafından milletvekillerine verilmektedir. Bu imtiyazlar, ya "mutlak sorumsuzluktur" veya "nisbi (görece) dokunulmazlık" şeklinde olur.

TBMM İç Tüzüğü

Türkiye Büyük Millet Meclisi, çalışmalarını, kendi yaptığı İçtüzük hükümlerine göre yürütür (1982/95). İçtüzük hükümleri, siyasî parti gruplarının, Meclisin bütün faaliyetlerine üye sayısı oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir. Siyasî parti grupları, en az yirmi üyeden meydana gelir (95/2).

Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri Meclis Başkanlığı eliyle düzenlenir ve yürütülür. Emniyet ve diğer kolluk hizmetleri için yeteri kadar kuvvet ilgili makamlarca Meclis Başkanlığına tahsis edilir." (1982/ 95-3; İçtüzük/18;). Günümüzde geçerli olan TBMM İçtüzüğü 186 maddedir.

Yargısal Denetim

TBMM'nin faaliyetleri çerçevesinde yaptığı bazı işlemlerin anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi söz konusudur. Bu denetimi yapmakla yetkili kılınan makam, Anayasa Mahkemesi'dir. Kapsamındaki işlemler ise kanunlar, sadece şekil yönünden olmak kaydıyla anayasa değişikliği kanunları ve yasama İçtüzüğü, MV sıfatının düşürülmesi ve MV dokunulmazlığının kaldırılması hakkındaki parlamento kararları bu denetimin konusu olabilmektedir. Bununla birlikte, İnkılap Kanunları, usulüne uygun olarak yürürlüğe giren uluslararası antlaşmalar ve sayılanların dışındaki parlamento kararları denetim dışında tutulmuştur. Söz konusu denetimin başlatılmasında soyut norm denetimi (iptal davası) ve somut norm denetimi (İtiraz yolu) olmak üzere iki yol öngörülmüştür.

AYM kararları hakkında şu belirlemeleri Anayasa'nın 153. Md. Hükmü çerçevesinde yapabiliriz:

AYM kararları kesindir. Bu kararlar hakkında herhangi bir kanun yolu söz konusu değildir. İptal kararları, gerekçesiz olarak açıklanamaz. İptal kararlarıyla AYM, kanun koyucu gibi hareket edemez ve yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez. Kural olarak iptal kararları geriye yürümez. AYM kararları, doğurduğu sonuçlar itibarıyla herkesi etkileyen (erga omnes) bir niteliği vardır. İptal kararlarının yürürlüğe girmesi bakımından mahkeme, yürürlük tarihini bir (1) yılı aşmayacak biçimde farklı bir tarih olarak belirleyebilir. Bu durumda oluşan hukuki boşluğun doldurulması için çıkarılacak kanun teklifinin TBMM tarafından öncelikle görüşülmesi gerekir. RG'de yayımlanan AYM kararları, yasamayı, yürütmeyi, yargıyı, idare makamlarını, gerçek ve tüzel her kişiyi bağlar.

ÜNİTE 6: YÜRÜTME FONKSİYONU

Cumhurbaşkanlığı

Parlenter sistemde Cumhurbaşkanı devletin başı (head of state), Başbakan ise hükümetin başıdır (chief of executive branch). Hükümet üzerinde Başbakan Cumhurbaşkanından daha etkili ise parlamentarizm, Cumhurbaşkanı daha etkili ise yarı-başkanlık sisteminin olduğu belirtilebilir. Başkanlık sisteminde ise yürütme, tek kişiden oluşur. 2017 tarihli Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi getirilmiştir. Yeni sistemle Cumhurbaşkanlığının icra eden değil aynı zamanda yön veren, algı yöneten ve stratejiyi oluşturan bir merkez olması düşünülmüştür.

Cumhurbaşkanlığı makamı Türkiye'de, ilk kez 29 Ekim 1923 tarihinde "reis-i cumhur makamı" olarak ihdas edilmiştir. 1808, 1839, 1876 ve 1908 süreçlerinden geçen ülkemiz, 1923'de Cumhurbaşkanlığına geçmiş, durum, 1924, 1961 ve 1982 Anayasaları ile devam etmiştir.

Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim yapmış milletvekilleri veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip Türk vatandaşları arasından, halk tarafından seçilir (1982/101). Cumhurbaşkanı'nın görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir, yani 5+5 mümkündür (1982/101). Ancak Anayasa'nın 106 ve 116'nci

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

maddeleri istisnaen bu süreleri uzatabilir (Atay, İdare Hukuku, 2018, s. 153).

2017 tarihli Anayasa değişikliği ile gelinen noktada Cumhurbaşkanlığına aday gösterme koşulları şöyledir. 3 ayrı grup, aday gösterebilir; birincisi, siyasi parti gruplarıdır. İkincisi, en son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde 5'ini almış olan siyasi partilerdir. Üçüncüsü en az 100 bin seçmen aday gösterebilecektir. Cumhurbaşkanı beş yıllığına seçilebilecek, şayet yeniden seçilebilirse bir beş yıl daha görev yapabilecektir. Cumhurbaşkanı seçilenin partisi ile ilişkisi kesilmeyecektir.

Cumhurbaşkanı seçimi, Cumhurbaşkanı'nın görev süresinin dolmasından önceki altmış gün içinde; herhangi bir sebeple boşalması halinde ise boşalmayı takip eden altmış gün içinde tamamlanır (1982/102). Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci Pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış bulunan iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur (1982/102).

Cumhurbaşkanı'nın Görev ve Yetkileri Yürütme organının görevleri (işlevleri) geleneksel ve çağdaş diye ikiye ayrılabilir. Yürütmenin geleneksel işlevi kanunları uygulamaktır. Daha önce hükûmet bir karar organı değil de, yapılan kanunları sadece uygulayan bir mekanizma olarak öngörülüyordu. Hükmeden değil, sadece alınan kararları yürüten bir cihazdı. Üstünlük hükûmette değil, kanundaydı. Bununla birlikte zaruri olarak, yürütmeye, bazı önemli görevler verilmişti; bunlar, yasama faaliyetlerine katılmak, tüzük ve yönetmelik gibi düzenleyici işlemler yapmak, dış işleri ve milli savunmayı yönetmek, kanunları uygulamaktı.

İdarenin kuruluşu: Yürütme, Türkiye'de Cumhurbaşkanı'ndan oluşur. Türkiye'de 2017 Anayasa değişikliği öncesinde, bakanlıklar, belirli işlerle görevlendirilmiş olup bakanlar kurulunun ayrılmaz parçası olarak kabul ediliyordu. Türkiye'de 2017 Anayasa değişikliği öncesinde, her bir bakan devlet tüzel kişiliğini temsil ederdi. Yeni sistemde bakanlıklar özerk değil, Cumhurbaşkanı'na bağlı birimlerdir.

Bürokrasi atamaları doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından yapılmaktadır.

Cumhurbaşkanı TBMM'yi gerektiğinde toplantıya çağırabilir. Kanunları yayımlar. Kanunları tekrar görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderir. Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunar. Kanunların, TBMM İç Tüzüğü'nün, tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasa'ya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabilir.

Cumhurbaşkanı Devletin başıdır, Devletin başkanıdır (head of state). Cumhurbaşkanı, Devlet Başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk Milleti'nin birliğini temsil eder; Anayasa'nın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder. Yürütmenin de başıdır (chief of the executive branch); yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı'na aittir. Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapar. Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.

Kanunları yayımlar, kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir; kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinde iptal davası açar. Cumhurbaşkanı, yardımcılarını ile bakanları atar ve görevlerine son verir. Üst kademe bürokratları atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları CBK ile düzenler (1982/104). Üst kademe bürokratların yetiştirilme usul ve esasları ise kanunla düzenlenir (1982/128); bu konu hem CBK'nın (1982/104), hem de kanunun konusu olabilecektir (1982/128).

Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyetinin temsilcilerini gönderir, Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul eder. Milletlerarası antlaşmaları onaylar ve yayımlar. Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları halkoyuna sunar. Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır. Başkomutandır (commander-in-chief); Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil eder.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verir. Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletir veya

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

kaldırır. Olağanüstü veya olağan CBK çıkarır; kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler yayımlar. Kararnameler (CBK) ve yönetmelikler, yayımdan sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmî Gazete’de yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.

Cumhurbaşkanı ayrıca Anayasa’da ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır. Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu kaldırdığı için hem devletin hem de yürütmenin başıdır. Cumhurbaşkanı kanun tasarısı hazırlayamaz ama istediği kanunlarla ilgili Meclise mesaj verebilir. Bütçe ve kesin hesap tasarıları konusunda kanun teklifi verir. Cumhurbaşkanı’na yardımcılarını ve bakanları atama ve görevden alma, üst düzey kamu yöneticilerini atama, görevden alma yetkisi ve milletlerarası antlaşmaları imzalama yetkisi verilmiştir.

Yürütmenin Düzenleyici İşlemleri (Özet Olarak)
Yasamanın kanun ve karar yapabilme gücü yanında yürütme organının da çıkarabileceği düzenleyici işlemler vardır;

Olağanüstü Hâl Cumhurbaşkanlığı
Kararnameleri: 2017 Anayasa değişikliği sonrasında “Olağanüstü Hâl Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” kavramı getirilmiştir. Daha önce Olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesi kavramı vardı.

Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri:
Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri, gücünü kanundan değil, Anayasa’dan alır. Anayasa koyucunun amacı Cumhurbaşkanlığını güçlü kılmaktır. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri, Cumhurbaşkanı’nın asli ve mahfuz yetkisidir, tek imzalıdır, 2017 Anayasa değişikliği öncesinde yargıya kapalı idi.

Tüzük: 1876, 1924, 1961 ve 1982 Anayasaları ile kabul edilmiştir. 2017 Anayasa değişikliği sonrasında tüzük kavramı ilga edilmiştir.

Eski sistemdeki Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan kaide kararnameler: Yönetmeliğin üzerinde tüzüğün altında idi. Yeni sistemde Bakanlar Kurulu kavramı Anayasa’dan çıkarılmıştır. Bu görev yeni sistemde genellikle Cumhurbaşkanlığı Yönetmelikleri tarafından yerine getirilecektir.

Yönetmelik: 1961 ve 1982 Anayasalarında bu kavram kabul edilmiştir. 1924 Anayasası’nda yönetmelik kavramı geçmediği hâlde bu dönemde hayli yönetmelik yapılmış, buna itiraz

eden olmamıştır. Anayasa Mahkemesi de, 2017 Anayasa değişikliği öncesinde Bakanlar Kurulunun yönetmelik yapma yetkisine sahip olduğuna karar vermişti. Yeni sistemde Cumhurbaşkanlığı yönetmeliği, Bakanlık yönetmeliği ve kurum yönetmeliği şeklinde hiyerarşik 3 yönetmelik türü vardır.

Adsız düzenleyici işlemler: Sirküler, tebliğ, yönerge gibi isimler altında yapılan düzenleyici işlemlerdir.

Eski Sistem: Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlardan oluşur (Mülga 1982/109), yürütmenin siyasal sorumlusu olup, yürütmeyi fiilen kullanırdı. (Devlet Personel Başkanlığı, Türk Kamu Yönetiminin Örgütlenmesi ve Denetimi, 2018, s. 69-83). Bu konuda 1982 Anayasası ile 1961 Anayasası’nın benzer olduğunu söyleyebiliriz. Başbakan milletvekilleri arasından seçilirdi.

Cumhurbaşkanı güvenoyu alacak birini başbakan olarak atamalıydı. Bakanlar Kurulu, Cumhurbaşkanı’nın atama imzası ile kurulmuş olur, güvenoyu almadan işbaşı yapardı. Yeni hükümet bir hafta içerisinde TBMM’ye sunulur, Bakanlar Kurulunun programı TBMM’nde okunur, 2 tam gün sonra görüşülür; bir tam gün sonra güvenoyu oylaması yapılırdı; bu ara zamanlara serinleme süreleri denilirdi. Güvenoyu için özel bir çoğunluk aranmazdı.

Eski sistemde Başbakan, Cumhurbaşkanı’nca, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri arasından atanırdı (1982/109). Bakanlar kurulunun görev ve yetkileri Anayasa ve kanunlarda sayılmamıştı. Bakanlar Kurulu, yürütmenin genel organıydı, asıl görevi genel siyaseti yürütmektir (1982/112).

Bakanlar Kurulu ülkeyi yönetir, yetki kanunu ile KHK çıkarır, kanun tasarısı hazırlar, Bakanlar Kurulu Kararnamesi çıkarır ve Genel Kurmay Başkanı’nı seçerdi. Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Başbakanca seçilir ve Cumhurbaşkanı’nca atanır; gerektiğinde Başbakan’ın önerisi üzerine Cumhurbaşkanı’nca görevlerine son verilir (1982/109). Bakanlar Kurulunun sorumluluğu, siyasi idi ve gensoru ile düşürülebilirdi.

Cumhurbaşkanı’nın Sorumluluğu
2017 Anayasa değişikliği öncesinde Cumhurbaşkanı cezai açıdan sorumsuzdu çünkü karşı-imza kuralı vardı. Cumhurbaşkanı göreviyle ilgili olarak, sadece vatana ihanetten sorumlu idi. Yeni sistem ile Cumhurbaşkanı’na

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

cezai sorumluluk getirilmiş ve göreviyle ilgili olan veya olmayan eylemlerinden dolayı sorumlu olduğu, TBMM tarafından suçlanıp Yüce Divanda yargılanacağı düzenlenmiştir. Yüce Divana sevk edilmek Cumhurbaşkanı'nı düşürmez, Yüce Divanda mahkûm olursa Cumhurbaşkanı'nın görevi sona erer.

Yeni sistemde Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, üye tamsayısının beşte üçünün (360 üye) gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin (400 üye) gizli oyuyla, Cumhurbaşkanı'nı Yüce Divana sevk kararı alabilir.

Yüce Divan yargılamasını üç ayda tamamlar, üç ay daha ek süre verilebilir. Yüce Divana sevk edilmek Cumhurbaşkanı'nı düşürmez, Yüce Divanda mahkûm olursa Cumhurbaşkanı'nın görevi sona erer.

Bazı Kurum ve Kurullar

Eski sistemdeki Cumhurbaşkanı Genel Sekreterliği, doğrudan Anayasa'dan alınan yetki ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) şeklinde düzenlenen bir düzenleyici işlemle kurulmuştu. TBMM, Cumhurbaşkanı Genel Sekreterliğini bir kanunla düzenlerse, Cumhurbaşkanı, bu durumu Anayasa Mahkemesine götürür ve iptal ettirebilirdi. 2017 Anayasa değişikliği sonrasında sistem değişmiştir. Cumhurbaşkanı, seçildikten sonra bir veya daha fazla Cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilir. Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, Cumhurbaşkanı yardımcısı Cumhurbaşkanı'na vekâlet eder ve Cumhurbaşkanı'na ait yetkileri kullanır. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde ant içerler. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan olarak atanırlarsa üyelikleri sona erer. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, Cumhurbaşkanı'na karşı sorumludur.

Milli Savunma Türkiye'de, eski sistemde, Cumhurbaşkanı, TBMM, Bakanlar Kurulu ve Milli Savunma Bakanlığı tarafından yürütülmekteydi.

2017 Anayasa değişikliği sonrasında ise Cumhurbaşkanı liderliğinde Milli Savunma Bakanlığı ve TBMM tarafından yürütülecektir. Türkiye'de dış politika ve milli savunma ağırlıklı olarak Cumhurbaşkanlığı ve ayrıca yasama organı tarafından yürütülür. Yeni sistemde yürütme yetkisi sadece Cumhurbaşkanı'na ait olduğundan milli güvenliğin sağlanması ve milli savunmadan sonuçta Cumhurbaşkanı sorumludur. Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanını atar ve Cumhurbaşkanı'na karşı sorumlu olacaktır.

Yargı Denetimi ve Yargı Muafiyeti Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine karşı siyasi denetim yasama organı tarafından, yargı denetimi ise AYM tarafından yapılabilir. Bizzat Cumhurbaşkanı da kendi veya daha önceki CBK'lara karşı denetleme yapabilir, isterse bunları değiştirebilir veya tamamen ortadan kaldırabilir. Bizzat Anayasa, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine karşı dava yolu olarak Anayasa Mahkemesi'ni göstermiştir. Anayasa Mahkemesi yetki, şekil, sebep, konu ve maksat ilkeleri açısından Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini denetleyebilmektedir.

ÜNİTE 7: 1982 ANAYASASI'NDA YARGI ORGANI

Giriş

Yargı bağımsızlığı, kuvvetler ayrılığı prensibinin gereği olarak ortaya çıkmış bir kavramdır. Kuvvetler ayrılığı prensibinin etkili bir şekilde uygulanabilmesi ise yasama, yürütme ve yargı organlarının görev alanlarının anayasal düzeyde, bu erklerden birini diğerine üstün kılmayacak şekilde dengeli bir biçimde belirlenmesi ve bu dengenin bozulmasını önleyecek mekanizmaların oluşturulmasıyla mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla yargı organının, yasama ve yürütme organlarının müdahalesi olmaksızın faaliyet gösterebilmesi yargı bağımsızlığının özünü oluşturmaktadır.

Yargı Kavramı ve Yargı Bağımsızlığı

Yargı; kurum olarak mahkemelerin ve bu kurumun ana teması olan hâkimlerin, hiçbir organa ve makama bağlı olmadan, hiç kimseden emir ve talimat almadan, hiçbir yerden genelge, telkin ve tavsiyeye muhatap olmadan, faaliyetlerini mevzuata uygun olarak vicdanî kanaatleri doğrultusunda yerine getirme teminatına sahip olmalarını ifade eder.

Yargı bağımsızlığı kavramını çok farklı şekilde tanımlamak mümkün olmakla birlikte genel

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

anlamda kurum olarak mahkemelerin ve bu kurumun ana teması olan hâkimlerin, hiçbir organa ve makama bağlı olmadan, hiç kimseden emir ve talimat almadan, hiçbir yerden genelge, telkin ve tavsiyeye muhatap olmadan, faaliyetlerini mevzuata uygun olarak vicdanî kanaatleri doğrultusunda yerine getirme teminatına sahip olmaları şeklinde açıklayabiliriz.

Yargı organının, yasama ve özellikle yürütme organının müdahalesi olmaksızın faaliyet gösterebilmesi yargı bağımsızlığının özünü oluşturmaktadır. Çünkü yargı organına karşı müdahaleler bu organlardan özellikle yürütme organından gelmektedir. Buna bağlı olarak yargı organının, özellikle yürütme organı karşısında bağımsızlığının sağlanması gerekmektedir. Ancak günümüzde yargı organına yönelik müdahaleler sadece siyasal otoritelerden gelmemektedir. Yargı organının kendi içinden, kamuoyunda önemli bir güç haline gelen baskı gruplarından ve medyadan da yargı bağımsızlığına yönelik müdahaleler gelmektedir. Bu nedenle yargı bağımsızlığı, yargı organının görevini yasama, yürütme ve yargının kendisi de dahil olmak üzere, medyadan ve kamuoyundan gelebilecek herhangi bir etki, baskı ve müdahale olmaksızın faaliyet gösterebilmesi şeklinde ifade edilebilir.

1982 Anayasası'nda Yargı Bağımsızlığı 1982 Anayasası'nın 9. Maddesine göre; "Yargı yetkisi, Türk milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır. " Yine Anayasa'nın 138 ve devamı maddelerinde yargı bağımsızlığı mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre düzenlenmiştir. Mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı birbirini tamamlayan iki kavramdır. Mahkemelerin bağımsızlığı ile objektif, hâkimlik teminatı ile de sübjektif bağımsızlık ifade edilmektedir.

Yargı bağımsızlığının gerçekleşebilmesi için öncelikle Devletin diğer erklerine karşı bağımsızlığının güvence altına alınması gerekmektedir. Yargı erkini kullanan hâkimin diğer erklerle karşı bağımsız olması kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir sonucudur. Hukuk devletinin bütün unsurlarıyla tam olarak gerçekleşebilmesi için yargının devletin diğer güçlerine karşı bağımsızlığının kabulü ve fiilen gerçekleştirecek güvencelerin varlığı şarttır.

Mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı birbirini tamamlayan iki kavramdır.

Mahkemelerin bağımsızlığı ile objektif, hâkimlik teminatı ile de sübjektif bağımsızlık ifade edilmektedir.

Yargı bağımsızlığının yasamaya karşı korunması; parlamentonun, yasama faaliyetleri veya siyasî denetim yoluyla yargıya emir verilememesini, fonksiyonlarını ifade bağlayıcı ve hürriyetlerini kısıtlayıcı sonuçlara varılamamasını, hâkimlerin kararlarına hiçbir şekilde müdahale edememesini, bu kararları değiştirememesini, bozamamasını ve bunların infazına engel olamamasını içerir. Bu bağlamda, yasama organı mensuplarının, görülmekte olan bir davayla ilgili olarak, yasama faaliyetleri sırasında yargıya telkinde bulunmaları, yorum yapmaları ya da somut vakayı müzakereye konu etmeleri de doğru bir yaklaşım tarzı olmayacaktır.

Yargı bağımsızlığının korunmasındaki en büyük güçlük, yargının yürütme organına karşı korunmasındadır. Zira yargı bağımsızlığına karşı en büyük tehdit daima yürütmeden gelmiştir. Bu hususta bazen anayasaya genel bir hüküm konulması dahi bu durumu engellemeye yetmemektedir. Zira yürütme ile yargı arasındaki ilişkinin kapsamı, toplumun sosyal ve kültürel yapısı ve adalet anlayışıyla da yakından alakalıdır. Ayrıca ülkenin şartları da etkili olmakla birlikte hâkimlerin özlük işlerinin düzenleme yetkisinin yürütme organına verilmesi durumunda, doğrudan ya da dolaylı olarak yürütme organının hâkimleri etkileme ve onların üzerinde baskı oluşturma tehlikesi bulunması nedeniyle, bu konuda özlük işlerinin bağımsız bir kurul tarafından görülmesi de yürütmeye karşı bağımsızlık da önem arz etmektedir.

Hâkimler ne ölçüde bağımsızlıklarının bilincinde ise, yargı bağımsızlığı da o ölçüde güçlenir. Bu yüzden yalnızca yargının devletin diğer iki organından bağımsız olması değil, aynı zamanda her bir hâkimin görevi esnasında kendisini özgür ve bağımsız hissetmesi de önemlidir. Yargının yasama ve yürütmeden ayrı ve bağımsız olmasına "dış bağımsızlık", hâkimin yargılama yetkisini kullanırken kendisini özgür ve bağımsız hissetmesine ise "iç bağımsızlık" denilmektedir. Hâkimin iç bağımsızlığı, kural olarak hâkimin kararlarına etki edebilecek makam amirinin olmaması demektir. Bu bağımsızlık yargıcın meslektaşları ve özellikle kendinden yukarı seviyedeki diğer yargılara karşı bağımsızlığını içerir.

Hâkim bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı birbirini tamamlayan iki kavram olup birini diğerinden ayırmak imkânsızdır. Hâkimlerin bağımsızlığı ile objektif (kurumsal) bağımsızlık, hâkimlik teminatı ile de kişisel bağımsızlık anlaşılmalıdır.

Hâkimlerin görevlerini bağımsızca ve tarafsızca ifa edebilmesi için bunlara birtakım teminatların hukuken ve fiilen sağlanması gerekir. Bunlar özellikle özlük işlerine ilişkin teminatlar, azlonulamazlık teminatı, mali teminat ve re'sen emekliye sevk edilememe teminatlarıdır. Türkiye'de coğrafi teminat ve savcılık sınıfına atanmama teminatları yoktur.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu
Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK), adli ve idari yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atma ve nakletme, geçici yetki verme, yükselme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma işlemlerini yapan bir yüksek kuruldur. Kurulun aynı zamanda Adalet Bakanlığının, bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konusundaki tekliflerini karara bağlama, Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirme görevleri vardır. Anayasa'nın 159. Maddesi ile düzenlenmiş olan Hakimler ve Savcılar Kurulunun başkanı Adalet Bakanı'dır.

Doktrinde, kurul kararlarının idari karar niteliğinde olduğuna ilişkin uzlaşma bulunmaktadır. Anayasa'nın 125. Maddesi çerçevesinde idarenin her türlü kararlarına karşı yargı yoluna başvurulabilmesi gerekmekle birlikte bu husus özellikle 2010 öncesi gerekse de 2010 sonrası düzenlemelerde tam olarak karşılanmamaktadır. Mevcut Anayasa hükmü gereğince, kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamamaktadır. Ancak 2461 Sayılı Kanun ile verilen yeniden inceleme ve itiraz hakları 6087 Sayılı Kanun'da tekrarlanmıştır.

Türk Yargı Örgütü ve Yüksek Mahkemeler 2017 yılında 6177 sayılı Kanun'la yapılan Anayasa değişikliğinden önce Türk hukukunda askeri adli yargı ve askeri idari yargı kollarını ayırt etmek mümkündü. Fakat değişiklikle birlikte askeri yargı kolları kaldırılmış ve bu yargı kollarında faaliyet gösteren mahkemelere ilişkin Anayasa maddeleri ilga edilerek bu mahkemeler

kapatılmıştır. Söz konusu mahkemeler Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesidir. 2017 yılında 6177 sayılı Kanun'la yapılan anayasa değişikliğinden sonra artık Türkiye'de dört yüksek mahkemeden söz etmek mümkündür. Bunlar adli yargı yüksek mahkemesi olan Yargıtay, idari yargı yüksek mahkemesi olan Danıştay, uyuşmazlık yargısı mahkemesi olan Uyuşmazlık Mahkemesi ve nihayet anayasa yargısı mahkemesi olan Anayasa Mahkemesidir.

Anayasa Mahkemesi, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün Anayasa'ya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu, Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından denetlemekle ve bireysel başvuruları karara bağlamakla görevli olan yüksek mahkemedir. Bunun dışında Anayasa Mahkemesine Anayasa ile verilmiş diğer birtakım görevler de bulunmaktadır.

Anayasa'nın 154. Maddesine göre, "Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Anayasa'nın 155. Maddesine göre, "Danıştay, idari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Anayasa'nın 158. Maddesine göre, "Uyuşmazlık Mahkemesi adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir. Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluğu, üyelerinin nitelikleri ve seçimleri ile işleyişi kanunla düzenlenir. Bu mahkemenin Başkanlığını Anayasa Mahkemesince, kendi üyeleri arasından görevlendirilen üye yapar Diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında, Anayasa Mahkemesinin kararı esas alınır."

1982 Anayasası, seçimlerin genel yönetimi ve denetimini 79. Maddesiyle yargı organlarına vermiştir. Anayasa, bu görevi Yüksek Seçim Kurulu ve diğer seçim kurullarına vermiştir. Buna karşın yukarıda belirtildiği gibi Yüksek Seçim

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Kurulunun Anayasanın “Yargı” başlığı altında düzenlenmediğini tekrar etmekte fayda vardır.

Yüksek Seçim Kurulunun kararları kesin olmasına karşın Anayasa Mahkemesi, Yüksek Seçim Kurulunun bir mahkeme olmadığına karar vermiştir (AYM, E. 1992/12, K. 1992/7, K.T: 18.02.1992). Ancak Anayasa Mahkemesi son yıllarda bireysel başvuru yolunda ortaya koyduğu içtihadıyla il seçim kurullarının yargı organı olduğunu kabul etmiştir. Buna karşılık Mahkeme, Yüksek Seçim Kurulu’nun hukuki niteliği konusunda bir değerlendirme yapmaktan kaçınmakta, Kurul kararlarına karşı herhangi bir mercie başvurulamayacağından bahisle Kurul kararlarına karşı bireysel başvuru yoluna gidilmesinin mümkün olmadığını ifade etmekle yetinmektedir.

Yüksek mahkemelerle ilgili olarak üzerinde durulması gereken bir husus da Sayıştayın durumudur. Anayasa, yüksek mahkemeler üst başlığı altında, 146-158. Maddeler arasında Sayıştay’ı düzenlememiştir. Bununla birlikte, Anayasa, Sayıştay’ı yargı başlığını taşıyan üçüncü bölümü içinde, 160. Maddesinde düzenlemiştir. Sayıştay, TBMM adına inceleme ve denetleme görevini yaparken sorumluların kanuna aykırı eylemlerini tespit ederse yargılama safhasına geçerek bir yargı organı hüviyetine bürünmektedir. Sayıştay’ın kesin hükme bağlama faaliyeti, yargısal bir faaliyet olarak kabul edilmektedir. Bu yönüyle Sayıştay’ı bir mahkeme olarak kabul etmek gerekir.

Anayasa Mahkemesi, Sayıştay’ı her ne kadar Anayasa’da düzenlenen yargı bölümü içerisinde yer alsa da Anayasa’nın 138. İle 158. Maddeleri arasında düzenlenen yargı organlarından görmemekteydi. Fakat doktrinde genel kabul gören görüş; Sayıştay, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlama faaliyetinde bulunduğundan dolayı Sayıştay’ın, Anayasa’nın 152. Maddesi uyarınca “davaya bakmakta olan mahkeme” olması gerektiği yönündeydi, Anayasa Mahkemesi, ilk defa 2013 yılında verdiği bir kararla Sayıştay’ı davaya bakmakta olan Mahkeme olarak görmüş ve içtihadını değiştirmiştir.

Sayıştay’ın yargısal fonksiyon ifa edip etmediğinin saptanmasında dikkate alınması gereken diğer bir unsur da bağımsızlık ve tarafsızlıktır. Sayıştay, Anayasa’nın 160. Maddesinin birinci fıkrası uyarınca, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile

sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını denetleme görevini TBMM adına yapmaktadır. Ancak, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlama görevini TBMM’den bağımsız ve tarafsız olarak yerine getirmektedir. Kaldı ki, Sayıştay’ın TBMM adına görev ifa etmesi, TBMM’ye bağlı olduğu anlamına da gelmemektedir. Sayıştay mensupları, TBMM Başkanlığıyla herhangi bir hiyerarşik ilişki içerisinde bulunmadıkları gibi sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlama faaliyeti sırasında, TBMM’den telkin, tavsiye ve talimat almadan tamamen bağımsız bir şekilde hareket etmektedirler.

ÜNİTE 8: 1982 ANAYASASINA GÖRE OLAĞANÜSTÜ HAL REJİMİ- ANAYASANIN YAPILMASI VE DEĞİŞTİRİLMESİ

Giriş

Olağanüstü durumlar, Anayasa’nın günlük işleyişi içerisinde, Anayasa’nın olağan düzenlemeleri ile giderilemeyecek olan ve bu hâliyle kamu güvenliğini tehdit eden durumları ifade etmektedir.

Olağanüstü dönemlerde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimi de en nihayetinde bir hukuk rejimidir.

Olağanüstü Hâl Rejimi ve Olağanüstü Hâl Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri
Olağanüstü durumların yaşanması hâlinde yürütme organı, anayasayı ve hak ve özgürlükleri korumak için yine hak ve özgürlüklerin kendisini belirli bir süre için sınırlandırmak durumunda kalabilir. Ancak bu sınırlandırmanın temel amacı, sonrasında o haklardan sınırlandırıldığı andakinden daha geniş biçimde yararlanabilmektir. Bu gibi hâllerde olağanüstü hâl ilan edilebilir ve olağanüstü hâl rejimi uygulanır.

Genel Olarak Olağanüstü Hâl
Olağanüstü dönemlerin hukuki rejimini ortaya koyan anayasalar genelde muhafazakârdır. Olağanüstü dönemlerde, tehdit karşısında en etkin yöntem, anayasa ile yürütmeye verilen yetkiler sonucunda idare tarafından alınan kararların parlamento tarafından denetlenmesi olmalıdır.

1982 Anayasası’na Göre Olağanüstü Hâl İlanı
1982 Anayasası’nda gerçekleştirilen 2017 değişiklikleri ile olağanüstü yönetim usulleri konusunda önemli değişiklikler yapılmıştır.

1982 Anayasası'na göre olağanüstü hâl, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan bakanlar kurulunun olağanüstü hâl ilanı kararı ile yürürlüğe girmekte idi (md.119,120). Böylece 1961 Anayasası'ndan farklı olarak, olağanüstü hâl ilan etme yetkisi bakanlar kuruluna değil, "Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu"na verilmiştir.

1982 Anayasası, 1961 Anayasası'ndan farklı olarak, olağanüstü hâl sebeplerini, Anayasa'da tek tek sayma yoluna gitmiştir. Anayasa'da Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'nun olağanüstü hâl ilanı yetkisi "yer" ve "süre" ile sınırlanmış olmaktadır.

2017 Anayasa Değişiklikleri Sonrası Olağanüstü Hâl

1982 Anayasası'nda 2017 yılında 6771 Sayılı Kanun'la yapılan değişiklik neticesinde olağanüstü hâl rejimi Anayasa'da yalnızca 119. Maddede düzenlenir hâle gelmiştir. Ayrıca mülga 120. Maddede düzenlenen Milli Güvenlik Kurulu'ndan görüş alma şartı ortadan kaldırılmıştır.

Olağanüstü hâlin tek başına Cumhurbaşkanı tarafından ilan edilmesi öngörülmektedir. Olağanüstü hâl ilanı Resmi Gazete'de ilan edildiği gün TBMM'nin onayına sunulmalıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağrılır; Meclis gerekli gördüğü takdirde olağanüstü hâlin süresini kısaltabilir, uzatabilir veya olağanüstü hâli kaldırabilir.

1982 Anayasası'na Göre Olağanüstü Hâlin Kapsamı

Olağanüstü hâl yönetim usullerine başvurulmasındaki temel amaç, bu yönetim rejiminin uygulanmasına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesini sağlamaktır.

Olağanüstü Hâlde Cumhurbaşkanı Kararnameleri

1982 Anayasası, olağanüstü hâl dönemlerinde Cumhurbaşkanı'na, olağan dönemden farklı ve olağan dönem sınırlarının ötesine geçen yetkiler tanımaktadır. Bu yetki, Olağanüstü Hâl Dönemi Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile kullanılmaktadır.

Hukuki Niteliği ve Normlar Hiyerarşisindeki Yeri

Anayasaya göre, "olağanüstü hâllerde Cumhurbaşkanı, olağanüstü hâlin gerekli kıldığı

konularda, 104'üncü maddenin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen sınırlamalara tabi olmaksızın Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Kanun hükmündeki bu kararnameler Resmi Gazete'de yayımlanır, aynı gün Meclis onayına sunulur". Ayrıca bu maddeye göre olağanüstü hâl ile ilgili çıkarılan kararnamelerin kanun gücünde oldukları özellikle belirtilmektedir. Buna göre kanun gücünde olan kararnameler, mevcut kanunları değiştirebilecek ve yürürlükten kaldırabilecek güçte olacaktır. Dolayısıyla bunlar normlar hiyerarşisinde kanun gücündedir.

Olağanüstü Hâl Cumhurbaşkanı Kararnamelerinin İlanı ve Yargısal Denetimi

Anayasa Mahkemesi, olağanüstü hâl cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin yargısal denetimine ilişkin herhangi bir karar vermemiştir. Çünkü 2017 Anayasa değişikliği yürürlüğe girdiğinden bu yana hiçbir olağanüstü dönem Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılmamıştır .

Olağanüstü hâl KHK'larının Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenebilmesi için bu yöndeki bir anayasal yetkinin açıkça tanınması gerekir. Anayasa'nın 148. Maddesinin lafzı, Anayasa koyucunun amacı ve ilgili yasama belgeleri göz önünde bulundurulduğunda, olağanüstü dönem KHK'larının herhangi bir ad altında yargısal denetime tabi tutulamayacağı açıktır.

Mevcut hâlde söz konusu kararnamelerin Anayasanın ilgili maddesine uygunluğu açısından denetiminin nasıl yapılacağı sorunu ortaya çıkmaktadır.

TBMM'nin kabul ettiği ve kanunlaştırdığı bir kararname hakkında, altmış gün içinde Anayasa Mahkemesi'ne norm denetimi için başvurulması sonucunda, bu kararnamenin anayasal denetimi yapılabilecektir.

Temel hak ve özgürlüklerle ilgili olağanüstü hâl kurallarının anayasallık denetiminde Anayasa'nın 15. Maddesinde üç ayrı ölçüt öngörülmüştür. Bu ölçütlerden ilki anılan maddenin ikinci fıkrasında sayılan ve çekirdek alan olarak da ifade edilen temel hak ve özgürlüklere dokunma yasağıdır.

Anayasa'nın 15. Maddesinde yer alan ikinci ölçüt kuralların milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerle aykırı olmamasıdır.

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Anayasa'nın 15. Maddesinde yer alan üçüncü ölçüt ise olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kuralların durumun gerektirdiği ölçüde olmasıdır.

Anayasa Mahkemesi içtihatlarına göre;

Olağanüstü hal düzenlemeleri (kanun hükmünde kararname veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleri) kanunlaştığı takdirde doğal olarak anayasa yargısı denetimine tabidir. Kanunlaştırılarak yargısal denetime açılan bir kuralın Anayasa'nın olağanüstü dönem için öngördüğü denetim rejimine tabi ola-bilmesi için kural, olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olmalı ve olağanüstü hâl süresiyle sınırlı uygulanmalıdır.

Kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olmadığı ya da olağanüstü hâlin süresini aştığı durumlarda ise söz konusu kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın 15. Maddesi dikkate alınamaz.

Anayasa'nın Üstünlüğü ve Bağlayıcılığı
Anayasa hiyerarşik olarak daima diğer kanunların üstünde yer alır. Buna, "Anayasa'nın üstünlüğü prensibi" denir. Başka bir ifadeyle Anayasa'nın üstünlüğü, kanunların ve diğer hukuk kurallarının Anayasa'ya aykırı olamayacağı anlamına gelmektedir.

KELSEN'e göre, hukuk normları hiyerarşik yapı dâhilinde bir piramit oluştururlar. Piramidin en üstünde anayasa yer almakta, bunu yasalar, yönetmelikler ve tüzükler ile içtihatlar takip etmektedir.

Anayasalar, nitelikleri gereği üstün kurallar içerdikleri için katılaşır ve katılaştıkları için de üstünlükleri pekişmiş olur.

Anayasaların Yapılması ve 1982 Anayasası'nda Anayasanın Değiştirilmesi
Anayasaların Yapılması: Asli Kurucu İktidar
Asli kurucu iktidar, genellikle bir ülkenin siyasal rejiminde ihtilal, hükümet darbesi, ülkenin parçalanması veya ülkede yabancı işgale son verilerek bağımsızlığın yeniden kazanılması gibi kesintiler nedeniyle bir hukuk boşluğunun doğması durumlarında ortaya çıkmaktadır.

Anayasaların Değiştirilmesi: Tali Kurucu İktidar
Tali kurucu iktidar ise, bir ülkenin Anayasa'sının, o Anayasa'da belirlenmiş usullere uyulmak

suretiyle değiştirilmesidir. Bu değişiklikler, mevcut Anayasa'nın anayasa değişiklikleri için öngördüğü usullere uygun olarak yapılmakta ve hukuki geçerliliğini bu uygunluktan almaktadır.

1982 Anayasası'nda Anayasa'yı Değiştirme Usulü

Modern devletler çoğunlukla yazılı anayasalarında, Anayasa'nın değiştirilmesine ilişkin usulleri kendileri belirlemiş ve anayasa hükümlerinin değiştirilmesini kanunların kabul veya değiştirilmelerindeki usullerden daha farklı ve daha güçleştirici birtakım kurallara bağlamış (sert anayasa sistemi) bulunmaktadır. Türk anayasaları, 1876 Kanun-ı Esasi'sinden bu yana, sert anayasa sistemini benimsemişlerdir.

Anayasa Değişikliklerinin Yargısal Denetimi

Anayasa değişikliklerinin Anayasa'ya uygunluğunun denetimi, şekil ve esas olmak üzere iki biçimde söz konusu olabilmektedir. Şekil yönünden denetimi, bu değişikliklerin Anayasa'da öngörülen usul ve şekil kurallarına uygun olarak yapılıp yapılmadıklarının incelenmesini kapsamaktadır.

Anayasa'nın 148. Maddesine göre, Anayasa Mahkemesi, "Anayasa değişikliklerini... sadece şekil bakımından inceler ve denetler.

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

ARA SINAV

1.SORU

Anlamının açık olmadığı üzerine yapılan uzun tartışmalar sonucunda “Milliyetçilik” yerine “Millî devlet” deyiminin kullanıldığı anayasa aşağıdakilerden hangisidir?

- A
1921 Anayasası
- B
1924 Anayasası
- C
1924 Anayasası'nın 1937 yılında geçirdiği değişiklik
- D
1961 Anayasası
- E
1982 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

1961 Anayasası'nın Kurucu Meclis'te görüşülmesi sırasında “milliyetçilik” deyimi uzun tartışmalara yol açmış sonunda, ortalama bir formül olarak 2. maddede “millî devlet” deyiminin kullanılması, buna karşılık Başlangıç bölümünde Türk Milliyetçiliği'nin uzun ve ayrıntılı bir tanımının verilmesi kabul edilmiştir. Doğru cevap D'dir.

2.SORU

İlk Osmanlı-Türk Anayasası aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Kanuni Esasi
- B
Tanzimat Fermanı
- C
Islahat Fermanı
- D
1909 Anayasası
- E
1856 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

İlk Osmanlı-Türk Anayasası da 1876 yılında kabul edilmiş olan “Kânûn-i Esâsî” dir.

3.SORU

Türkiye'de laiklik ilkesi hangi yıl Anayasamıza girmiştir?

- A
1924
- B
1926

- C
1928
- D
1923
- E
1937

Yanıt Açıklaması:

Osmanlı Kânûn-i Esâsî'si ve 1928 değişikliğine kadar Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, “devletin dini, din-i İslamdır.” yolunda bir hüküm taşıdığı hâlde, 1924 Anayasası'nın 1928'deki değişikliği ile bu hüküm çıkarılmış, 1937 değişikliği ile de laiklik ilkesi açıkça kabul edilmiştir.

4.SORU

Halk tarafından seçilen yasama organının ve onun içinden çıkan hükümetin, genel oyla seçilmeyen bazı kurum ve kuruluşlarca sınırlandırılmaması kuramı aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Dengeli Millî İrade
- B
Keskin Millî İrade
- C
Saf Millî İrade
- D
Sert Millî İrade
- E
Salt Millî İrade

Yanıt Açıklaması:

Saf Millî İrade: Halk tarafından seçilen yasama organının ve onun içinden çıkan hükümetin, genel oyla seçilmeyen bazı kurum ve kuruluşlarca sınırlandırılmaması kuramıdır.

5.SORU

İlk Osmanlı Anayasası olan Kânûn-u Esâsî ne zaman ilan edilmiştir?

- A
1808
- B
1839
- C
1856
- D
1908
- E
1876

Yanıt Açıklaması:

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

1876 yılında ilk Osmanlı Anayasası (Kânûn-u Esâsî) ilan edilmiştir.

6.SORU

Hangisi anayasanın değiştirilmesi açısından sert bir anayasa için başvurulacak yöntemler arasında yer almaz?

- A
Zorunlu veya seçimlik halk oylaması
- B
Anayasanın bazı hükümlerinin değiştirilemez kılınması
- C
Anayasanın bazı bölümlerinin değiştirilmesinin güçleştirici şartlara bağlanması
- D
Bir kereden fazla görüşme şartı
- E
Yasama meclisinde nispi çoğunluk aranması

Yanıt Açıklaması:

Yumuşak anayasa, yapılması ve değiştirilmesi, adi kanunlarla aynı yöntemlere tabi olan anayasadır. Günümüzde, bu tür anayasaların hemen hiçbir örneği yoktur. Çağdaş devletlerin hemen hepsinin benimsediği katı anayasa ise yapılması ve değiştirilmesi olağan kanunlardan farklı ve daha güçleştirici yöntemlere tabi kılınan anayasa demektir. Bir anayasayı tümünden yeniden yapma iktidarına “asli kurucu iktidar” o anayasayı kendi koyduğu değiştirilme kurallarına uygun olarak değiştirme iktidarına da “tali kurucu iktidar” adı verilir. Asli kurucu iktidar ya bu amaçla özel olarak kurulmuş bir kurucu meclis veya olağan yöntemlerle seçilmiş bir yasama meclisi tarafından kullanılabilir ve çoğu zaman buna bir halk oylaması aşaması da eklenir. Tali kurucu iktidarın anayasayı değiştirmesi konusunda ise ülkeler, katılımın derecesi yönünden farklı yöntemler kabul etmişlerdir. Yasama meclisinde , 3/5, 2/3, 3/4 gibi nitelikli çoğunluklar aranması; bir kereden fazla görüşme şartı; zorunlu veya seçimlik halk oylaması; birbirini izleyen iki yasama meclisi tarafından kabul şartı; anayasanın bazı bölümlerinin değiştirilmesinin daha da güçleştirici şartlara bağlanması; nihayet anayasanın bazı hükümlerinin değiştirilemez kılınması gibi yöntemler bunlar arasında sayılabilir.

7.SORU

Aşağıdaki şıklardan hangisinde 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasındaki farklardan biri **doğru** olarak ifade edilmiştir?

- A
1961 Anayasasını hazırlayan Temsilciler Meclisi'nin temsil kabiliyeti 1982 Anayasasını hazırlayan Danışma Meclisi'ne göre daha yüksektir.
- B
1961 Anayasası, parlamento tarafından kabul edilerek yürürlüğe girmişken 1982 Anayasası halkoylamasına sunulmuştur.
- C
1961 Anayasasının sivil kanadını oluşturan Temsilciler Meclisi üyeleri genel seçimlerle belirlenirken 1982 Anayasasının sivil kanadını oluşturan Danışma Meclisi üyeleri Millî Güvenlik Konseyi tarafından belirlenmiştir.
- D
1961 Anayasası tek meclisli bir yapı öngörürken 1982 Anayasası çift meclisli bir yasama organı öngörür.
- E
1961 Anayasasına göre yürütme yetkisi yalnızca Cumhurbaşkanı'na aitken 1982 Anayasasına göre yürütme tekisinin sahibi Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu'dur.

Yanıt Açıklaması:

1961 Anayasasını hazırlayan Temsilciler Meclisi'nin temsil kabiliyeti 1982 Anayasasını hazırlayan Danışma Meclisi'ne göre daha yüksektir. Doğru cevap A şıkkıdır.

8.SORU

Anayasa kavramı ve anayasacılık akımı aşağıdakilerden hangisini etkisi ile ortaya çıkmıştır?

- I. Siyasal düşüncenin laikleşmesi
- II. Burjuva sınıfının yükselişi
- III. Devlet düzeninin ilahi kökenli olması

- A
Yalnız I
- B
Yalnız II
- C
Yalnız III
- D
Yalnız I, II
- E
Yalnız II, III

Yanıt Açıklaması:

Anayasa kavramı ve anayasacılık akımı, 18. yüzyılın sonlarında siyasal düşüncenin laikleşmesi ve burjuva sınıfının yükselişi ile birlikte ortaya çıkmıştır.

9.SORU

Aşağıdakilerden hangisi, anayasacılık akımının temelindeki amaçlardan biridir?

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

- A
Devleti güçlendirmek
B
Milli birliği güçlendirmek
C
Birey hürriyetlerini güvence altına almak
D
Monarşyi güçlendirmek
E
Toplum menfaatlerini birey menfaatlerinden üstün tutmak

Yanıt Açıklaması:

Birey hürriyetlerini güvence altına almak anayasacılık akımının temelindeki amaçlardan değildir.

10.SORU

1961 ANAYASASINA İLİŞKİN AŞAĞIDAKİ BİLGİLERDEN HANGİSİ DOĞRUDUR?

- A
1961 Anayasası yasama organını iki meclisli yapıdan tek meclisli yapıya dönüştürmüştür.
B
1961 Anayasası siyasi partileri iktidarda oldukları müddetçe siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru olarak kabul etmiştir.
C
1961 Anayasası sendika kurma hakkını sadece işçilere tanımıştır.
D
1961 Anayasası ile devletin nitelikleri arasında insan haklarına dayanan devlet ilkesi de yer almıştır.
E
1961 Anayasası temel hak ve hürriyetlerin ancak anayasa ile sınırlandırabileceğini kabul etmiştir.

Yanıt Açıklaması:

A, B, C ve E seçeneklerinde yer alan tüm önermeler yanlış bilgi içermektedir. Ancak D seçeneğinde belirtildiği üzere 1961 Anayasasında Türkiye Cumhuriyeti'nin niteliklerini belirten 2. maddede, devletin nitelikleri arasında "insan haklarına.... dayanan....devlet" olma niteliği de sayılmıştır. Doğru yanıt D seçeneğidir.

11.SORU

Laiklik ilkesi Türk Anayasal sistemine hangi tarihte girmiştir?

- A
1920
B
1924
C
1937

- D
1961
E
1970

Yanıt Açıklaması:

1924 Anayasası'nın getirdiği en önemli yeniliklerden biri de laiklik ilkesidir. Gerçi bu ilke, 1924 Anayasası'nda baştan beri yer almış değildir. Anayasanın ilk şeklinde, "Türkiye Devletinin dini, Din-i İslamdır" ifadesi yer aldığı (m.2) gibi, Meclisin yetkileri arasında "ahkâm-ı şer'iyenin tenfizi" (şariat hükümlerinin uygulanması) hususu da sayılmıştır (m.26). Bu hükümler, 1928 yılındaki anayasa değişikliği ile çıkarılmış, 1937 değişikliği ile de laiklik ilkesi resmen kabul olunmuştur.

12.SORU

İlk Osmanlı Anayasası hangi yılda ilan edilmiştir?

- A
1910
B
1908
C
1876
D
1801
E
1909

Yanıt Açıklaması:

Sorunun doğru yanıtı C şıkkıdır. 1876 yılında ilk Osmanlı Anayasası (Kânûn-i Esâsî) ilan edilmiştir. 1876 Anayasası, Meclis-i Umumî adını alan bir parlamento kurmuştur.

13.SORU

Laiklik ilkesi hangi anayasa ile getirilmiştir?

- A
1876 Anayasası
B
1961 Anayasası
C
1921 Anayasası
D
1981 Anayasası
E
1924 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

Sorunun doğru yanıtı E şıkkıdır. 1924 Anayasası'nın getirdiği en önemli yeniliklerden biri laiklik ilkesidir.

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

14.SORU

Dünyada bugünkü anlamında ortaya çıkan ilk anayasa hangi devlet tarafından yazılmıştır?

- A
ABD
- B
Fransa
- C
İngiltere
- D
Rusya
- E
Osmanlı

Yanıt Açıklaması:

Bugünkü anlamında ilk anayasalar ise, 1787 ABD ve 1791 Fransa anayasalarıdır. 19. ve 20. yüzyıllarda anayasacılık akımı hız kazanmış ve pek çok devlet birer anayasa kabul etmiştir. Bilindiği gibi, ilk Osmanlı-Türk Anayasası da 1876 yılında kabul edilmiş olan "Kânûn-i Esâsî" dir

15.SORU

I. Yürütme işlemleri yargı denetimi altında bulunmalıdır.
II. Yasama işlemlerinin anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi mevcut olmalıdır.
III. Yürütme veya yasama işlemlerinin hukuka uygunluğunu denetleyecek olan yargı organları, yürütme ve yasama organları karşısında tam bir bağımsızlığa sahip olmalıdır.
Yukarıdakilerden hangisi veya hangileri hukuk devletin başlıca varlık şartlarından?

- A
Yalnız I
- B
Yalnız II
- C
I ve II
- D
II ve III
- E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Hukuk devleti ilkesi devletin işlemlerinin hukuk kurallarına bağlılığını ifade eder. Hukuk kurallarına bağlılığı sağlayacak mekanizma ise, devletin eylem ve işlemlerinin yargı denetimi altında bulunmasıdır. Hukuk devleti denilince, ilk

olarak yürütmenin hukuka bağlılığı ve yürütme işlemlerinin yargı denetimi altında bulunması akla gelmektedir. Yürütme işlemlerinin yargısal denetimi, hukuk devletin temel ilkelerinden biri olmakla birlikte, tek başına hukukun üstünlüğünü ve vatandaşların hukuki güvenliğini sağlamaya yeterli değildir. Çünkü bu denetim, nihayet, yürütme işlemlerinin kanunlara uygunluğunu sağlayabilecektir. Hukuk devletin tam anlamıyla gerçekleşmiş sayılabilmesi için, sadece yürütme organının işlemlerinin kanunlara uygunluğunun değil, yasama işlemlerinin de anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi gereklidir. Hukuk devletin en önemli unsurlarından biri de yargı bağımsızlığıdır. Yargı bağımsızlığının güvence altına alınmamış olduğu sistemlerde, gerçek anlamda bir hukuk devletinden söz etmeye imkân yoktur.

16.SORU

Değiştirilmesi, olağan kanunlardan farklı ve daha güçleştirici yöntemlere tabi kılınan anayasaya ne ad verilir?

- A
Sert anayasa
- B
Yumuşak anayasa
- C
Kolektif anayasa
- D
Katılımcı anayasa
- E
Uyumlu anayasa

Yanıt Açıklaması:

Değiştirilmesi, olağan kanunlardan farklı ve daha güçleştirici yöntemlere tabi kılınan anayasaya sert anayasa denir.

17.SORU

1924 ANAYASASI DÖNEMİNDE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ SIRASIYLA HANGİ İKİ PARTİYLE GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR?

- A
Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası- Adalet Partisi
- B
Serbest Fırka-Adalet Partisi
- C
Adalet Partisi- Cumhuriyet Halk Fırkası
- D
Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası- Serbest Fırka
- E
Adalet Partisi- Demokrat Parti

Yanıt Açıklaması:

1924 Anayasası döneminde 1925'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve 1930'da Serbest Fırka ile çok partili hayata geçiş denemesi olmuştur. Doğru cevap D'dir.

18.SORU

Kuruluşların kendi temsilcilerini kendilerinin belirlemesi yoluna ... denir. Yukarıdaki cümledeki boşluğa aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?

- A
Parlamentarizm
- B
Saf irade
- C
Katı anayasa
- D
Kooptasyon
- E
Çerçeve anayasa

Yanıt Açıklaması:

Kooptasyon: Kuruluşların kendi temsilcilerini kendilerinin belirlemesi yoludur.

19.SORU

Aşağıdakilerden hangisi yazılı bir anayasası olmamasına rağmen anayasal bir devlettir?

- A
ABD
- B
İngiltere
- C
İsviçre
- D
Fransa
- E
Türkiye

Yanıt Açıklaması:

Bugün yazılı bir anayasaya sahip olmayan devletler çok istisnaidir. İngiltere, yazılı bir anayasaya sahip olmamakla birlikte, çok güçlü anayasal gelenekleri, yaygın ve güçlü demokrasi kültürü ve etkin sivil toplum kuruluşları sayesinde bir anayasal devlettir.

20.SORU

Türkiye tarihinde aşağıdaki Anaysalardan hangisi darbe veya savaş sonrası olağanüstü dönemde yapılmamıştır?

- A
1909 Anayasası

- B
1961 Anayasası
- C
1876 Anayasası
- D
1924 Anayasası
- E
1921 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

1924 Anayasası olağan dönemde hazırlanıp uygulanmıştır.

1.SORU

Anayasa metinleri, normlar hiyerarşinin tepesinde yer almakta; bu nedenle, olarak adlandırılmaktadır. Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmez?

- A
Norm
- B
Saf hukuk
- C
Temel norm
- D
Tanıma normu
- E
Hukuk normu

Yanıt Açıklaması:

Yazılı anayasaların kabulü, bir devletin hukuk sistemini oluşturan kurallar arasında kademelenme anlamına gelen normlar hiyerarşisini de yaratmıştır. Anayasa metinleri, bu hiyerarşinin tepesinde yer almakta; bu nedenle, temel norm olarak adlandırılmaktadır. Anayasanın üstünlüğü ilkesinden kaynaklanan bu kademelenme, kanunların anayasaya uygunluk denetimi sisteminin, kısacası, anayasa yargısının ortaya çıkmasına da yol açmıştır.

2.SORU

YÖNETİLENLERİN, YÖNETEN-YÖNETİLEN İLİŞKİSİ İÇİNDEKİ HUKUKİ STATÜLERİNİN YAZILI ANAYASALARIN KABULÜNDEN SONRAKİ DÖNEMDEKİ DURUMU İLE İLGİLİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ DOĞRUDUR?

- A
Yönetilenler, tebaa olarak tanımlanmaktadır.
- B
Yönetilenler vatandaş statüsünden tebaa

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

statüsüne geçmiştir.

C

YÖNETİLENLER SINIRLARI BELİRLENMEMİŞ YÜKÜMLÜLÜKLERİ YERİNE GETİRMELİDİR.

D

Yönetilenler devlet otoritesi karşısında haklara ve borçlara ehil olan bireylerdir.

E

Yönetilenlerin devletin dokunamayacağı herhangi bir hakkı yoktur.

Yanıt Açıklaması:

Yazılı anayasaların kabulünden önceki mutlak monarşi döneminde yönetilenler, tebaa olarak tanımlanmaktaydı ve devlet otoritesinin kendisine yüklediği, sınırları belirlenmemiş ödev ve sorumlulukları yerine getirmekle yükümlüydü. Anayasacılığın bireyler için, devletin dahi dokunamayacağı çeşitli haklar yaratması, yönetilenlerin tebaa statüsünden vatandaş statüsüne geçmesi sonucunu yaratmıştır. Vatandaş, tebaadan ayıran en önemli özellik, onun, devlet otoritesi karşısında haklara ve borçlara ehil olan bir kişi olmasıdır. Doğru cevap D'dir.

3.SORU

1815'te kurulan Helvetya konfederasyonu, 1848'de federasyona dönüşerek bugünkü hangi devleti kurmuştur?

A

Almanya

B

Danimarka

C

Amerika

D

İsviçre

E

Belçika

Yanıt Açıklaması:

Federal devlet, birleşme ve ayrılma olmak üzere iki ayrı yöntemle kurulabilir. Birleşme yolu, iki ayrı devletin bir araya gelerek federasyon oluşturmasını ifade eder. Bu yöntemde, birleşen devletler önce konfederasyon oluşturur, sonra federasyona dönüşürler. Nitekim ABD, 13 devletin 1776'da oluşturdukları konfederasyonu, 1787'de federasyona dönüştürmesiyle kurulmuştur. Benzer şekilde, 1815'te kurulan Helvetya konfederasyonu, 1848'de federasyona dönüşerek bugünkü İsviçre'yi oluşturmuştur.

4.SORU

Aşağıdakilerden hangisi bir Anayasa'ya katılık kazandıran bir yöntem **değildir**?

A

Değişmezlik Yasağı

B

Özel Meclis Yöntemi

C

İvedilikle Görüşme Yasağı

D

Devlet Başkanının Veto Yetkisi

E

Ahde Vefa İlkesi

Yanıt Açıklaması:

Bir anayasaya katılık kazandıran çeşitli yöntemler mevcuttur. Bunlar değişmezlik yasağı, özel meclis yöntemi, nitelikli çoğunluk kuralı, salt çoğunluk kuralı, ivedilikle görüşme yasağı, devlet başkanının veto yetkisi, halkoylaması gibi yöntemlerdir.

5.SORU

Normlar hiyerarşisinde aşağıdakilerden hangisi ilk sırada yer alır?

A

Anayasa

B

Kanun

C

Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri

D

Yönetmelik

E

Tüzük

Yanıt Açıklaması:

Anayasa, normlar hiyerarşisinde ilk sırada yer alır.

6.SORU

Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi hangi yılda yayınlanmıştır?

A

1779

B

1789

C

1799

D

1819

E

1889

Yanıt Açıklaması:

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi, Fransız Devrimi'nden hemen sonra 1789 yılında yayınlanmıştır.

7.SORU

Anayasacılık tarihi açısından John Locke ve J. J. Rousseau arasındaki tek benzerlik aşağıdakilerden hangisidir?

- A Genel irade anlayışını savunmaları
- B Yasama, yürütme ve yargının ayrılması gerektiğini savunmaları
- C Ölçülülük ilkesini savunmaları
- D Yasamanın genelliği ilkesini savunmaları
- E Sosyal sözleşme teorisini savunmaları

Yanıt Açıklaması:

Bu nedenle, John Locke ve J. J. Rousseau arasındaki yegâne benzerlik, her ikisinin de sosyal sözleşme teorisini savunmalarıdır.

8.SORU

"Bir hukuk kuralı, normlar hiyerarşisi içinde en üst basamakta yer alıyorsa o kuralın konulması, değiştirilmesi ve kaldırılması, âdi kanunlarınkinden farklı yöntemleri gerektiriyorsa, bu tür bir kuralın içeriği ne olursa olsun şu olarak adlandırılmalıdır."

Yukarıdaki boşluğa gelmesi gereken kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A Maddi Anayasa
- B Şekli Anayasa
- C Yazılı Anayasa
- D Yazısız Anayasa
- E Esnek Anayasa

Yanıt Açıklaması:

Bir hukuk kuralı, normlar hiyerarşisi içinde en üst basamakta yer alıyorsa o kuralın konulması, değiştirilmesi ve kaldırılması, âdi kanunlarınkinden farklı yöntemleri gerektiriyorsa, bu tür bir kuralın içeriği ne olursa olsun, onu, şekli anayasa olarak tanımlamak gerekir. Diğer bir deyişle, şekli anayasa, normun içeriği değil,

normlar hiyerarşisi içindeki yeri dikkate alınarak yapılan bir tanımlamadır.

9.SORU

Bir anayasanın, savaş, sıkıyönetim, seferberlik gibi olağanüstü hâllerde, cumhurbaşkanına vekâlet veya niyabet hâllerinde anayasa hükümlerinin değiştirilmesini yasaklamasına ne ad verilir?

- A Süre yasağı
- B Dönem yasağı
- C Devlet başkanına veto yetkisi
- D Değişmezlik Yasağı
- E İvedilikle Görüşme Yasağı

Yanıt Açıklaması:

Bir anayasa, savaş, sıkıyönetim, seferberlik gibi olağanüstü hâllerde, cumhurbaşkanına vekâlet veya niyabet hâllerinde, kısacası, belirli dönemlerde anayasa hükümlerinin değiştirilmesini yasaklıyorsa, buna, **dönem yasağı** denir

10.SORU

Günümüzde yeni bir devlet kurmak için yapılması gerekenlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A Bir grup insan Dünya üzerindeki sahipsiz topraklara yerleşerek yeni bir devlet kurulabilir.
- B Yeni bir devlet kurabilmek için mutlaka savaşmak gerekmektedir.
- C Güç kullanılarak yeni bir devlet kurmak mümkün değildir.
- D Yeni bir devlet kurabilmek için herhangi bir devletin toprağına egemen olmak gerekmektedir.
- E Barışçıl yollarla yeni bir devlet kurmak mümkün değildir.

Yanıt Açıklaması:

Dünya üzerinde sahipsiz bir toprak kalmamıştır. Günümüz koşullarında devlet kurulabilmesi için bir başka devletin egemenliği altında olan belirli bir toprağın, o devletin egemenliğinden çıkarılması gerekmektedir. Bu, barışçıl

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

yöntemlerle veya kuvvet kullanmak suretiyle gerçekleştirilebilir. Doğru cevap D'dir.

11.SORU

Konut dokunulmazlığı aşağıdaki hak kategorilerinden hangisine dahildir?

- A Negatif statü hakları
- B Pozitif statü hakları
- C Aktif statü hakları
- D İkinci kuşak haklar
- E Üçüncü kuşak haklar

Yanıt Açıklaması:

Konut dokunulmazlığı hakkı devlete karışmama yükümlülüğü yükleyen negatif statü hakları arasında yer almaktadır.

12.SORU

Hangisi, Georg Jellinek' in hak ve hürriyet sınıflamalarından bir olan "aktif statü hakları" ndan birisidir?

- A Sağlık Hakkı
- B Çalışma Hakkı
- C Konut Hakkı
- D Siyasi faaliyette bulunma hakkı
- E Grev ve Lokavt Hakkı

Yanıt Açıklaması:

Seçme ve seçilme hakkı, dilekçe hakkı, siyasi parti kurma hakkı, siyasi faaliyette bulunma hakkı ve kamu hizmetine girme hakkı gibi bireylerin yönetim sürecinde etkili olmasını sağlayan hakların tümü, aktif statü hakkıdır. Doğru cevap D' dir.

13.SORU

Aşağıdaki ülkelerden hangisi meşruti monarşi esasına dayanmaktadır?

- A İran
- B Irak
- C Türkiye

- D İspanya
- E Almanya

Yanıt Açıklaması:

Seçeneklerde verilen İran, Irak, Türkiye ve Almanya cumhuriyet ile yönetilmekte, İspanya ise meşruti monarşi ile yönetilmektedir. Doğru cevap D'dir.

14.SORU

Tarihte ilk kez mutlak monarşiden meşruti monarşiye geçen devlet aşağıdakilerden hangisi olmuştur?

- A İsveç
- B İngiltere
- C İspanya
- D Fransa
- E Almanya

Yanıt Açıklaması:

Tarihte ilk kez mutlak monarşiden, meşruti monarşiye geçen İngiltere olmuştur. 18. yüzyılın anayasacılık hareketleriyle birlikte, Kıta Avrupası'nda bulunan mutlak monarşiler, meşruti monarşiye dönüşmüşlerdir. Başlangıçta mutlak monarşi niteliği taşıyan Osmanlı İmparatorluğu, 1876'da Kanun-i Esasi'nin yayınlanmasıyla birlikte, hiç değilse biçimsel olarak, meşruti monarşiye geçmiştir. Bugün Avrupa'da monarşi esasına dayanan devletlerin tümü, meşruti monarşi niteliğini taşımaktadır.

15.SORU

I. cumhuriyet rejiminin doğuşu
II. mutlak monarşiden parlamenter monarşiye geçiş
III. Yönetilenlerin vatandaş statüsüne geçmesi
IV. yasama, yürütme ve yargının tek elde toplanması
yukarıdakilerden hangisi yada hangileri 18. yy. yazılı anayasacılığın siyasi ve hukuki sonuçlarındandır?

- A I-III
- B II-IV
- C

I-II-III
D
II-III-IV
E
I-III-IV

Yanıt Açıklaması:

Yazılı anayasaların kabulüyle ve buna eş zamanlı olarak parlamentoların kurulmasıyla birlikte, hükümdarın yasama ve yürütme alanındaki yetkileri, parlamentoya ve onun içinden çıkan bakanlar kuruluna geçmiştir. Böylece, hükümdarın başta yürütme olmak üzere, devlet hayatındaki yetkilerinin sembolik konularla sınırlandığı parlamenter monarşiler doğmuştur. Bu, aynı zamanda, parlamenter hükümet sisteminin ortaya çıkması anlamına gelmektedir.

16.SORU

O'na göre devleti yaratan süreç, her bakımdan gerçek bir toplum sözleşmesidir. O'nun düşünce sisteminde, otoritenin temelinde topluluğun iradesi yer almaktadır. Bu nedenle bu bakış açısı, egemenliğin halka ait olduğu anlamına gelmektedir. Öte yandan bu bakış açısı, iktidarın meşruluğunu ruhanî değil, dünyevî kavramlarla açıkladığı için, laik düşüncenin de temelini oluşturmaktadır.

Yukarıda düşüncelerinden bahsedilen tabii hukuk okulunun önde gelen isimlerinden olan düşünür aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Jean Jacques Rousseau
- B
Charles Louis de Secondat Montesquieu
- C
Niccolo Machiavelli
- D
John Locke
- E
Thomas Hobbes

Yanıt Açıklaması:

17. yüzyıl tabii hukuk okulunun önde gelen isimlerinden biri, İngiliz düşünür John Locke'dur. Locke'a göre, devleti yaratan bu süreç, her bakımdan gerçek bir toplum sözleşmesidir. Locke'un düşünce sisteminde, otoritenin temelinde topluluğun iradesi yer almaktadır. Bu nedenle bu bakış açısı, aynı zamanda, en üstün buyurma gücünün ifadesi olan egemenliğin halka ait olduğu anlamına gelmektedir. Öte yandan bu bakış açısı, iktidarın meşruluğunu ruhanî değil, dünyevî kavramlarla

açıkladığı için, laik düşüncenin de temelini oluşturmaktadır.

Doğru cevap D seçeneğidir.

17.SORU

Aşağıdakilerden hangisi aktif statü haklarından biridir?

- A
Seçme ve seçilme hakkı
- B
Sağlık hakkı
- C
Konut hakkı
- D
Konut dokunulmazlığı
- E
Mülkiyet hakkı

Yanıt Açıklaması:

Seçme ve seçilme hakkı, aktif statü haklarından biridir.

1.SORU

Aşağıdakilerden hangisi temel hak ve hürriyetlerin kişilere tanınmasında kullanılan yöntemlerden biri değildir?

- A
Anayasa
- B
Bildiri
- C
Kanun
- D
Uluslararası Sözleşme
- E
Parlamento kararı

Yanıt Açıklaması:

Temel hak ve hürriyetlerin tanınmasında kullanılan yöntemler; anayasa, bildiri, uluslararası sözleşme ve kanun şeklinde ifade edilebilir. Ancak parlamento kararı bu yöntemler arasında yer almaz. Doğru cevap E seçeneğidir.

2.SORU

Devlet başkanının sahip olduğu yetkileri, onunla paylaşacak parlamento ve hükümet gibi başka organların bulunmadığı yönetim biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Cumhuriyet
- B
Mutlak monarşi
- C

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Meşruti monarşi
D
Sınırlı monarşi
E
Anayasal monarşi

Yanıt Açıklaması:

Devlet başkanlığı makamının veraset yoluyla el değiştirdiği, bu nedenle monarşi olarak adlandırılan sistemler, mutlak monarşi ve meşruti monarşi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mutlak monarşilerde devlet başkanının sahip olduğu yetkileri, onunla paylaşacak parlamento ve hükümet gibi başka organlar mevcut değildir. Devletin tüm yetkileri, hükümdar olarak adlandırılan devlet başkanı tarafından kullanılmaktadır.

3.SORU

"1975 tarihli Yunanistan ve 1976 tarihli Portekiz Anayasası, yürürlüğe girmelerini izleyen beş yıl içinde değişiklik yapılmasını yasaklamışlardır."
örnekten yola çıkarak katı Anayasa yapma yöntemlerinden hangisi kullanılmıştır?

- A
Dönem Yasağı
- B
Süre Yasağı
- C
Değişmezlik Yasağı
- D
İvedilikle Görüşme Yasağı
- E
Devlet Başkanının Veto Yetkisi

Yanıt Açıklaması:

Bir anayasa, yürürlüğe girmesini takiben belirli bir süre geçmedikçe değiştirilemiyorsa, buna, süre yasağı denir. Örneğin bir anayasa, yürürlüğe girmesini takip eden on yıl içinde değişiklik yapılmasını yasaklamışsa, bu, on yıl geçmedikçe anayasanın hiçbir hükmünde değişiklik yapılamayacağı anlamına gelmektedir. **1975 tarihli Yunanistan ve 1976 tarihli Portekiz Anayasası, yürürlüğe girmelerini izleyen beş yıl içinde değişiklik yapılmasını yasaklamışlardır.**

4.SORU

Aşağıdakilerden hangisi "müeyyide" kavramını açıklar?

- A
Kural
- B

Norm
C
Yaptırım
D
Hiyerarşi
E
Tüzük

Yanıt Açıklaması:

Anayasanın üstünlüğü kuralının, sadece teorik bir anlam ifade etmemesi; bu kurala, uygulamada riayet edilmesi, her hukuk kuralı gibi **yaptırım (müeyyide)** unsurunun varlığını gerektirmektedir.

5.SORU

Normlar hiyerarşisinde kanunlarla aynı basamakta yer alan anayasa türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Katı Anayasa
- B
Yazılı Anayasa
- C
Şekli Anayasa
- D
Esnek Anayasa
- E
Yazısız Anayasa

Yanıt Açıklaması:

Esnek anayasa bazı yazarlar tarafından 'yumuşak anayasa' olarak da adlandırılmaktadır. Bir anayasanın içerdiği hükümler, a^{di} kanunların değiştirilmesinde izlenen yönetime bağlı olarak değiştirilebiliyorsa, o anayasa, esnek anayasa olarak tanımlanır. Bir başka deyişle, bir anayasa içerdiği hükümlerin değiştirilebilmesi için a^{di} kanunların değiştirilmesinden daha zor koşullar gerektirmiyorsa, o anayasa, esnek anayasa olarak tanımlanmaktadır.

6.SORU

Üniter devlete ilişkin aşağıda verilenlerden hangisi doğrudur?

- A
Üniter devlette ülke iller ve ilçeler gibi alt idari bölümlere ayrılamaz.
- B
Üniter devlette devleti oluşturan bütün unsurların teklik özelliği sergilediği görülür.
- C
Üniter devletin egemenlik yetkisi bölünebilir bir özellik sergiler.

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

- D
Üniter devlette tek bir mahkeme bulunmaktadır.
E
Üniter devletin merkezi idari yapısı başkent teşkilatından oluşur.

Yanıt Açıklaması:

Tekçi devlet olarak da isimlendirilen üniter devlette, devleti oluşturan bütün unsurların teklik özelliği sergilediği görülmektedir. Bu devlet yapısı içinde, devletin üç unsuru olan ülke, insan topluluğu ve egemenlik yönünden teklik ilkesi hâkimdir. Üniter devlette, devletin ülke unsurunun tek olması, ülkenin iller ve ilçeler gibi alt idarî bölümlere ayıramayacağı anlamına gelmez. Üniter devletlerde, alt idarî bölümler mevcuttur. Ancak, bu idarî yapılar, üniter devletin anayasasına ve kanunlarına tâbi olarak faaliyet gösterirler. Bu idarî bölümlerin kendilerine ait yasama, yürütme ve yargı organları mevcut değildir. Üniter devletin yasama, yürütme ve yargı organları yönünden de teklik ilkesi hâkimdir. Bu nedenle, üniter devlet düzeninde tek bir yasama organı vardır. Bu yasama organı, tüm ülke sınırları içinde geçerli olacak yasama işlemlerini yapma yetkisine sahiptir. Üniter devlette, yargı organı bakımından da teklik ilkesi hâkimdir. Şüphesiz bu, üniter devlette tek bir mahkeme olduğu anlamına gelmemektedir. Üniter devletin merkezî idarî yapısı, başkent teşkilatı ve taşra teşkilatı olmak üzere ikiye ayrılır. Doğru cevap B'dir.

7.SORU

Anayasalar ve kanunlar gibi, pozitif hukuk kuralları tarafından tanınan ve korunan hakları ifade eden terim aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Temel Hak ve Hürriyetler
B
İnsan Hakları
C
Kamu Hürriyetleri
D
Genel Hürriyetler
E
Özel Hürriyetler

Yanıt Açıklaması:

Kamu hürriyetleri, anayasalar ve kanunlar gibi, pozitif hukuk kuralları tarafından tanınan ve korunan hakları ifade etmektedir. Doğru cevap C' dir.

8.SORU

Aşağıdakilerden hangisi yasama ve yürütme organlarının birbirinden kesin ve sert ayrıldığı bir sistemdir?

- A
Parlamenter sistem
B
Parlamenter monarşi
C
Meclis hükûmeti sistemi
D
Başkanlık sistemi
E
Yarı başkanlık sistemi

Yanıt Açıklaması:

Hükûmet sistemleri, kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrılığı olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Kuvvetler birliği, yasama ve yürütme yetkilerinin aynı organda birleştiği sistemlerdir. Kuvvetler ayrılığı ise, yasama ve yürütme yetkilerinin farklı organlara sunulduğu sistemlerdir. Kuvvetler birliği sistemleri de kendi içinde iki alt gruba ayrılmaktadır. Yasama ve yürütme yetkilerinin yürütme organında birleştiği sistemler, monarşiler veya diktatörlükler şeklinde ortaya çıkmaktadır. Yasama ve yürütme yetkilerinin yasama organında birleştiği sistemlere ise meclis hükûmeti adı verilmektedir.

Kuvvetler ayrılığı sistemleri de kendi içinde iki alt gruba ayrılmaktadır. Yasama ve yürütme organlarının sert ve kesin olarak birbirinden ayrıldığı sistemlere, başkanlık hükûmeti veya başkanlık sistemi denir. Yasama ve yürütme organlarının nispeten daha yumuşak ve dengeli olarak ayrıldıkları sistemlere ise parlamenter hükûmet veya parlamenter sistem adı verilir. Kuvvetler ayrılığı sistemlerinin başkanlık sistemi ve parlamenter sistem olmak üzere iki alt tipi olduğu doğru olmakla beraber, zamanla bu iki hükûmet modelinin özelliklerini bir araya getiren, bu nedenle melez bir özellik taşıyan yeni bir hükûmet modeli doğmuştur. Bu modele, yarı-başkanlık sistemi adı verilmektedir.

9.SORU

Hak ve özgürlüklerin devlet otoritesi yönünden sınırlama yaratacak bir güce kavuşması, ancak kaçınıcı yüzyıllarda mümkün olmuştur?

- A
15. ve 16. yüzyıllarda
B
17. ve 18. yüzyıllarda

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

- C
18. ve 19. yüzyıllarda
D
19. ve 20. yüzyıllarda
E
20. ve 21. yüzyıllarda

Yanıt Açıklaması:

Hak ve özgürlükler, Eski ve Ortaçağlar'da, öğreti ve uygulamada cılız bir düzeyde varlık göstermişse de bunların, devlet otoritesi yönünden sınırlama yaratacak bir güce kavuşması, ancak 17. ve 18. Yüzyıllarda mümkün olmuştur.

10.SORU

Aşağıdaki ülkelerden hangisinde Kıta Avrupası'nın anayasal gelişmeleri mutlak monarşiden parlamenter monarşiye geçişle sonuçlanmamıştır?

- A
İngiltere
B
Yunanistan
C
Hollanda
D
Fransa
E
Belçika

Yanıt Açıklaması:

İngiliz hukuk sisteminin kendine özgü değişimleri ve Kıta Avrupası'nın anayasal gelişmeleri, **Fransa hariç olmak üzere**, mutlak monarşiden parlamenter monarşiye geçişle sonuçlanmıştır.

Doğru cevap D seçeneğidir.

11.SORU

Normlar hiyerarşisinde en üstte olduğu kabul edilen metin aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Anayasa
B
Kanun
C
Kanun Hükmünde Kararname
D
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
E
Yönetmelik

Yanıt Açıklaması:

Normlar hiyerarşisine göre en üstte yer alan metin, anayasadır. Doğru cevap A şıkkıdır.

12.SORU

Aşağıdakilerden hangisi anayasa hukukunun konuları arasında yer almaz?

- A
Yasama organının yapısı
B
Seçim sistemleri
C
Hükümet sistemleri
D
Hak ve özgürlüklerin kapsamı
E
Devlet borçlarının kapsamı

Yanıt Açıklaması:

Devlet borçlarının kapsamı anayasa hukukunun konuları arasında yer almaz.

13.SORU

Kişi, hangi ulusal, etnik, dini, zümrevi veya mesleki topluluktan olursa olsun, sadece insan olması sebebiyle sahip olduğu değeri ifade eden temel hak, aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Aile hakkı
B
Çocuk hakkı
C
İnsan hakkı
D
Kadın hakkı
E
Erkek hakkı

Yanıt Açıklaması:

İnsan hakkı; hangi ulusal, etnik, dini, zümrevi veya mesleki topluluktan olursa olsun, her kişinin sadece insan olmak itibarıyla sahip bulunduğu değeri korumaya dönük eylem potansiyelinin başkalarının tanınmasını ve her çeşit dış müdahaleye karşı korunmasını gerektiren en üstün ahlaki iddia veya taleptir.

14.SORU

İngiliz siyasal sisteminde en üstün otorite olarak aşağıdakilerden hangisi kabul edilir?

- A
Kral ya da Kraliçe
B
Parlamento
C

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Başbakan
D
Bakanlar Kurulu
E
İngiliz Yüksek Mahkemesi

Yanıt Açıklaması:

İngiltere'de yasama organı olan parlamento, en üstün otorite olarak kabul edilir. Doğru cevap B şıkkıdır.

15.SORU

"Devlet otoritesinde tezahür eden topluluğun iradesi" olarak açıkladığı genel irade anlayışını savunan düşünür aşağıdakilerden hangisidir?

A
John Locke
B
Maurice Duverger
C
Jean Jacques Rousseau
D
Robert Dahl
E
Charles Louis de Secondat Montesquieu

Yanıt Açıklaması:

Jean Jacques Rousseau, devlet otoritesinde tezahür eden topluluğun iradesi anlamına gelen iradeyi, genel irade olarak tanımlamaktadır. Rousseau'ya göre genel irade, tek tek bireylerin iradesinden oluştuğu için, daima toplumun menfaatini ve iyiliğini korumaya yönelik olarak hareket edecektir. Doğru cevap C seçeneğidir.

16.SORU

Anayasa kavramı aşağıdaki sınıflandırmalardan hangisiyle yapılamaz?

A
Maddî
B
Yazılı
C
Esnek
D
Yeni
E
Kati

Yanıt Açıklaması:

Anayasa kavramı, çeşitli açılardan sınıflandırılabilir. Farklı kriterler esas alınarak yapılan sınıflandırmalarda maddî ve şeklî

anayasa, yazılı ve yazısız anayasa, esnek ve kati anayasa gibi çeşitli alt tipler ortaya çıkmaktadır.

17.SORU

"Constitution" kavramının karşılığı hangisidir?

A
Anayasa
B
Tüzük
C
Kanun
D
Yönetmelik
E
Kanun Hükmünde Kararname

Yanıt Açıklaması:

Anayasa kavramının İngilizce karşılığı constitution'dır. Constitution kelimesi, constitute kökünden gelmektedir. İngilizcede to constitute, kurmak, inşâ etmek, meydana getirmek anlamına gelmektedir.

18.SORU

I. BİREYLERİN BİR ARAYA GELEREK DEVLET OTORİTESİNİ YARATMASI VE HAKLARININ BİR KISMINI BU OTORİTEYE DEVRETMEŞİ TOPLUM SÖZLEŞMESİ OLARAK ADLANDIRILIR. II. TOPLUM SÖZLEŞMESİ HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE, BİREYLER OTORİTENİN İCAPLARINA UYMAKLA YÜKÜMLÜDÜR. III. TOPLUM SÖZLEŞMESİ HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE, DEVLET BİREYLERİN HAKLARI KORUMAKLA YÜKÜMLÜDÜR. IV. TOPLUM SÖZLEŞMESİ HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE, DEVLET BİREYLERİN BÜTÜN HAKLARINA KARIŞABİLİR. V. DEVLETİN YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ YERİNE GETİRMEMESİ DURUMUNDA SÖZLEŞME ORTADAN KALKAR. VI. TOPLUM SÖZLEŞMESİ ORTADAN KALKSA DAHI, BİREYLER DEVLET OTORİTESİNEBOYUN EĞMEK ZORUNDADIRLAR. YUKARIDA VERİLEN GÖRÜŞLERDEN HANGİSİ İNGİLİZ DÜŞÜNÜR JOHN LOCKE'UN ANAYASACILIK VE TOPLUM SÖZLEŞMESİ HAKKINDA İLERİ SÜRDÜĞÜ VE SAVUNDUĞU DÜŞÜNCELER ARASINDA YER ALIR?

A
I, II, III, V
B
I, II, III, VI

- C
I, II, IV, V
D
II, III, V, IV
E
III, IV, V, VI

Yanıt Açıklaması:

İngiliz düşünür John Locke 17. yüzyıl tabii hukuk okulunun önde gelen isimlerinden biridir Locke'a göre, tabiat hâlinin hüküm sürdüğü ortamda herkesin hayat, hürriyet, mülkiyet gibi bazı tabii hakları vardır ve herkes, bu haklarını korumak, bu haklara yönelecek tecavüzleri bertaraf etmek konusunda da eşit haklara sahiptir. Ne var ki, tabiat hâlinin devamı, kaçınılmaz olarak bazı karışıklıkları ve güçlükleri de beraberinde getirmiştir. Bu güçlükleri aşmak üzere, bireyler bir araya gelerek devlet otoritesini yaratmış; tabiat hâlinde sahip oldukları hakların bir kısmını, bu otoriteye devretmişlerdir. Locke'a göre, devleti yaratan bu süreç, her bakımdan gerçek bir toplum sözleşmesidir. Bu sözleşmenin hükümleri çerçevesinde, bireylerin, kendi güvenlikleri açısından otoritenin icaplarına uyma yükümlülükleri vardır. Buna karşılık, devlet de bireylerin tabiat hâlinde sahip oldukları hakları korumak ve onlara dokunmamakla yükümlüdür. Devletin yükümlülüklerini yerine getirmemesi, bireylerin bu otoriteye boyun eğmeye mecbur olmaması anlamına gelir. Böylece, toplum sözleşmesi, ortadan kalkabilir. Doğru cevap A'dır.

19.SORU

I. Bir anayasanın içerdiği hükümler, âdi kanunların değiştirilmesinde izlenen yönetime bağlı olarak değiştirilebiliyorsa esnek anayasadır.
II. Esnek anayasalar normlar hiyerarşisi içinde kanunlarla aynı basamakta yer almaktadır.
III. 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu esnek anayasadır.
Yukarıdakilerden hangisi veya hangileri esnek anayasa için doğrudur?

- A
Yalnız I
B
Yalnız II
C
Yalnız III
D
I ve II
E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Bir anayasanın içerdiği hükümler, âdi kanunların değiştirilmesinde izlenen yönetime bağlı olarak değiştirilebiliyorsa, o anayasa, esnek anayasa olarak tanımlanır. Esnek anayasalar, âdi kanunlar gibi değiştirilebildiklerinden, aslında bu belgeler, normlar hiyerarşisi içinde kanunlarla aynı basamakta yer almaktadır. 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu hangi usûllerle değiştirilebileceği konusunda açık kurallara yer vermeyen; bu nedenle, âdi kanunlar gibi değiştirilmesi mümkün olan esnek anayasa örneğidir.

20.SORU

Fransız devriminin ardından yayınlanan 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi kaç maddeden oluşmaktadır?

- A
3
B
72
C
17
D
32
E
138

Yanıt Açıklaması:

Fransız devriminin ardından yayınlanan 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi de 17. yüzyıl tabii hukuk düşüncesini yansıtan ifadelere yer vermiştir. 17 maddeden oluşan bu bildirinin tüm hükümlerinde tabii hukuk öğretisinin ve bu öğretinin önde gelen düşünürlerinden olan John Locke'un etkisini görmek mümkündür.

1.SORU

Dünyadaki ilk yazılı Anayasa aşağıdaki hangi ülkede ortaya çıkmıştır?

- A
ABD
B
İsviçre
C
Belçika
D
İspanya
E
Norveç

Yanıt Açıklaması:

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Anayasacılık akımının tarihsel kökeninde, hükümdarların mutlak iktidarını burjuvazinin hak ve hürriyetleri lehine sınırlandırma çabası yattığına göre, bunu gerçekleştirecek aracın, “kuvvetler ayrılığı” ilkesi olduğu düşünülmüştür. İngiliz düşünürü Locke ve Fransız düşünürü Montesquieu tarafından savunulmuş olan, fakat literatürde daha çok Montesquieu’nun adıyla özdeşleştirilen teoriye göre, devletin yasam, yürütme ve yargı olmak üzere üç iktidarı vardır. Dünyadaki ilk yazılı anayasa olan 1787 tarihli ABD Anayasası ile ardından gelen 1791 tarihli Fransız Anayasası ise büyük ölçüde kuvvetler birliği ilkesinden esinlenmişlerdir.

2.SORU

Devletin görevlerini iç ve dış güvenliği sağlamakla sınırlayan ve sosyo-ekonomik yaşama müdahalesini zararlı sayan devlet anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Liberal Devlet
- B
Demokratik Devlet
- C
Sosyal Devlet
- D
Ceberrut Devlet
- E
Jandarma Devlet

Yanıt Açıklaması:

Jandarma Devlet: Devletin görevlerini iç ve dış güvenliği sağlamakla sınırlayan ve sosyo-ekonomik yaşama müdahalesini zararlı sayan devlet anlayışıdır.

3.SORU

Aslî kurucu iktidar ile anlatılmak istenen nedir?

- A
Bir anayasayı herhangi bir kuralla bağlı olmaksızın yeni baştan yapma iktidarı.
- B
Bir anayasa hükmünü anayasanın koyduğu kurallar çerçevesinde değiştirebilme iktidarı.
- C
Kanun yapma iktidarı.
- D
Kanunları yürürlükten kaldırabilme iktidarı.
- E
Anayasa hükümleri çerçevesinde yeni devlet organları kurabilme iktidarı.

Yanıt Açıklaması:

Herhangi bir kuralla bağlı olmaksızın yeni baştan bir anayasa yapma iktidarı, aslî kurucu iktidar olarak adlandırılır. Doğru cevap A şıkkıdır.

4.SORU

Bir anayasayı kendi koyduğu değiştirilme kurallarına uygun olarak değiştirme iktidarı hangi kavram ile ifade edilir?

- A
Asli kurucu iktidar
- B
Plebisit kurucu iktidar
- C
Kurucu meclis
- D
Tali kurucu iktidar
- E
Kurucu iktidar

Yanıt Açıklaması:

Bir anayasayı tümünden yeniden yapma iktidarına “asli kurucu iktidar” o anayasayı kendi koyduğu değiştirilme kurallarına uygun olarak değiştirme iktidarına da “tali (türevsel) kurucu iktidar” adı verilir. Asli kurucu iktidar, ya bu amaçla özel olarak kurulmuş bir kurucu meclis” veya olağan yöntemlerle seçilmiş bir yasama meclisi tarafından kullanılabilir ve çoğu zaman buna bir halk oylaması (referandum) aşaması da eklenir. Tali kurucu iktidarın anayasayı değiştirmesi konusunda ise ülkeler, katılımın derecesi yönünden farklı yöntemler kabul etmişlerdir. Bunlar arasında, yasama meclisinde (veya meclislerinde), 3/5, 2/3, 3/4 gibi nitelikli çoğunluklar aranması; bir kereden fazla görüşme şartı; zorunlu veya ihtiyari^A (seçimlik) halk oylaması; birbirini izleyen iki yasama meclisi tarafından kabul şartı; anayasanın bazı bölümlerinin değiştirilmesinin daha da güçleştirici şartlara bağlanması; nihayet anayasanın bazı hükümlerinin değiştirilemez kılınması gibi, çeşitli yöntemler sayılabilir.

5.SORU

Aşağıdakilerden hangisi bir Anayasanın katı olduğunu gösteren emarelerden biridir?

- A
Güçler birliği ilkesinin benimsenmesi
- B
Güçler ayrılığı ilkesinin benimsenmesi
- C
Değiştirilemez hükümlerin varlığı
- D
Kanunların, Anayasaya uygunluğunun bir yüksek

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

mahkeme tarafın- dan denetime tabi tutulması
E
Kanunların halkoyuna sunulması

Yanıt Açıklaması:

Katı (sert) Anayasa; kanunlardan farklı organlarca ve daha zor yön- temlerle değiştirilebilen anayasadır. Yumuşak Anayasa ise, kanunlarla aynıusullerle ve aynı organlarca değiştirilebilen anayasa olarak tanımlanmaktadır. Bir anayasanın katı olduğunu gösteren emareler şunlardır,

- Değiştirilemez hükümlerin varlığı; Bir anayasa, bazı maddelerinin değiştirilmesini yasaklıyorsa, o anayasa katıdır.
- Halkoylaması usulüne yer vermesi: Yasalar için aranmamasına karşın, bir anayasanın değiştirilebilmesi için değişiklik teklifinin halkoyla- masına sunulması gerekiyorsa, bu anayasa katıdır.

- Değiştirilmesi için özel çoğunluk aranması: Anayasanın değiştirilme- si için yasalar için aranmamasına karşın, parlamento üye tamsayısının salt çoğunluğu veya parlamentonun üye tamsayısının beşte üçü, üçte ikisi, dörtte üçü gibi bir nitelikli çoğunluk aranıyorsa, o anayasa katıdır.
- Ayrıca, anayasanın kabul edilmesinden itibaren belli bir süre veya be- lirli dönemlerde veya durumlarda değiştirilmesinin yasaklanması yine o anayasayı sert kılan diğer özelliklerdendir.

6.SORU

Aşağıdakilerden hangisi yumuşak bir anayasaya sahip devlettir?

- A
ABD
- B
İngiltere
- C
Fransa
- D
Türkiye
- E
Hiçbiri

Yanıt Açıklaması:

Yumuşak anayasa, yapılması ve değiştirilmesi, tamamen olağan (adi) kanunlarla aynı yöntemlere tabi olan anayasadır. Günümüzde, bu tür anayasaların hemen hiçbir örneği yoktur.

7.SORU

Seçme yaşının 18 yaşına düşürülmesi kaç yılındaki değişiklikte olmuştur?

- A
1992
- B
1993
- C
1994
- D
1995
- E
1996

Yanıt Açıklaması:

Seçme yaşı, Anayasa'da 23.7.1995 tarihinde yapılan değişiklikte daha da düşürülmüştür. Buna göre "on sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma haklarına sahiptir". Doğru cevap D seçeneğidir.

8.SORU

İlk Osmanlı-Türk anayasası olan Kânûn-i Esâsî hangi yıl kabul edilmiştir?

- A
1776
- B
1806
- C
1836
- D
1856
- E
1876

Yanıt Açıklaması:

İlk Osmanlı-Türk anayasası olan Kânûn-i Esâsî 1876 yılında kabul edilmiştir.

9.SORU

Aşağıdakilerden hangisi toplumsal hayatı etkilemeden kişinin inandığı dinin gerektirdiği ibadetleri, ayin ve törenleri serbestçe yapabilmesini ifade eder?

- A
Din hürriyeti
- B
İbadet hürriyeti
- C

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Laiklik
D
Teokrasi
E
Vicdan hürriyeti

Yanıt Açıklaması:

Din hürriyeti, vicdan ve ibadet hürriyetlerini kapsar. Laiklik, (a) din hürriyeti, (b) din ve devlet işlerinin ayrılığı olarak ifade edilebilir. Teokrasi dine bağlı devlet sistemidir. İbadet hürriyeti, toplumsal hayatı etkilemeden kişinin inandığı dinin gerektirdiği ibadetleri, ayin ve törenleri serbestçe yapabilmesini ifade eder. Doğru cevap B'dir.

10.SORU

Kuruluşların kendi temsilcilerini kendilerinin belirlemesi olarak ifade edilen kavram, aşağıdakilerden hangisidir?

A
Koopastrasyon
B
Kooperasyon
C
Kooptasyon
D
Kooptansiyon
E
Koopsitasyon

Yanıt Açıklaması:

"Kooptasyon", kuruluşların kendi temsilcilerini kendilerinin belirlemesi yoludur.

11.SORU

Devlet iktidarının kişisel özgürlükler lehine etkin bir şekilde sınırlandırıldığı devletlere ne ad verilir?

A
Sınırlı Devlet
B
Zayıf Devlet
C
Kısıtlı Devlet
D
Güçlü Devlet
E
Güçsüz Devlet

Yanıt Açıklaması:

Sınırlı devlet; devlet iktidarının kişisel özgürlükler lehine etkin bir şekilde sınırlandırıldığı devletlere denir.

12.SORU

Türkiye'deki Anayasalarından hangisinde Anayasanın kabulü Cumhurbaşkanı'nın seçimiyle birleştirilmiştir?

A
1909 Anayasa Değişikliği
B
1921 Anayasası
C
1924 Anayasası
D
1961 Anayasası
E
1982 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

1961 Halk oylaması'nın aksine, 1982 Halk oylaması'nda Anayasanın kabulü, Cumhurbaşkanı'nın seçimiyle birleştirilmiştir.

13.SORU

Aşağıdakilerden hangisi 1961 ve 1982 Anayasası'nın hazırlanma sürecindeki bezerkilerden biri değildir?

A
Her iki Anayasa, askeri müdahaleler sonucu oluşmuştur.
B
Her iki Anayasa, bir kanadı askeri hareketin liderliğini yapan kuruldan diğer kanadı ise sivillerden oluşan Kurucu Meclis'ler tarafından hazırlanmıştır.
C
Her iki durumda da Kurucu Meclisçe hazırlanan Anayasa, halkoyuna sunulmak suretiyle kesinleşmiştir.
D
Her iki durumda da Kurucu Meclis, daha doğrusu bu Meclis'in sivil kanadı seçimle oluşmuştur.
E
Her iki durumda da sivil kanadın, Bakanlar Kurulu'nun kurulması ve düşürülmesine ilişkin yetkileri yoktur.

Yanıt Açıklaması:

Benzerlikler

- Her iki Anayasa, askeri müdahaleler sonucu oluşmuştur.
- Her iki Anayasa, bir kanadı askeri hareketin liderliğini yapan kuruldan (MBK ve Millî Güvenlik Konseyi) diğer kanadı ise sivillerden (Temsilciler Meclisi ve Danışma Meclisi) oluşan Kurucu Meclis'ler tarafından hazırlanmıştır.
- Her iki durumda da Kurucu Meclis, daha

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

doğrusu bu Meclis'in sivil kanadı seçimle oluşmamıştır.

d. Her iki durumda da Kurucu Meclisçe hazırlanan Anayasa, halkoyuna sunulmak suretiyle kesinleşmiştir.

e. Her iki durumda da sivil kanadın, Bakanlar Kurulu'nun kurulması ve düşürülmesine ilişkin yetkileri yoktur. Doğru yanıt D seçeneğidir.

14.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ 1982 ANAYASASI'NIN SİYASİ PARTİ FAALİYETLERİNİN AMACI BAKIMINDAN GETİRDİĞİ SINIRLAMALARDAN BİRİ DEĞİLDİR?

- A
Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü korumaya yönelik sınırlandırma
- B
Cumhuriyet ilkesini korumaya yönelik sınırlandırma
- C
Demokratik devlet düzenini korumaya yönelik sınırlandırma
- D
Laiklik ilkesini korumaya yönelik sınırlandırma
- E
Sınıf veya zümreleri korumaya yönelik sınırlandırma

Yanıt Açıklaması:

Sınıf veya zümreleri korumaya yönelik sınırlandırma, 1982 Anayasası'nın siyasi parti faaliyetlerine ilişkin getirdiği sınırlamalardan değildir. Aksine bir siyasi parti sınıf veya zümre diktatörlüğünü koruyucu faaliyetlerde bulunamaz.

15.SORU

Dünyanın ilk yazılı anayasa metni hangi ülkeye aittir?

- A
Fransa
- B
Almanya
- C
İngiltere
- D
Amerika Birleşik Devletleri
- E
Rusya

Yanıt Açıklaması:

Dünyada ilk yazılı anayasa metni, İngiliz ihtilali sırasında kabul edilmiş ve ömrü pek kısa sürmüş olan "Instrument of Government" (Hükûmet Aracı) adlı bir belgedir.

16.SORU

Aşağıdakilerden hangisi 1982 Anayasası'nın özelliklerinden biri değildir?

- A
1982 Anayasası bir geçiş dönemi öngörmüştür
- B
1982 Anayasası, otorite-hürriyet dengesinde otoritenin ağırlığını artırmıştır
- C
1961 Anayasası'ndan daha katı bir özelliğe sahiptir
- D
1982 Anayasası devlet yapısı içinde yürütme organını güçlendirmiştir
- E
1961 Anayasası'na oranla daha az düzenleyici bir yöntemle hazırlanmıştır

Yanıt Açıklaması:

A, B, C ve D seçenekleri 1982 Anayasası'nın özelliklerini ifade etmektedir. Ancak, 1982 Anayasası 1961 Anayasası'na oranla daha kazüistik yani aşırı düzenleyici bir yöntemle hazırlanmıştır. Doğru cevap E'dir.

17.SORU

Millî Güvenlik Konseyi'nin kabul ettiği Anayasa Düzeni Hakkında Kanun'un 2. maddesine göre Cumhurbaşkanı'na ait olduğu belirtilmiş bulunan görev ve yetkiler aşağıdakilerden hangisi tarafından kullanılır?

- A
Millî Güvenlik Konseyi Başkanı ve Devlet Başkanı
- B
Bakanlar Kurulu
- C
TBMM Başkanı ve Devlet Başkanı
- D
Kurucu Meclis
- E
Danışma Meclisi

Yanıt Açıklaması:

Müdahaleyi gerçekleştiren ve Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'in başkanlığında dört kuvvet komutanından oluşan Millî Güvenlik Konseyi'nin kabul ettiği Anayasa Düzeni Hakkında Kanun'un 2. maddesine göre, "Anayasa'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, Millet Meclisi'ne ve Cumhuriyet Senatosu'na ait olduğu belirtilmiş bulunan görev ve yetkiler 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren geçici olarak Millî Güvenlik Konseyi'nce ve **Cumhurbaşkanı'na ait olduğu belirtilmiş bulunan görev ve**

yetkiler de Millî Güvenlik Konseyi Başkanı ve Devlet Başkanı'nca yerine getirilir ve kullanılır.

Dolayısıyla doğru cevap A seçeneğidir.

18.SORU

I. Anayasanın sertliği

II. Hükûmet sistemi

III. Laiklik

Yukarıdaki maddelerde en temel ilkeleri ile verilen anayasa aşağıdakilerden hangisidir?

A

1921 Anayasası

B

1924 Anayasası

C

1961 Anayasası

D

1961 Anayasasının 1971 değişiklikleri

E

1982 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

20 Nisan 1924'te TBMM tarafından kabul edilen 1924 Anayasasının en temel ilkeleri; "anayasanın sertliği, hükûmet sistemi ve laiklik" tir. Doğru cevap B'dir.

19.SORU

Aşağıdakilerden hangisi 1961 ve 1982 Anayasaları'nın aralarındaki farklardan biri yanlış olarak verilmiştir?

A

1961 Temsilciler Meclisi'nin daha temsili nitelik taşımaktadır.

B

Danışma Meclisi tümüyle partisiz bir meclistir.

C

Danışma Meclisi Temsilciler Meclisine göre daha fazla bürokrasi ağırlıklı bir kuruluştur.

D

1961 sisteminde, halkoyuna sunulan anayasa tasarısının kabul edilmemesi halinde ne yapılacağı açıkça belirtilmiştir.

E

Danışma Meclisi Temsilciler Meclisine oranla daha geniş yetkili bir kuruluştur.

Yanıt Açıklaması:

Farklar

a. Gerek Temsilciler Meclisi gerek Danışma Meclisi, genel seçim sonucunda oluşmamakla beraber, 1961 Temsilciler Meclisi'nin daha temsilî nitelik taşıdığı görülmektedir.

b. Temsilciler Meclisi'nde, günün diğer iki partisi olan CHP ve CKMP gerek doğrudan doğruya kendilerine ayrılan kontenjanlar, gerek iller ve meslek kuruluşları temsilcileri arasındaki parti üyeleri kanalıyla, Anayasa'nın hazırlanmasında büyük ölçüde etkili oldukları hâlde, Danışma Meclisi tümüyle partisiz bir meclistir.

c. Bu iki fark, Danışma Meclisi'nin Temsilciler Meclisi'ne oranla, sosyal kompozisyon bakımından çok daha fazla bürokrasi ağırlıklı bir kuruluş olması sonucunu doğurmuştur.

d. Temsilciler Meclisi MBK karşısında, Danışma Meclisi'nin Millî Güvenlik Konseyi karşısındaki durumuna oranla daha geniş yetkili bir kuruluştur.

e. 1961 sisteminde, halkoyuna sunulan anayasa tasarısının kabul edilmemesi halinde ne yapılacağı açıkça belirtilmiştir. Doğru yanıt E seçeneğidir.

20.SORU

Aşağıdakilerden hangi hürriyetçi demokratik rejimin özelliklerindendir?

I. Temel siyasal karar organlarının genel oya dayanan serbest seçimlerle oluşması

II. Serbestçe örgütlenen siyasal partiler arasında eşit şartlarla yürütülen iktidar yarışması

III. Oy veren vatandaşların temel hak ve hürriyetlerinin tanınmış ve hukuki güvence altına alınmış olması

A

Yalnız I

B

Yalnız II

C

Yalnız III

D

Yalnız I, II

E

I, II, III

Yanıt Açıklaması:

Hürriyetçi demokratik rejimin özellikleri, ülkeden ülkeye bazı değişiklikler göstermekle beraber, bu rejimin vazgeçilmez, asgari şartı olarak kabul edilmesi gereken bazı unsurlar da vardır.

Bunların en önemlileri, siyasal sistemdeki temel siyasal karar organlarının genel oya dayanan serbest seçimlerle oluşması, serbestçe örgütlenen siyasal partiler arasında eşit şartlarla

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

yürütülen iktidar yarışması ve tüm vatandaşların temel hak ve hürriyetlerinin tanınmış ve hukuki güvence altına alınmış olmasıdır.

FİNAL SINAVI

1.SORU

Genel oy ilkesi nedir?

- A Herkesin oyunun aynı değerinde olmasıdır.
- B Herkesin tek bir oy hakkına sahip olmasıdır.
- C Genel seçimlerde oy kullanma hakkıdır.
- D Herkesin oy hakkına sahip olmasıdır.
- E Ülke genelini ilgilendiren olaylarda referandum yapılması

Yanıt Açıklaması:

18. yüzyıl sonlarında ortaya çıkan anayasacılık hareketleri sonucunda, hükümdarın yetkileri daha da sınırlandırılarak sembolik bir konuma dönüştürülmüş, parlamentoların yetkileri ise güçlenmiştir. Öte yandan, demokratik bir evrim süreci ile oy verme hakkı tedricen genişletilmiş ve sonunda, her vatandaşın oy kullanma hakkına sahip olduğu "genel oy" ilkesine ulaşılmıştır.

2.SORU

2017 Anayasa değişikliğinin yürütme alanında getirmiş olduğu yeniliklerle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

- A Yürütme organının TBMM'ne karşı siyasal sorumluluğu vardır
- B Yürütme yetkisi tümüyle Cumhurbaşkanına verilmiştir
- C Devlet başkanının tüm işlemleri, başbakan ve ilgili bakanların ortak imzasına tâbidir
- D Cumhurbaşkanı tüm işlemlerini başbakan ve bakanlar kurulu ile birlikte yapacaktır
- E Cumhurbaşkanının işlemlerine karşı yargı yoluna başvurulamayacaktır

Yanıt Açıklaması:

1982 Anayasası, 105'inci maddeden açıkça anlaşılacağı gibi, karşı-imza kuralına tâbi olmayan, Cumhurbaşkanının tek başına yapabileceği bir işlem kategorisi yaratmış, üstelik 125'inci maddeyle bu işlemlere karşı yargıya başvuru yolunu kapatmıştır. Anayasa, Cumhurbaşkanının hangi işlemleri tek başına yapabileceğini de tasrih etmemiştir. O dönemde

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

doktrinde hâkim olan kanaat, Cumhurbaşkanının devletin başı olma sıfatından doğan işlemlerinin yargı denetimine tâbi olmamasının doğal olduğu, ancak yürütme alanına ilişkin işlemlerde yargı yolunun açık olması gerektiği idi. 2017 Anayasa değişikliği ile, yürütme yetkisi tümüyle Cumhurbaşkanına verildiğine ve yürütme organının TBMM'ne karşı siyasal sorumluluğu ortadan kaldırılmış olduğuna göre, karşı-imza kuralının da kalkmış olması doğaldır. Bundan böyle Cumhurbaşkanı, tüm işlemlerini tek başına yapacaktır. Dolayısıyla, 125'inci maddede yapılan değişiklikle bu işlemlere karşı yargı yoluna başvurulamayacağı hükmünün de kaldırılmış olması, doğal bir sonuçtur. Çünkü aksi halde idarî yargı, çok büyük ölçüde işlevsiz kalmış olacaktı. Doğru cevap B'dir.

3.SORU

Parlâmenter rejimlerde Başbakan ve bakanların görevleriyle ilgili suç iddialarının soruşturulmasını ve gerekirse kendilerinin Yüce Divanda yargılanmalarını sağlayan denetim sistemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Gensoru
- B
Meclis araştırması
- C
Genel görüşme
- D
Emredici vekalet
- E
Meclis soruşturması

Yanıt Açıklaması:

Parlâmenter rejimlerde Başbakan ve bakanların görevleriyle ilgili suç iddialarının soruşturulmasını ve gerekirse kendilerinin Yüce Divanda yargılanmalarını sağlayan denetim sistemi, meclis soruşturmasıdır. Doğru cevap E'dir.

4.SORU

1982 Anayasası vesayetçilik anlayışını güçlendirmiştir. Aşağıdakilerden hangisi bu ifadeyi destekler nitelikte değildir?

- A
Cumhurbaşkanlığı makamını güçlendirmesi
- B
Öğretim üyelerinin üniversite rektörlerini doğrudan seçmesi
- C
Siyasi partilerin faaliyet alanını sınırlandırması

D

Partilerinin kapatılması halinde ilgili parti üyelerine siyasi faaliyet yasağı getirmesi

E

Milli Güvenlik Kurulunun konumunu güçlendirmesi

Yanıt Açıklaması:

Yükseköğretim Kurulu'nun başkan ve üyeleri ile üniversite rektörlerinin seçiminde Cumhurbaşkanı'na belirleyici bir rol tanınması (m.130,131) suretiyle, Konsey rejiminin hassas telakki ettiği bu alanın Cumhurbaşkanı'nın vesayeti altında olmasına çalışılmıştır.

5.SORU

2017 Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanını; göreviyle ilgili olmayan şahsi suçları bakımından yargılayacak olan makam aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Yargıtay
- B
Yüce divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesi
- C
Danıştay
- D
Devlet Güvenlik Mahkemesi
- E
Askeri Yargıtay

Yanıt Açıklaması:

2017 Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğu çok farklı şekilde düzenlenmiştir. Değişiklikten önce bu durum vatana ihanet durumuyla sınırlı olduğu halde; yeni 105'inci madde Cumhurbaşkanının bütün suçlarından dolayı sorumlu olacağı anlamını taşımaktadır. Madde, Cumhurbaşkanı hakkında bir suç işlediği hakkında meclis soruşturması açılabilirliğini, dolayısıyla Cumhurbaşkanı vatana ihanetle suçlanması halinde onu yargılayacak olan Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesi iken göreviyle ilgili olmayan şahsi suçlar bakımından da Yüce Divan'da yargılanacak olması karara bağlanmıştır. Doğru cevap B'dir.

6.SORU

Devletin çeşitli hukuki fonksiyonlarının değişik devlet organlarınca yerine getirilmesine ne ad verilmektedir?

- A
Kuvvetler ayrılığı
- B

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Demokrasi
C
Cumhuriyet
D
Hukuk devleti
E
Anayasa hukuku

Yanıt Açıklaması:

Devletin çeşitli hukuki fonksiyonlarının değişik devlet organlarınca yerine getirilmesine "kuvvetler ayrılığı" ya da hukuki anlamıyla "fonksiyonlar ayrılığı" denmektedir.

7.SORU

Yabancı ülkelerde yaşayan Türk vatandaşlarına, milletvekili genel seçimlerinin yapılacağı günün kaç gün öncesinden başlamak üzere, yurda giriş ve çıkışlarında gümrük kapılarında kurulacak oy sandıklarında oy kullanma hakkını tanımıştır?

A
35
B
45
C
55
D
65
E
75

Yanıt Açıklaması:

Yabancı ülkelerde yaşayan Türk vatandaşlarına, milletvekili genel seçimlerinin yapılacağı günün 75 gün öncesinden başlamak üzere, yurda giriş ve çıkışlarında gümrük kapılarında kurulacak oy sandıklarında oy kullanma hakkını tanımıştır. Doğru cevap E'dir.

8.SORU

Osmanlıda hangi meclisin bütün üyeleri padişah tarafından atanmaktaydı?

A
Hey'et-i Mebusan
B
Hey'et-i Zabitan
C
Hey'et-i Vükela
D
Hey'et-i Ayan
E
Hey'eti Bab-ı Ali

Yanıt Açıklaması:

Heyet-i Âyan adını taşıyan meclisin bütün üyeleri, padişah tarafından atanmaktadır.

9.SORU

Türkiye'de yürütme yetkisini elinde bulunduran, Türk milletinin birliğini temsil eden, kanunlar yayımlama yetkisine sahip, TBMM adına Türk Silahlı Kuvvetlerin Başkomutanlığını temsil eden makam aşağıdakilerden hangisidir?

A
Milli güvenlik kurulu
B
Danışma meclisi
C
Cumhurbaşkanı
D
Bakanlar kurulu
E
Savunma Bakanlığı

Yanıt Açıklaması:

Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri 6771 sayılı kanunla değiştirilen 104. maddeyle düzenlenmiştir. Cumhurbaşkanı devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir. Türkiye Cumhuriyetini ve Türk milletinin birliğini temsil eder. Gerekli gördüğünde TBMM açılış konuşmasını yasa yılının il günü yapar. Kanunlar yayımlar. Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında meclise mesaj verir. Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları atar ve görevlerine son verir. Milletlerarası andlaşmaları onaylar ve yayımlar. Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır. TBMM adına TSK'nın Başkomutanlığını temsil eder. Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır. Doğru cevap C'dir.

10.SORU

**AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ
MİLLETVEKİLLERİNİN HUKUKİ
STATÜLERİNİN UNSURLARINDAN
BİRİ DEĞİLDİR?**

A
Milletvekilliğinin düşmesi
B
Mali statüsü
C
Yasama sorumsuzluğu ve dokunulmazlığı
D
Belirli bir zümreyi temsil etme ilkesi
E
Milletvekili andına ilişkin hüküm

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Yanıt Açıklaması:

Yasama görevinin niteliği ve önemi, milletvekillerinin hukuki statüsünün anayasada özel olarak düzenlenmesini gerekli kılar. Bu statünün unsurları, milletvekillerinin bütün milleti temsil etmeleri ilkesi, milletvekili andına ilişkin hüküm, milletvekilliği ile bağdaşmayan işler, yasama sorumsuzluğu ve dokunulmazlığı, milletvekilliğinin düşmesi ve milletvekillerinin malî statüsüdür. Doğru yanıt D'dir.

11.SORU

Anayasa değişikliklerinin yalnızca esas yönünden denetlenebileceği ilk kez ne zaman hüküm altına alınmıştır?

- A
1961 Anayasası'nın ilk halinde
- B
1961 Anayasası'nın 1971 yılında geçirdiği değişiklikte
- C
1982 Anayasası'nın ilk halinde
- D
1982 Anayasası'nın 1987 yılında geçirdiği değişiklikte
- E
1982 Anayasası'nın 2017 yılında geçirdiği değişiklikte

Yanıt Açıklaması:

Anayasa değişikliklerinin yalnızca esas yönünden denetlenebileceği ilk kez 1971 yılında yaşanan anayasa değişikliğinde ifade olunmuştur. Doğru cevap C şıkkıdır.

12.SORU

Devlet Denetleme Kurulu anayasanın hangi maddesi ile düzenlenmiştir?

- A
105
- B
106
- C
107
- D
108
- E
109

Yanıt Açıklaması:

108.nci madde ile düzenlenmiştir.

13.SORU

Aşağıdaki ifadelerden hangisi Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile ilgili doğru bir bilgi içermektedir?

- A
Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yürütme yetkisine ilişkin bütün konularda çıkabilir.
- B
Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yetki kanununa ihtiyaç duyar.
- C
Cumhurbaşkanlığı kararnameleri TBMM onayına sunulur.
- D
Cumhurbaşkanlığı kararnameleri Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi değildir.
- E
Aynı konuda TBMM'nin kanun çıkarması, Cumhurbaşkanlığı kararnamesini hükümsüz hale getirmez.

Yanıt Açıklaması:

Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yürütme yetkisine ilişkin bütün konularda çıkabilir. Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yetki kanununa ihtiyaç göstermez; TBMM'nin onayına sunulmaz; Anayasa Mahkemesi'nin denetimine tabidir. Cumhurbaşkanlığı kararnameleri kanun gücünde oldukları halde kanunun altında yer alan düzenleyici işlemlerdir ve aynı konuda TBMM'nin kanun çıkarması, Cumhurbaşkanlığı kararnamesini hükümsüz hale getirmez.

14.SORU

Milli Güvenlik Kurulu hangi anayasa ile Türk Yönetim sistemi'nde yer almıştır?

- A
1876
- B
1921
- C
1924
- D
1961
- E
1982

Yanıt Açıklaması:

Milli Güvenlik Kurulu 1961 Anayasası madde 111 ile yönetim sistemimize girmiştir.

15.SORU

İlk Osmanlı-Türk Anayasası, aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Hükümet Aracı

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

- B
- Kânûn-i Esâsî
- C
- Sened-î İttifak
- D
- Tanzimat Fermanı
- E
- Gülhane Hatt-ı Hümayunu

Yanıt Açıklaması:

Anayasa ve anayasacılık kavramları, Yakın Çağ'ın ürünleridir. Daha önceki çağlarda devlet düzenine ilişkin bazı hukuk kuralları bulunmakla birlikte, bugün tanımladığımız anlamda anayasalar yoktu. Dünyada ilk yazılı anayasa metni, İngiliz ihtilali sırasında kabul edilmiş ve ömrü pek kısa sürmüş olan "Instrument of Government" (Hükûmet Aracı) adlı bir belgedir. Bugünkü anlamında ilk anayasalar ise, 1787 ABD ve 1791 Fransa anayasalarıdır. 19. ve 20. yüzyıllarda anayasacılık akımı hız kazanmış ve pek çok devlet birer anayasa kabul etmiştir. Bilindiği gibi, ilk Osmanlı-Türk Anayasası'da 1876 yılında kabul edilmiş olan "Kânûn-i Esâsî" dir.

16.SORU

Devlet fonksiyonlarının şekli ve organik bakımdan tasnifinin en güçlü savunucusu kimdir?

- A
- Jean Bodin
- B
- Niccolo Machiavelli
- C
- Carre de Malberg
- D
- St. Thomas Aquino
- E
- Cesare Beccaria

Yanıt Açıklaması:

Devlet fonksiyonlarını ve bu fonksiyonları ifa aracı olan hukuki işlemleri yapan organa ve yapılış şekillerine göre tasnif etmeyi konu edinen bu görüşün en güçlü savunucusu Fransız hukukçu Carre de Malberg'tir.

17.SORU

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin seçimlerin yenilenmesine karar verebilmesi için aranan şart nedir?

- A
- Üye tam sayısının salt çoğunluğu
- B

- Üye tam sayısının üçte bir çoğunluğu
- C
- Üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu
- D
- Üye tam sayısının dörtte üç çoğunluğu
- E
- Üye tam sayısının beşte üç çoğunluğu

Yanıt Açıklaması:

Anayasanın değişik 116'ncı maddesine göre, "Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının beşte üç çoğunluğuyla seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu halde Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimi ile Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır. Cumhurbaşkanının seçimlerin yenilenmesine karar vermesi halinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimi ile Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır."

18.SORU

1961 ANAYASASI'NDA AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ ANAYASA'NIN ÜSTÜNLÜĞÜ İLKESİNE İLİŞKİN BİR GELİŞMEDİR?

Yanıt Açıklaması:

1961 Anayasası, 8. maddesinde açıkça 'kanunlar, Anayasaya aykırı olamaz' hükmüne yer vererek anayasanın üstünlüğünü ortaya koymakla beraber, Anayasa Mahkemesi'nin kurulmasıyla teoriden pratiğe bu ilkeyi hayata geçirmiştir. Böylelikle kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi kabul edilmiştir. Diğer şıklarda yer alan gelişmeler, devlet iktidarının paylaşılması, temel hakların genişletilmesi ve çoğulcu toplum yapısının geliştirilmesi ile alakalıdır. Doğru cevap B'dir.

19.SORU

Aşağıdakilerden hangisi milletvekillerinin seçiminde kullanılan çoğunluk sisteminin çeşitlerinden biridir?

- A
- Basit çoğunluk sistemi
- B
- d'Hondt usûlü
- C
- En büyük artık usûlü
- D
- En kuvvetli ortalama sistemi
- E
- Ulusal artık sistemi

Yanıt Açıklaması:

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

En büyük artık usûlü, en kuvvetli ortalama sistemi, d'hondt usûlü ve ulusal artık sistemi nispi temsil sisteminin çeşitlerindendir.Çoğunluk sisteminin basit ve mutlak olmak üzere iki çeşidi bulunmaktadır. Doğru cevap A'dır.

20.SORU

Cumhurbaşkanının seçimine ilişkin 101'inci maddeye göre Cumhurbaşkanı, kaç yaşını doldurmuş olmalı?

- A
18
- B
21
- C
30
- D
35
- E
40

Yanıt Açıklaması:

Cumhurbaşkanının seçimine ilişkin 101'inci madde de, değişiklikle şu şekli almıştır: • "Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilir. • Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.

1.SORU

Duguit'nin savunduğu anlayış uyarınca aşağıdakilerden hangisinin yasama işlemi olduğunu kabul etmek gerekir?

- A
Bir kişiye ilişkin atama kararı
- B
Bir kişinin yurt dışında eğitim görmesine ilişkin kanun
- C
Bir kişiye ilişkin disiplin cezası
- D
Yönetmelik
- E
Bir kişiye maaş bağlanması konusunda kanun

Yanıt Açıklaması:

Duguit, devlet fonksiyonlarını maddî kritere göre tasnif eder. Ona göre genel, soyut, sürekli, kişilik dışı kurallar koyan hükümler yasama işlemiyken bu özelliğe sahip olmayan işlemler yürütme işlemleridir. Bu anlayışa göre şıklarda verilen

yönetmelik, idarî makamlarca yapılsa dahi genel, soyut, sürekli ve kişilik dışı hükümler koyduğu için bir yasama işlemidir. Doğru cevap D şıkkıdır.

2.SORU

2017 Anayasa değişikliğine göre, olağanüstü halin süresi kaç aya kadar uzatılabilmektedir?

- A
3 ay
- B
2 ay
- C
4 ay
- D
5 ay
- E
6 ay

Yanıt Açıklaması:

Cumhurbaşkanının talebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi her defasında dört ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilir. Savaş hallerinde bu dört aylık süre aranmaz. Doğru cevap C'dir.

3.SORU

Hakimler ve Savcılar Kurulu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A
Hakimlerin özlük işlemleri hakkında karar vermek
- B
Kurulun başkanı Adalet Bakanıdır.
- C
TBMM, öğretim üyeleri ve avukatlar arasından seçim yapılabilir.
- D
Üyeler 4 yıl için seçilir.
- E
Üyeler tekrar seçilemez.

Yanıt Açıklaması:

Üyeler tekrar seçilme özelliğine sahiptir.

4.SORU

Aşağıdakilerden hangisi 1982 Anayasası' nın başlangıç bölümünde yer alan ilkelerden biri değildir?

- A
Atatürk milliyetçiliği
- B
Kuvvetler birliği
- C
Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlılık
- D

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Laiklik
E
Milli egemenlik

Yanıt Açıklaması:

1982 Anayasası'nda kabul edilen ve başlangıç bölümünde yer alan esas kuvvetler ayrılığıdır.

5.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ TOPLUM ÜYELERİNİN BİR KISIM HAKLARINI BİR ÜST OTORİTEYE DEVREDEREK BUNUN KARŞILIĞINDA GÜVENLİKLERİNİN VE BİR KISIM HAKLARININ KORUNMASINI SAĞLAMALARINA VERİLEN İSİMDİR?

- A
Toplum sözleşmesi
- B
Haklar bildirgesi
- C
Kanuni Esasi
- D
Hükümet Aracı
- E
Tanzimat Fermanı

Yanıt Açıklaması: Toplum üyelerinin bir kısım haklarını bir üst otoriteye devrederek bunun karşılığında güvenliklerinin ve bir kısım haklarının korunmasını sağlamalarına Toplum sözleşmesi ismi verilmektedir.

6.SORU

Anayasa'ya göre aşağıdaki kurumlardan hangisi siyasi partilerin kapatılmasını, Cumhuriyet Başsavcısı'nın açacağı dava üzerine, kesin olarak karara bağlar?

- A
Yargıtay
- B
Yüksek Seçim Kurulu
- C
Danıştay
- D
Uyuşmazlık Mahkemesi
- E
Anayasa Mahkemesi

Yanıt Açıklaması:

Anayasa'ya göre "siyasi partilerin kapatılması, Cumhuriyet Başsavcısı'nın açacağı dava üzerine, Anayasa Mahkemesi'nce kesin olarak karara bağlanır" (m. 69/4).

7.SORU

Hangisi bütçe ve kesinhesap kanunu ilgi doğru bir bilgi içermez?

- A
Kamu idarelerinin ve kamu iktisadi^ teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.
- B
Bütçe kanununun süresinde yürürlüğe konulamaması halinde, geçici bütçe kanunu çıkarılır.
- C
Cumhurbaşkanı bütçe kanunu teklifini mali yılbaşından en az altmış gün önce TBMM'ye sunar.
- D
Genel Kurulda kamu idare bütçeleri ile değişiklik önergeleri, üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oylanır.
- E
Kesinhesap kanunu teklifi, yeni yıl bütçe kanunu teklifiyle birlikte görüşülür ve karara bağlanır.

Yanıt Açıklaması:

Cumhurbaşkanı bütçe kanunu teklifini mali yılbaşından en az yetmişbeş gün önce TBMM'ye sunar.

8.SORU

Yazılı Anayasalara ilişkin verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- A
İngiltere, sert yazılı bir Anayasaya sahip bir devlettir.
- B
Yazılı Anayasa, Anayasacılık akımının doğal bir sonucu değildir.
- C
Katı anayasalar siyasi ve hukuki istikrar düşüncesiyle yapılır.
- D
Bir anayasayı tümünden yeniden yapan iktidara tali kurucu iktidar denir.
- E
Günümüzde yumuşak anayasaya sahip pek çok çağdaş devlet vardır.

Yanıt Açıklaması:

Çağımızda hemen bütün devletlerin sert/katı anayasa sistemini benimsemiş olmalarının iki temel nedeni vardır. Birincisi, siyasi ve hukuki istikrar düşüncesidir. Diğer bir deyişle, bir devletin temel kuruluşunu belirleyen bir hukuki metnin, günlük siyasi dalgalanmaların ve duygusal faktörlerin sonucu olarak, basit çoğunluklarla sık sık değişmesi, temel siyasi

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

istikrar ihtiyacı ile bağdaşmaz. Doğru cevap C'dir.

9.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Anayasa değişikliğinde uygulanması gereken aşamalardan biri değildir?

- A
Onay
- B
Takdir
- C
Teklif
- D
Karar
- E
Görüşme

Yanıt Açıklaması:

Anayasa değişikliğinin yapılabilmesi için belli aşamaların uygulanması gerekmektedir. Anayasa'da 17.05.1987 tarihli 3361 sayılı kanunla yapılan değişiklik Anayasa'nın değiştirilmesi usulünü büyük çapta tadil etmiş bulunmaktadır. 3361 sayılı kanunla yapılan bu değişiklikle oldukça karmaşık hale gelmiş bulunan Anayasa'nın değiştirilmesi usulünü, teklif, görüşme, karar ve onay safhalarına ayırmak mümkündür. Doğru cevap B' dir.

10.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ 1982 ANAYASASI'NIN BAŞLANGIÇ BÖLÜMÜNDE YER ALAN İLKELERDEN BİRİ DEĞİLDİR?

- A
Atatürk inkılâp ve ilkelerine bağlılık
- B
Atatürk milliyetçiliği
- C
Çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi
- D
Milli dayanışma
- E
Milli egemenlik

Yanıt Açıklaması:

1982 Anayasası'nın başlangıç bölümünde; Atatürk inkılâp ve ilkelerine bağlılık, Atatürk milliyetçiliği, Atatürk medeniyetçiliği, çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi, milli egemenlik, Anayasanın ve hukukun üstünlüğü, hürriyetçi demokrasi, kuvvetler ayrılığı, Türk varlığının devleti ve ülkesiyle bölünmezliği, laiklik ve her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet

gereklerince yararlanması bulunmaktadır. Milli dayanışma adı geçen ilkeler arasında yer almamaktadır. Doğru cevap D'dir.

11.SORU

MGK'nin konumu, 1961 Anayasası'ndaki ile kıyaslanamayacak derecede güçlendirilmiş, Kurul kararlarının Bakanlar Kurulu'nca "öncelikle dikkate alınacağı" hükme bağlanmıştır. Kurulda sivil ve asker üyelerin sayıca eşitliği (eğer Cumhurbaşkanı asker kökenli ise, asker üyelerin çoğunluğu) öngörülmüştür (m. 118). Bu hükümlerde nisbî bir iyileştirme kaç yılındaki anayasa değişikliği ile sağlanmıştır?

- A
2001
- B
1995
- C
2004
- D
1999
- E
2007

Yanıt Açıklaması:

MGK'nin konumu, 1961 Anayasası'ndaki ile kıyaslanamayacak derecede güçlendirilmiş, Kurul kararlarının Bakanlar Kurulu'nca "öncelikle dikkate alınacağı" hükme bağlanmıştır. Kurulda sivil ve asker üyelerin sayıca eşitliği (eğer Cumhurbaşkanı asker kökenli ise, asker üyelerin çoğunluğu) öngörülmüştür (m. 118). Bu hükümlerde nisbî bir iyileştirme 2001 Anayasa değişikliği ile sağlanmıştır. Doğru yanıt A seçeneğidir.

12.SORU

2017 Anayasa değişikliğinden önce mevzuatta olmayan makam aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Bakanlar kurulu
- B
Danıştay
- C
Milli güvenlik kurulu
- D
Danışma meclisi
- E
Cumhurbaşkanlığı yardımcılığı

Yanıt Açıklaması:

2017 değişikliğinden önce mevcut olmayan Cumhurbaşkanlığı yardımcılığı makamı, bu

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

değişiklikle yaratılmıştır. Bu değişiklik yürütme yetkisinin tümüyle Cumhurbaşkanına verilmiş olmasının sonucu olarak görülebilir. Yeni 106'ncı maddeye göre ' Cumhurbaşkanı, seçildikten sonra bir veya daha fazla Cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilir, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır.' Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Bakanlar, 81'inci maddede yazılı şekilde TBMM önünde and içerler. Doğru cevap E'dir.

13.SORU

Anayasa değişikliklerine ilişkin halkoylaması ilk kez hangi anayasada öngörülmüştür?

- A
1876 tarihli Kanun-ı Esasi'de
- B
1921 Anayasası'nda
- C
1924 Anayasası'nda
- D
1961 Anayasası'nda
- E
1982 Anayasası'nda

Yanıt Açıklaması:

Anayasa değişikliklerine dair ihtiyarî ve zorunlu halkoylaması ilk kez 1982 Anayasası'nda öngörülmüştür. Doğru cevap E şıkkıdır.

14.SORU

Usûlüne uygun yürürlükte olan temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumu aşağıdakilerden hangisine uygulanır?

- A
Kanunların hükümleri esas alınır
- B
Kanunlar değiştirilir
- C
Milletlerarası andlaşmaların hükümleri esas alınır
- D
Andlaşmalar değiştirilir
- E
Andlaşmalar geçersiz kabul edilir

Yanıt Açıklaması:

Kanunla milletlerarası andlaşmanın çatışması durumunda 22.05.2004 tarihli ve 5170 sayılı kanunla Anayasa'nın 90. maddesine eklenen fıkra ile çözülmüştür. Bu fıkraya göre ' usûlüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve

özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalar kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır '. Doğru cevap C'dir.

15.SORU

2010 ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ İLE HSYK'NIN ÜYE SAYISI KAÇ OLMUŞTUR?

- A
Beş asıl, üç yedek üye
- B
Yedi asıl, Beş yedek üye
- C
On üç asıl, Sekiz yedek üye
- D
On sekiz asıl, On yedek üye
- E
Yirmi iki asıl, On iki yedek üye

Yanıt Açıklaması:

Kurulun üye sayısı 2010 Anayasa değişikliği ile Yedi asıl, beş yedek üyeden yirmi iki asıl, on iki yedek üyeye çıkartılmıştır.

16.SORU

Milletvekillerinin, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlara sorduğu yazılı soru en geç kaç gün içinde cevaplanır?

- A
5 gün
- B
7 gün
- C
10 gün
- D
15 gün
- E
30 gün

Yanıt Açıklaması:

Yazılı soru, yazılı olarak en geç onbeş gün içinde cevaplanmak üzere milletvekillerinin, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarından ibarettir.

17.SORU

Aşağıda olağanüstü hâl ile ilgili verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- A
Olağanüstü hâl rejimi, temel hak ve hürriyetler açısından sıkıyönetimden daha radikal bir sınırlama oluşturmaktadır
- B

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Olağanüstü hâl bir ili kapsıyorsa, olağanüstü hâlin uygulanması yetkisi sıkıyönetim komutanlığına aittir
C
Olağanüstü hâl ilan edilen yerlerde yargı yetkisi sıkıyönetim askeri mahkemelerine aittir
D
Olağanüstü hâlin konusu temel hak ve hürriyetlerin normal zamanlardaki ölçünün ötesinde sınırlanması ve durdurulmasıdır
E
Olağanüstü hâlde kolluk yetkileri askeri makamlara geçer

Yanıt Açıklaması:

Olağanüstü halin konusu temel hak ve hürriyetlerin, normal zamanlardaki ölçülerin ötesinde sınırlanması veya durdurulmasıdır. Olağanüstü halde kanunun öngördüğü olağanüstü kolluk yetkileri sivil otoriteler tarafından kullanılmakta ve yargı yetkisi, tabii hâkim ilkesine uygun olarak, kanunen görevli olan olağan mahkemelere ait bulunmaktadır. Bu nitelikleri itibarıyla olağanüstü hal rejiminin, temel hak ve hürriyetler açısından, sıkıyönetim kadar radikal bir sınırlama oluşturmadığı söylenebilir. Doğru cevap D'dir.

18.SORU

"Kuvvetler ayrılığı" ilkesinin adıyla özdeşleştirildiği ünlü Fransız düşünürü aşağıdakilerden hangisidir?

- A
de Maupassant
- B
Saint Simon
- C
Locke
- D
Montesquieu
- E
Hobbes

Yanıt Açıklaması:

"Kuvvetler ayrılığı" ilkesi İngiliz düşünürü Locke ve Fransız düşünürü Montesquieu tarafından savunulmuş, fakat literatürde daha çok ikincisinin adıyla özdeşleştirilmiştir.

19.SORU

Anayasa Mahkemesi aşağıdaki anayasalardan hangisinde ilk kez yer almıştır?

- A
1876
- B

- 1921
- C
- 1924
- D
- 1961
- E
- 1982

Yanıt Açıklaması:

Anayasa Mahkemesi 1961 Anayasası ile Türk Hukuk sistemine girmiştir. Doğru cevap D'dir.

20.SORU

"Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz" maddesi kaçınıcı maddede yer almaktadır?

- A
22
- B
25
- C
62
- D
83
- E
77

Yanıt Açıklaması:

83

1.SORU

Aşağıdakilerden hangisi siyasal partilerin örgütlenme ve çalışmalarına ilişkin yasaklardan biridir?

- A
Devlet'in tekliği ilkesini değiştirmek amacını gütmek
- B
Sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmak ve yerleştirmeyi amaçlamak
- C
Siyasal çıkar veya nüfuz sağlamak amacıyla dini veya din duygularını istismar etmek ve kötüye kullanmak
- D
Ticari faaliyetlere girişmek
- E
Türkiye Cumhuriyeti üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını gütmek

Yanıt Açıklaması:

Sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmak ve yerleştirmeyi amaçlamak; siyasal çıkar veya nüfuz sağlamak

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

amacıyla dini veya din duygularını istismar etmek ve kötüye kullanmak; Türkiye Cumhuriyeti üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını gütmek; Devlet'in tekliği ilkesini değiştirmek amacını gütmek siyasal partilerin amaçlarına ilişkin yasaklardır. "Ticari faaliyetlere girişmek" siyasal partilerin örgütlenme ve çalışmalarına ilişkin yasaklardan biridir. Doğru cevap D'dir.

2.SORU

Hakimlerin herhangi bir baskı veya tehditle karşılaşmaksızın görevlerini tam bir serbestlik ve tarafsızlıkla yerine getirebilmelerine ne ad verilir?

- A
Hakimlik teminatı
- B
Hakimlerin bağımsızlığı
- C
Hakimlerin tarafsızlığı
- D
Hakimlerin güvenliği
- E
Hakimlerin işlerliği

Yanıt Açıklaması:

Hakimlerin herhangi bir baskı veya tehditle karşılaşmaksızın görevlerini tam bir serbestlik ve tarafsızlıkla yerine getirebilmelerine hakimlik teminatı denir.

3.SORU

I. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.
II. Kanunları yayımlar.
III. TBMM vekillerini atar.
IV. Bakanları atar.
V. Milli güvenlik politikalarını belirler.
Yukarıdakilerden hangisi/hangileri Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri arasında yer alır?

- A
I, II, IV, V
- B
I, II, IV
- C
I, II, III, IV, V
- D
III ve IV
- E
I ve IV

Yanıt Açıklaması:

TBMM vekilleri Cumhurbaşkanının ataması ile değil, seçimle görev başına gelir;

Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcısını ve bakanları atar ve görevlerine son verir.

4.SORU

Aşağıdakilerden hangisi bir yasama işlemi değildir?

- A
Kanun
- B
Parlamento kararı
- C
Bütçe kanunu
- D
Milletlerarası antlaşmaların uygun bulunması
- E
Tüzük

Yanıt Açıklaması:

Tüzükler yürütme organı tarafından yapılan düzenleyici işlemlerdir.

5.SORU

Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla soruşturma açılması için gerekli yetersayı aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı,
- B
Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısı,
- C
Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üçü,
- D
Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının üçte ikisi,
- E
Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğu,

Yanıt Açıklaması:

Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir Değişiklikten önce

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

soruşturma açılması kararı özel bir yetersayıya bağlanmış olmadığı halde, halen bu yetersayı, üye tamsayısının beşte üçüdür. Doğru cevap E'dir.

6.SORU

Kuvvetler ayrılığı ilkesinin özdeşleştiği düşünür hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A
Jean Jacques Rousseau
- B
Barthelmy
- C
Fairlie
- D
Duguit
- E
Montesquieu

Yanıt Açıklaması:

Anayasacılık akımının tarihsel kökeninde, hükümdarların mutlak iktidarını burjuvazinin hak ve hürriyetleri lehine sınırlandırma çabası yattığına göre, bunu gerçekleştirecek aracın, "kuvvetler ayrılığı" ilkesi olduğu düşünülmüştür. İngiliz düşünürü Locke ve Fransız düşünürü Montesquieu tarafından savunulmuş olan, fakat literatürde daha çok Montesquieu'nun adıyla özdeşleştirilen teoriye göre, devletin yasam, yürütme ve yargı olmak üzere üç iktidarı vardır.

7.SORU

Aşağıdaki kavramlardan hangisi "Devletin sosyal barışı ve adaleti sağlamak amacıyla toplumsal ve ekonomik yaşama müdahalesini gerekli kılan devlet anlayışı"nı ifade eder?

- A
Refah Devleti
- B
Demokratik Devlet
- C
Sosyal Devlet
- D
Liberal Devlet
- E
Müdahaleci Devlet

Yanıt Açıklaması:

Sosyal Devlet: Devletin sosyal barışı ve adaleti sağlamak amacıyla toplumsal ve ekonomik yaşama müdahalesini gerekli kılan devlet anlayışıdır.

8.SORU

Yarı-başkanlık sisteminin iki temel ve zorunlu unsuru, Cumhurbaşkanının seçilmesi ve önemli yetkilere sahip olmasıdır. Boş bırakılan yerlere uygun ifadeler aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A
meclis tarafından - siyasal
- B
meclis tarafından - anayasal
- C
halk tarafından - temsili
- D
halk tarafından - anayasal
- E
bakanlar kurulu tarafından - siyasal

Yanıt Açıklaması:

Yarı-başkanlık sisteminin iki temel ve zorunlu unsuru, Cumhurbaşkanının halkça seçilmesi ve önemli anayasal yetkilere sahip olmasıdır.

9.SORU

Anayasa Mahkemesi'nin anayasa değişikliğine ilişkin kanunu esas yönünden denetim yapmaya yetkili olduğu tespitinin yer aldığı ilk karar kaç yılında verilmiştir?

- A
1965
- B
1970
- C
1976
- D
1984
- E
1988

Yanıt Açıklaması:

Anayasa Mahkemesi, bu konudaki ilk kararını, 16.6.1970 tarihinde vermiştir. Bu kararla Anayasa Mahkemesi, 1961 Anayasası'nın 68. maddesinde milletvekili seçilme yeterliliği ile ilgili olarak 1188 sayılı Kanunla yapılan değişikliği şekil yönünden iptal etmiş, ancak kararın gerekçesinde Mahkeme'nin, esas yönünden denetim yapmaya da yetkili olduğu görüşünü belirtmiştir.

10.SORU

Anayasada belirtilen bazı kişi ya da organların bir kanuna karşı Anayasa Mahkemesinde dava açmalarıyla gerçekleştirilen denetime ne ad verilir?

- A

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

- Soyut norm denetimi
B
Somut norm denetimi
C
Düzeltici denetim
D
Bireysel başvuru
E
Anayasa şikayeti

Yanıt Açıklaması:

Anayasada belirtilen bazı kişi ya da organların bir kanuna karşı Anayasa Mahkemesinde dava açmalarıyla gerçekleştirilen denetime soyut norm denetimi adı verilir. Doğru cevap A'dır.

11.SORU

Toplumu ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesine ne ad verilir?

- A
Meclis araştırması
B
Gensoru
C
Genel görüşme
D
Meclis soruşturması
E
Yazılı soru

Yanıt Açıklaması:

Genel görüşme, toplumu ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir.

12.Soru

Bir devletin temel siyasal yapısını, yaptığı ya da değiştirdiği anayasa ile belirleyen iktidar aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Asli Kurucu İktidar
B
Kurulmuş İktidar
C
Primer Kurucu İktidar
D
Kurucu İktidar
E
Tali Kurucu İktidar

Yanıt Açıklaması:

Kurucu İktidar: Bir devletin temel siyasal yapısını, yaptığı ya da değiştirdiği anayasa ile belirleyen iktidardır.

13.SORU

- I. PADIŞAH
II. SADRAZAM
III. BAKANLAR KURULU
IV. ÂYAN MECLİSİ
V. MEBUSAN MECLİSİ

1876 Kânûn-i Esâsî'sine göre, yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri anayasa değişiklikleri teklif yetkisine sahip olmuştur?

- A
Yalnız I
B
I, II ve III
C
Yalnız III
D
III, IV ve V
E
Yalnız V

Yanıt Açıklaması:

1876 Kânûn-i Esâsî'sine göre anayasa değişikliği teklifi Bakanlar Kurulu, Âyan ve Mebusan meclislerinden birine aitti.

14.SORU

Aşağıda yer alan hangi kurum Devlet Denetleme Kurulu'nun görev alanı dışında kalmaktadır?

- A
Kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşları
B
Her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşları
C
Silahlı kuvvetler
D
Kamuya yararlı dernekler ve vakıflar
E
Yargı organları

Yanıt Açıklaması:

Anayasanın 108'inci maddesine göre, "İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar. Silahlı Kuvvetler ve yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.” Fakat 2017 yılında yapılan değişiklikle, Kurulun yetkilerine, “idari^ soruşturma yapma” eklenmiş, sila^hlı kuvvetler ise Kurulun görev alanına dahil edilmiştir.

15.SORU

Ülkemizde kanun teklif etme yetkisi aşağıdaki gruplardan hangisine aittir?

- A
Bakanlar Kurulu
- B
Başkan
- C
Milletvekili
- D
Yargı
- E
Cumhurbaşkanı

Yanıt Açıklaması:

Anayasanın 2017 değişikliğinden önceki hükmüne göre (m. 88/1) kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir. Bakanlar Kurulunca yapılan öneriye kanun tasarısı, milletvekillerce yapılan öneriye kanun teklifi adı verilmektedir. Değişiklikle, “Bakanlar Kurulu” ibaresi çıkarılmış ve kanun teklif etme yetkisi sadece milletvekilleriye tanınmıştır. Doğru yanıt C'dir.

16.SORU

Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi yöntemi Anayasanın bazı maddelerinde hangi yıl yapılan değişikle benimsenmiştir?

- A
1982
- B
2007
- C
2009
- D
2010
- E
2017

Yanıt Açıklaması:

2007 yılında Cumhurbaşkanı seçiminde aranacak Meclis çoğunluğunun ne olması gerektiği konusundaki ihtila^f üzerine, bir

Anayasa değişikliğine gidilmiştir ve Cumhurbaşkanının halkça seçilmesi yöntemi benimsenmiştir.

17.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Millî Güvenlik Kurulu'na katılmaz?

- A
Adalet Bakanı
- B
Dışişleri Bakanı
- C
Genelkurmay Başkanı
- D
Millî Eğitim Bakanı
- E
Cumhurbaşkanı yardımcıları

Yanıt Açıklaması:

Millî Güvenlik Kurulu; Cumhurbaşkanının başkanlığında, Cumhurbaşkanı yardımcıları Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava kuvvetleri komutanlarından kurulur.

18.SORU

Hangisi 2017 Anayasa değişikliği ile gelen olağanüstü hal hükümleriyle ilgili doğru bir ifadedir?

- A
Sıkıyönetim, olağanüstü yönetim usülleri arasında yer almaz.
- B
Cumhurbaşkanının talebiyle TBMM her defasında 6 ayı geçmemek üzere olağanüstü hal süresini uzatabilir.
- C
Olağanüstü halin gerekli kıldığı düzenlemeler, olağanüstü hal Kanun Hükmünde Kararnameleri ile yapılır.
- D
Olağanüstü hal, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından ilan edilebilir.
- E
Savaş ve mücbir sebeplerle TBMM'nin toplanamaması hariç olmak üzere, olağanüstü hal sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri 1 ay içinde TBMM'de görüşülür ve karar bağlanır.

Yanıt Açıklaması:

2017 Anayasa değişikliği ile sıkıyönetim, olağanüstü yönetim usülleri arasından kaldırılmıştır. Olağanüstü hal, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

tarafından değil, Cumhurbaşkanı tarafından ilan edilebilir. Olağanüstü halin gerekli kıldığı düzenlemeler, olağanüstü hal Kanun Hükümünde Kararnameleri ile değil, Cumhurbaşkanı kararnamesi ile yapılır. Savaş ve mücbir sebeplerle TBMM'nin toplanamaması hariç olmak üzere, olağanüstü hal sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri 1 ay içinde TBMM'de görüşülür ve karar bağlanır. Cumhurbaşkanının talebiyle TBMM her defasında 4 ayı geçmemek üzere olağanüstü hal süresini uzatabilir.

19.SORU

"Asli kurucu iktidar, kendisini bağlayan hiçbir pozitif hukuk kuralı olmaksızın sınırsız bir biçimde o ülke devletin temel siyasal yapısını belirleyen iktidardır." Buna göre, aşağıdaki Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinden hangi tarihte kurulmuş olan hükümet asli kurucu iktidar olarak değerlendirilebilir?

- A
Kasım 2002
- B
Ocak 1999
- C
Eylül 1980
- D
Ocak 1978
- E
Mayıs 1950

Yanıt Açıklaması:

Diğer hükümetlerden ayrı olarak, 21 Eylül 1980'de kurulmuş olan Bülend Ulusu hükümeti, 12 Eylül Askerî müdahalesi neticesi, 1982 Anayasası olarak da bilinen anayasayı, yukarıdaki tanıma uygun olarak yürürlüğe koymuştur.

20.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Milli Güvenlik Kurulu üyeleri arasında yer almaz?

- A
Jandarma Genel Komutanı
- B
Adalet Bakanı
- C
Dışişleri Bakanı
- D
Cumhurbaşkanı Yardımcısı
- E
İçişleri Bakanı

Yanıt Açıklaması:

15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası İçişleri Bakanlığı'na bağlanan Jandarma Genel Komutanlığı Kurul'dan çıkarılmıştır.

1. Aşağıdakilerden hangisi yargı yerlerine başvuru yollarından biri değildir? Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru
1. Aşağıdakilerden hangisi 1982 Anayasasının güvence altına alındığı sosyal ve ekonomik haklar ve ödevlerden biridir? Eğitim hakkı
2. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ile ilgili aşağıdaki.... Anayasada belirtilen genel sınırlama sebeplerine dayanmalıdır
3. Atatürk'ün benimsediği millet anlayışı.... Subjektif millet
5. Aşağıdakilerden hangisi demokrat devlet ilkesinin unsurlarından... Siyasi iktidarın doğrudan halka hesap verebilir olması
6. Aşağıdakilerden hangisi sert çekirdek haklardan birisidir? Konut dokunulmazlığı
7. Resmi dili Türkçe olarak düzenlenen ilk anayasa aşağıdakilerden... 1876 Kanunî Esasi
8. İlk Osmanlı Türk anayasal belgesi olarak kabul edilen Sened-i İttifak 1808
9. Laiklik ilkesi ilk kez hangi anayasa döneminde düzenlenmiştir? 1921 Anayasası
10. Aşağıdakilerden hangisi hukuk devletin asgari unsurlarından... İdari faaliyetlerin önceden bilinebilir olması
12. Siyasi partilerin mali denetimi aşağıdakilerden hangi mercii yapar? Anayasa Mahkemesi
15. Aşağıdakilerden hangisi ölçülülük ilkesinin unsurlarından biridir? Elverişlilik
16. 1961 Anayasası dönemi Anayasa Mahkemesinin üye seçimi ile ilgili aşağıdakilerden....
- 11 Asıl ve 3 yedek üyeden oluşmuştur
18. Aşağıdakilerden hangisi tanzimat fermanı ile kabul edilmiştir? Yargılamanın aleniliği
19. Anayasa yargısı ilk defa hangi anayasa ile Türk 1982 Anayasası
20. 1921 Anayasası ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Yargı organı ayrıntılı düzenlenmiştir

21. Aşağıdaki hak ve özgürlüklerden hangisine savaş seferberlik veya olağanüstü hallerde dahi engellenemez?

Yaşam hakkı

22. Bir kişinin hakkı ihlal eden makama başvurusuna ne ad verilir?

İsti'faf başvurusu

23. 1982 Anayasasının ilk halinin özellikleri ile ilgili aşağıdakilerden.....

Daha çok katılımcı demokrasi modelini benimsemiştir

1971 – 1973 Anayasa Değişikliği

28. Sened-i İttifak ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Halkın lehine olan hiçbir hüküm bulunmamaktadır

29. 1961 anayasasının öngördüğü Cumhuriyet Senatosuna üye olabilme şartı

Yükseköğrenim mezunu ve 40 yaşını doldurmuş olmak

33. 1876 Kanun-i Esasisinde yürütme organını aşağıdakilerden hangisi oluşturmuştur?

Heyeti Vükela ve Padişah

34. Kanuni esası ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Kurucu meclis adı verilen bir komisyon hazırlamıştır

36. Aşağıdakilerden hangisi 1924 anayasının düzenlediği temel hak ve özgürlüklerden biri değildir?

Sosyal güvenlik hakkı

37. 1961 Anayasasına göre aşağıdakilerden hangisi TBMM görev ve yetkilerden biri değildir?

Kanunları yayınlamak

38. Türkiye Avrupa İnsan Hakları sözleşmesine kaç yılında
1950

40. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Büyük Dairesi kaç yargıçtan oluşur?

17

41. Aşağıdakilerden hangisi laik devlet ilkesi ile çelişir?

Devletin resmi dininin olması

42. Avrupa insan hakları sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği....

Anayasa Mahkemesine

1.SORU

Devlet iktidarının yazılı bir anayasa ile sınırlandırılması amacını güden siyasal akım hangisidir?

A

Hukukun üstünlüğü

B

Anayasacılık

C

Anayasa hukuku

D

Demokrasi

E

Mülkiyet hakkı

Yanıt Açıklaması:

Devlet iktidarının yazılı bir anayasa ile sınırlandırılması amacını güden siyasal akım, anayasacılıktır.

2.SORU

Asli kurucu iktidarla ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

A

Asli kurucu iktidar hukuken sınırlıdır.

B

Asli kurucu iktidar sosyolojik olarak sınırsızdır.

C

Ayırt edici özelliği ortaya çıkış biçimidir.

D

Asli kurucu iktidar hukuk dışı bir olaydır.

E

Asli kurucu iktidar pozitif hukuk normları ile bağlıdır.

Yanıt Açıklaması:

Asli kurucu iktidarın ayırt edici özelliği, onun ortaya çıkış biçimi değil, yeni anayasayı meydana getirirken herhangi bir pozitif hukuk normu ile bağlı olmamasıdır. Bu anlamda asli kurucu iktidar sınırsızdır ve hukuk dışı bir olaydır. Asli kurucu iktidarın hukuk dışı oluşu, onun toplumca benimsenen yeni ve meşru bir anayasa düzeni yaratamayacağını değil, sadece asli kurucu iktidar olayının hukuk çerçevesi dışında cereyan ettiğini, bunun hukukla açıklanmasının mümkün olmadığını ifade eder. Bu iktidarın sınırsızlığı da şüphesiz, sosyolojik anlamda değil, sadece hukuki anlamdadır. Sosyolojik anlamda her asli kurucu iktidar sahibi, toplumun temel siyasal değer ve inançları, toplumun o andaki siyasal güç dengesi gibi sosyolojik faktörlerle elbette sınırlıdır. Ancak .. asli kurucu iktidarı hukuki anlamda sınırlayan,

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

daha önceden konulmuş bir pozitif hukuk normu yoktur.

3.SORU

Kararnameler ve yönetmelikler, yayımdan sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmî Gazetede yayımlandıklarından itibaren ne kadar süre içinde yürürlüğe girer?

- A Aynı gün
- B 2 gün içinde
- C 3 gün içinde
- D 15 gün içinde
- E 30 gün içinde

Yanıt Açıklaması:

Kararnameler ve yönetmelikler, yayımdan sonraki bir tarih belirlenmemişse, Resmî Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.

4.SORU

Bir valinin bir kişiyi tutuklatması durumunda aşağıdakilerden hangisi söz konusudur?

- A Fonksiyon gasbı
- B Yetki tecavüzü
- C Yetki gasbı
- D Butlan
- E Fiili yol

Yanıt Açıklaması:

Yasama, yürütme ve yargı organlarından birinin, diğer organlardan biri tarafından yapılması gereken bir hukuki işlemi yapmasına fonksiyon gasbı abı verilir. Vali yargı alanında işlem yapmıştır. Doğru cevap A'dır.

5.SORU

Mahkemelerin bağımsızlığı aşağıdakilerden hangisini ifade etmez?

- A Yasama organına karşı bağımsız
- B Yürütme organına karşı bağımsızlık
- C Yargı organlarına karşı bağımsızlık
- D

Toplum kurallarına göre bağımsızlık

E

Basın organlarına karşı bağımsızlık

Yanıt Açıklaması:

yargı organlarına karşı bağımsızlık bu kapsama girmez.

6.SORU

Bir devletin temel siyasal yapısını, yaptığı ya da değiştirdiği anayasa ile belirleyen iktidar aşağıdakilerden hangisidir?

- A Kurucu iktidar
- B Kurulmuş iktidar
- C Demokratik iktidar
- D Koruyucu iktidar
- E Biyoiktidar

Yanıt Açıklaması:

Kurucu iktidar, bir devletin temel siyasal yapısını, yaptığı ya da değiştirdiği anayasa ile belirleyen iktidardır.

7.SORU

Sosyal devlet düşüncesi ve onun birlikte getirdiği kurumlar, hangi anayasanın en önemli yeniliklerinden birisi olmuştur?

- A 1876 Kanun-i Esasi
- B 1921 Anayasası
- C 1982 Anayasası
- D 1924 Anayasası
- E 1961 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

Sorunun doğru yanıtı E şıkkıdır. Sosyal devlet düşüncesi ve onun birlikte getirdiği kurumlar, 1961 Anayasası'nın en önemli yeniliklerinden birisi olmuştur.

8.SORU

Cumhurbaşkanının seçimine ilişkin 101'inci madde de, değişiklikle bir kimse en fazla kaç defa Cumhurbaşkanı seçilebilir?

- A 1
- B

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

2
C
3
D
4
E
5

Yanıt Açıklaması:

Cumhurbaşkanının seçimine ilişkin 101'inci madde de, değişiklikle şu şekli almıştır: "Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilir. Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.

9.SORU

Aşağıdaki Anayasalardan hangisi "yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemi"ni kabul etmiştir?

- A
1982 Anayasası
- B
1961 Anayasası
- C
1924 Anayasası
- D
1921 Anayasası
- E
1909 Anayasası

Yanıt Açıklaması:

Türkiye'de 1961 Anayasası yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemini kabul etmiştir.

10.SORU

Bir ülkenin anayasasını, yine o anayasada belirtilen usul ve kurallara bağlı olarak değiştiren iktidar nasıl adlandırılır?

- A
Asli kurucu iktidar
- B
Tali kurucu iktidar
- C
Kurulmuş iktidar
- D
Değiştirici iktidar
- E
Bağımlı iktidar

Yanıt Açıklaması:

Bir ülkenin anayasasını, yine o anayasada belirtilen usul ve kurallara bağlı olarak değiştiren iktidar, tali kurucu iktidardır.

11.SORU

1961 Anayasası'nın Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu'ndan oluşan iki meclisli bir yasama organı sistemi, hangi Anayasası ile tekrar 1924 Anayasası'nın tek meclisli sistemine geri dönmüştür?

- A
1971
- B
1980
- C
1982
- D
1995
- E
2010

Yanıt Açıklaması:

1961 Anayasası'nın Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu'ndan oluşan iki meclisli bir yasama organı sistemi, 1982 Anayasası ile tekrar 1924 Anayasası'nın tek meclisli sistemine geri dönmüştür. Doğru cevap B'dir.

12.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Anayasa Mahkemesi kararlarının özelliklerinden biri değildir?

- A
TBMM de yapılan oylama ile uygun bulunması
- B
Kararların Resmi Gazetede yayınlanması
- C
İdari makamları bağlaması
- D
İptal kararlarının geriye yürümemesi
- E
Kesin olması

Yanıt Açıklaması:

1982 Anayasası'na göre m.153/1; aynı mahiyette 1961 Anayasası, m.152/1) "Anayasa Mahkemesi'nin kararları kesindir. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz". "Anayasa Mahkemesi kararları Resmi Gazete'de hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar 1961 (m.152/3) ve 1982 (m.153/5) Anayasası, iptal kararının geriye yürümezliği ilkesini kabul etmişlerdir. Ancak mecliste onaylanması söz konusu değildir.

13.SORU

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasası hangi anayasadır?

- A
1924 anayasası
- B
1923 anayasası
- C
1925 anayasası
- D
1926 anayasası
- E
1927 anayasası

Yanıt Açıklaması:

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasası 1924 anayasasıdır.

14.SORU

Hakim ve savcılar idari görevleri yönünden aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A
Cumhurbaşkanı
- B
Bakanlar Kurulu
- C
Yargıtay
- D
Anayasa Mahkemesi
- E
Adalet Bakanlığı

Yanıt Açıklaması:

1982 Anayasası (m. 140/6) hakim ve savcıların "idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığı'na bağlı" olduklarını açıkça belirtmiştir. Doğru cevap E'dir.

15.SORU

2017 Anayasa değişikliği ile kaldırılan KHK'lerin yerini hangi işlem almıştır?

- A
Bakanlık kararnamesi
- B
Tüzük
- C
Kanun
- D
Başbakanlık Kararnamesi
- E
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

Yanıt Açıklaması:

2017 Anayasa değişikliğiyle Kanun Hükmünde Kararnameler kaldırılmış, onun yerine cumhurbaşkanlığı kararnamesi adında yeni bir işlem tipi oluşturulmuştur.

16.SORU

Anayasanın 2017 değişikliğinden önceki hükmüne göre Cumhurbaşkanı, vatana ihanetten dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az ne kadarının vereceği kararla suçlandırılır?

- A
Üçte biri
- B
Üçte ikisi
- C
Dörtte biri
- D
Dörtte ikisi
- E
Dörtte üçü

Yanıt Açıklaması:

Anayasanın 2017 değişikliğinden önceki hükmüne göre (m. 105/3), Cumhurbaşkanı, vatana ihanetten dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte birinin teklifi üzerine, üye tamsayısının en az dörtte üçünün vereceği kararla suçlandırılır.

17.SORU

Milli Güvenlik Kurulu'na kim başkanlık eder?

- A
Cumhurbaşkanı
- B
Başbakan
- C
Milli Savunma Bakanı
- D
Genel Kurmay Başkanı
- E
Kara Kuvvetler Komutanı

Yanıt Açıklaması:

Milli Güvenlik Kurulu, ilk defa 1961 anayasası ile kurulmuş olan (m. 111), Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanır.

19.SORU

Aşağıdakilerden hangisi, 2017 Anayasa değişikliğine göre, Milli Güvenlik Kurulunun kurulmasında yer almamaktadır?

- A
İçişleri Bakanı
- B
Genel Kurmay Başkanı

- C
Cumhurbaşkanı yardımcıları
D
Adalet Bakanı
E
Milli Eğitim Bakanı

Yanıt Açıklaması:

2017 Anayasa değişikliği ile Millî Güvenlik Kuruluna ilişkin değişikliklerden biri de: "Millî Güvenlik Kurulu; Cumhurbaşkanının başkanlığında, Cumhurbaşkanı Başkanı, Kara, Deniz ve Hava kuvvetleri komutanlarından kurulur. Gündemin özelliğine göre Kurul toplantılarına ilgili bakan ve kişiler çağrılıp görüşleri alınabilir. Doğru cevap E'dir.

20.SORU

"Yargı fonksiyonu bir uyuşmazlık dolayısıyla kanunun uygulanmasından başka bir şey değildir." Bu önermeye göre, kendi başına bir kuvvet olarak görülmeyen yargı fonksiyonu aşağıdakilerden hangisinin bir unsuru olarak kabul edilmektedir?

- A
Yasama kuvveti
B
Yürütme kuvveti
C
Yargı kuvveti
D
Anayasa
E
Hukuk

Yanıt Açıklaması:

Önermeye göre yargı, ayrı bir kuvvet olarak değil, yürütme kuvvetinin bir unsuru ya da parçası olarak görülmektedir.

Anayasa hukukuna giriş

1. Hakimler ve savcılar kurulu üye sayısı
 - a. 13
2. Olağanüstü hal cumhurbaşkanı kararnameleri ile ilişkili aşağıdaki ifadelerden
 - a. Yetki kanununa dayalı olarak çıkarılır
3. Montesque'nun adıyla özdeşleştirilen kuvvetler ayrılığı teorisi ilk kez hangi anayasanın hükümleri içinde somutlaştırılmıştır.
 - a. 1789 ABD anayasası
4. Aşağıdakilerden hangisi seçimlerin orantılık derecesini etkileyen önemli değişkenlerden biridir
 - a. Seçimlerin yapılma düzenliliği
 - b. Seçim çevrelerinin büyüklüğü
 - c. Milletvelili sayısı
 - d. Yasam organının görev süresi
 - e. Seçmen olabilme yaşı
5. Hakimler ve savcılar kuruluna üye atama yetkisine sahiptir
 - a. Anayasa mahkeme başkanı
 - b. Sayıştay başkanı
 - c. Adalet bakanı
 - d. Cumhurbaşkanı
 - e. TBMM baskanı
6. Hangisi meclis hükümeti ile parlamenter rejim arasında karma bir sistem kurmuştur
 - a. 1961 anayasası
 - b. 1921 teşkilat-ı esasiye kanunu
 - c. 1982 anayasası
 - d. 1924 anayasası
 - e. 1876 kanun-i esasiye
7. Cumhuriyet siyasal sisteminin dayandığı temel esas aşağıdakilerden hangisidir
 - a. Aristokratik seçkin sınıf
 - b. Veraset sistemi
 - c. Yönetenlerin imtiyaz sahibi olması
 - d. Ulusal egemenlik
 - e. Saltanat makamı
8. Hangisi cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını kabul etme görevini yerine getirir
 - a. Yüksek seçim kurulu
9. Türkiye'de gerçekleştirilen anayasa değişikliklerinin denetimi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur
 - a. Anayasa değişiklikleri hakkında sadece siyasal denetim araçları söz konusudur
 - b. Anayasa mahkemesi tarafından yapılır
 - c. Yargıtay denetimi ile ilgili
 - d. Anayasa değişiklikleri esas yönünden denetlenebilir
 - e. Şekil bozukluğuna ilişkin denetim yapılamaz
10. Aşağıdaki anayasalardan hangisi anayasa hükümleri için öngörülen değiştirme yasağının kapsamını genişletmiştir
 - a. 1961 anayasası
 - b. 1921 teşkilat-ı esasiye kanunu
 - c. 1982 anayasası
 - d. 1924 teşkilat-ı esasiye kanunu
 - e. 1876 kanun-i esasiye
11. Yasama sorumsuzluğu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır.
 - a. Sorumsuzluk, sürekli niteliktedir
 - b. Milletvekilini, yasama organı tarafından kendisine uygulanabilecek disiplin müeyyidelerine karşı konur.
 - c. Milletvekili, sorumsuzluk kapsamına giren bireylerden dolayı, milletvekilliği sıfatının sona ermesinden sonrada ko..
 - d. Sorumsuzluğun meclisçe kaldırılabilmesi söz konusu değildir
 - e. Sorumsuzluk, cezai takibata karşı mutlak olarak konur.
12. Aşağıdakilerden hangisi cumhurbaşkanına vekalet etme yetkisine sahiptir
 - a. Cumhurbaşkanı yardımcısı
13. Bir konu TBMM genel kurulu'na gelmeden önce aşağıdakilerden hangisinde görüşülüp olgunlaştırılır
 - a. Yasama komisyonlarında
14. Bir konunun TBMM Genel Kurulu'na gelmeden önce görüşülüp olgunlaştırıldığı kurullara ne ad verilir
 - a. Komisyon

15. Olağanüstü hal cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır

- a. Yetki kanuna dayalı olarak çalışılır
- b. OHAL kararnamelerini çıkarma yetkisi cumhurbaşkanına aittir
- c. Olağanüstü halin gerekli kıldığı her konuda çıkarılabilir
- d. Anayasada öngörülen sınırlamalara tabi olmaksızın çıkarılabilir
- e. Kural olarak anayasa mahkemesinin denetimine tabii değildir

16. Hakimler ve savcılar kurulu üye sayısı

- a. 13

17. Cumhuriyet siyasal sisteminin dayandığı temel esas aşağıdakilerden hangisidir

- a. Yönetenlerin imtiyaz sahibi olması
- b. Saltanat makamı
- c. Ulusal egemenlik
- d. Aristokratik seçkin sınıf
- e. Veraset sistem

18. Yasama meclislerinin kendi iç çalışmalarını düzenlemek amacıyla kodukları kurallara ne ad verilir

- a. İçtüzük

19. Halk tarafından seçilme usulü cumhurbaşkanının aşağıdaki özelliklerinden hangisini güçlendirir

- a. Demokratik meşruluğunu

20. Bir normun kesinleşip yürürlüğe girmesinden önce yapılan anayasaya uygunluk denetimine ne ad verilir

- a. Esas bakımından denetim
- b. Somut norm denetimi
- c. Anayasa mahkemesi
- d. Düzeltici denetim
- e. Önleyici denetim

21. Aşağıdaki ilkelerden hangisi monarşik partileri yasaklamaktadır.

- a. Demokratik devlet düzeni
- b. Kuvvetler ayrılığı
- c. Sosyal devlet
- d. Cumhuriyet
- e. Laiklik

22. Milletvekili seçilebilmek için en az kaç yaşını doldurmak gerekir

- a. 18

23. Aşağıdakilerden hangisi TBMM üyelerinin hukuki statüsü bakımından mutlak muaflik sağlar

- a. Yasamanın genelliği
- b. Yasamanın uyumsuzluğu
- c. Yasama sorumsuzluğu
- d. Yasama dokunulmazlığı
- e. Yasamanın devredilmezliği

24. Aşağıdakilerden hangisi hukuk normu koymayan bir kanun olmasına karşın anayasa mahkemesinin denetim alanının kapsamına girer..

- a. Bütçe kanunu

25. Anayasa akımının ortaya çıkmasındaki temel amaç aşağıdakilerden hangisidir

- a. Devletin mutlak iktidarını birey özgürlükleri lehine sınıflandırmak
- b. Anayasa değişikliklerine ilişkin halkoylamasının usulüne uygun olarak yapılmasını aşağıdakilerden hangisi denetler
- c. Yüksek seçim kurulu

26. Aşağıdakilerden hangisi hükümdarların mutlak iktidarını burjuvazinin hak ve hürriyetleri lehine sınırlandırma çabasını ifade eden anayasacılık akımını gerçekleştirecek araç olarak düşünülmüştür

- a. Kuvvetler ayrılığı ilkesi
- b. Federalizm uygulaması
- c. Ulusal egemenlik ilkesi
- d. Mutlak monarşi
- e. Yasamanın genelliği ilkesi

27. Aşağıdakilerden hangisi Anayasa mahkemesi görevlerinden biri değildir

- a. Milletlerarası antlaşmaların anayasaya uygunluğunu denetlemek
- b. Normların anayasaya uygunluğunu denetlemek
- c. Yüce divan yargılaması yapmak
- d. Siyasi partilerin kapatılması hakkındaki davalara bakmak
- e. Bireysel başvuruları karara bağlamak

28. Olağanüstü hal ilanı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur

- a. Olağanüstü hal ilanına ilişkin kararın Resmi Gazete’de yayımlanması zorunlu değildir
- b. TBMM’nin olağanüstü hal yönetimi kararını onaylama yetkisi bulunmamaktadır
- c. TBMM olağanüstü hal yönetim süresini uzatamaz
- d. Süresi 1 yıl geçmemek üzere ilan edilebilir
- e. Sıkıyönetim uygulanması olağanüstü hali yönetimi olmaktan çıkarılmıştır.

29. Olağanüstü hal ilanı kararının onanmasına ilişkin işlemi aşağıdakilerden hangisi gerçekleştirir

- a. Yargıtay
- b. Cumhurbaşkanı
- c. Milli savunma bakanlığı
- d. Anayasa mahkemesi
- e. TBMM

30. 1982 Anayasası’nın öngördüğü anayasayı değiştirme usulü ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur

- a. Anayasa değişikliklerine ilişkin teklifler iki kere görüşülmek zorundadır
- b. Cumhurbaşkanı anyasa değişikliği tasarısı sunabilir
- c. Tbm üye tamsayısının salt çoğunluğu anayasa değişikliği teklifini kabul ederek kanunlaştırır
- d. TBMM üye tamsayısının beşte biri anayasa değişikliği teklifinde bulunabilir
- e. Cumhurbaşkanı anayasa değişikliği kanununu TBMM’ye geri gönderemez

31. Aşağıdakilerden hangisi 2017 Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanına tanınan yetkilerden biri değildir.

- a. Milli güvenlik politikalarını belirlemek

32. Aşağıdakilerden hangisi demokratik siyasal sistemin asgari şartı olarak kabul edilmesigereken unsurlardan biridir

- a. Siyasal karar organlarının genel oya dayalı serbest seçimlerle oluşması
- b. Seçimlerin iki dereceli olması
- c. Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi
- d. Devletin idari yapılanmasının federal olması
- e. Yasama organının iki meclisli olması

33. Mondros mütarekesi’ni izleyen düşman işgalleri aşağıdakilerden hangisinin ortaya çıkmasına yol açmıştır

- a. müdafaa- i hukuk hareketleri

34. Türkiye’de gerçekleştirilen anayasa değişikliklerinin denetimi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur

- a. Anayasa mahkemesi tarafından yapılır

35. Bütçe kanunlarının cumhurbaşkanının geri gönderme yetkisinin kapsamı dışında tutulmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir

- a. Ölçülülük ilkesinin bir gereği olması
- b. Süreli nitelikte bir kanun olması
- c. Vergi adaletinin sağlanması
- d. Temsilde adaletin sağlanması
- e. Uluslararası ilişkileri etkilemesi

36. Yürütme organına bırakılmış mahfuz bir düzenleme yetkisinin bulunmadığını ifade eden ilke aşağıdakilerden hangisidir

- a. Kuvvetler ayrılığı
- b. Yasama yetkisinin genelliği
- c. Kanunun genelliği
- d. Yasama yetkisinin devredilmezliği
- e. Yasama yetkisinin asilliği

37. Türk anayasa yargısında hukukun genel ilkelerinin ölçü norm olarak kullanılmasının pozitif temelini aşağıdaki ilkelerden hangisi oluşturur

- a. Yasamanın devredilmezliği
- b. Sosyal devlet
- c. Ulusal egemenlik
- d. Hukuk devleti
- e. Laiklik

38. Türk hukukunda kanunların anaysaya uygunluğu hakkında hüküm verme yetkisi istisnasız olarak ilk kez aşağıdaki anayasalardan anaysa mahkemesine tanınmıştır
- 1921 teşkilat-ı esasiyet kanunu
 - 1961 anayasası
 - 1876 kanun- i esasi
 - 1924 anayasası
 - 1982 anayasası
39. Montesquieu'nun adıyla özdeşleştirilen kuvvetler ayrılığı teorisi ilk kez hangi anaysa hükümleri içinde somutlaştırılmıştır
- 1919 weimar anayasası
 - 1789 ABD anayasası
 - 1978 ispanyol anayasası
 - 1791 fransız anayasası
 - 1876 osmanlı anayasası
40. Aşağıdakilerden nhangisi monarşik partileri yasaklamaktadır
- Cumhuriyet
 - Laiklik
 - Demokratb devlet düzeni
 - Sosyal devlet
 - Kuvvetler ayrılığı
41. Yasama ve yürütme erklerinin yumuşak ve dengeli ayrılığına dayanan hükümet sistemi aşağıdakilerden hangisidir
- Mutlak monarşi
 - Başkanlık hükümet sistemi
 - Parlementer hükümet sistemi
 - Meclis hükümeti sistemi
 - Oligarşi
42. 1982 anayasası döneminde kabul edilen 2839 sayılı milletvekili seçim kanunu ile aşağıdakilerden hangisinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır
- Siyasal katılımı artırmak
 - Siyasal çoğunluğu artırmak
 - İlımlı çok partili sistemi terk etmek
 - İki partili sistemi sonlandırmak
 - Parlamentoda temsil edilen parti sayısını azaltmak
43. Kurulmuş iktidar, hukukiliğini aşağıdakilerden hangisinden alır
- Kurucu iktidarın iradesine uygunluktan
44. 2017 anayasa değişikliği sonrasında Milli Güvenlik Kurulunda aşağıdakilerden hangisi yer almaz
- Jandarma genel komutanı
45. Aşağıdakilerden hangisi 2010 anayasası değişikliğiyle anayasa mahkemesinin görev ve yetki alanına sokulmuştur
- Cumhurbaşkanının yüce divan sifatiyle yargılamak
 - Bireysel başvuruları karara bağlamak
 - Siyasi partilerin mali denetimini yapmak
 - Siyasi partiler hakkında açılan kapatma davalarına bakmak
 - Uyuşmazlık mahkemesi başkanını kendi üyeleri arasından görevlendirmek
46. Aşağıdakilerden hangisi bir anayasayı sert anayasa haline getiren özelliklerdenn biridir
- Bütün diğer kanunlar gibi görüşme ve kabul
47. Aşağıdakilerden hangisi anayasa hukukunun önemli kaynaklarından biridir
- Yasama meclisleri içtüzükleri
48. Aşağıdaki yüksek mahkemelerden hangisi 6771 sayılı anayasa değişikliği kanunuyla kaldırılmıştır
- Askeri yüksek idare mahkemesi
49. 1924 anayasası ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur
- Özgürlükler konusunda tabii hak anlayışını kabul etmiştir
50. Aşağıdaki anaysdalardan hangisiyle ilk kez cumhurbaşkanı, onaylamadığı anayasa değişikliğini halkoyuna sunma yetkisine sahip kılınmıştır
- 1961 anayasası
51. Milletvekillerinin herhangi bir yürütme görevi kabul etmelerini önlemek için geliştirilen kurum aşağıdakilerden hangisidir
- Yasama uyumsuzluğu
52. Aşağıdakilerden hangisi milletvekili seçilme yeterliliğini engelleyecek suçlardan biri değildir
- Mesken mauniyetini ihlal
53. Türkiyede gerçekleştirilen anayasa değişikliklerinin denetimi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur
- Anayasa mahkemesi tarafından

54. Aşağıdakilerden hangisi cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını kabul etme görevini yerine getirir

a. Yüksek seçim kurulu

55. Aşağıdakilerden hangisi olağanüstü hal ilanında bulunma yetkisine sahiptir

a. Cumhurbaşkanı

56. Aşağıdakilerden hangisi anayasa hukukunun önemli kaynaklarından biridir

a. Yasama meclisleri içtüzükleri

57. Aşağıdakilerden hangisi yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararının yargısal denetimi yapmakla yetkili kılınmıştır,

a. Anayasa mahkemesi

58. Aşağıdakilerden hangisi olağanüstü hal ilanında bulunma yetkisine sahiptir

a. Cumhurbaşkanı

59. Aşağıdakilerden hangisi Yasama uyumsuzluğu kurumunun amacını ifade eder

a. Milletvekillerinin yürütme organı karşısında tam bağımsızlığının sağlanması

60. Aşağıdakilerden hangisinin cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında her türlü inceleme ve araştırma yapma yetkisi vardır.

a. Devlet denetleme Kurulu

61. Anayasacılık akımının ortaya çıkmasındaki temel amaç aşağıdakilerden hangisidir.

a. Devletin mutlak iktidarını birey özgürlükleri lehine sınırlandırmak

62. Aşağıdakilerden hangisi anayasa hukukunun önemli kaynaklarından biridir

a. Yasama meclisleri içtüzükleri

63. Aşağıdakilerden hangisi yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararının yargısal denetimini yapmakla yetkili kılınmıştır.

a. Anayasa mahkemesi

64.